

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๒ เรื่อง
การพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน
ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

The Sub-District Constitution development for Community Democracy
development in Muang Chaiyaphum District Chaiyaphum Province

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

การพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในจังหวัดชัยภูมิ
The Sub-District Constitution Development for Community
Democracy Development in Chaiya Phum Province

โดย

ผศ.ดร. นิตพันธ์ อินทโชติ

พ.ต.ท. ดร.ชุมพล เพ็งศิริ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

พ.ศ. ๒๕๖๖

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800766096

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๒ เรื่อง

การพัฒนารรรมนญตํบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน

ในอําเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

The Sub-District Constitution development for Community Democracy
development in Muang Chaiyaphum District Chaiyaphum Province

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

การพัฒนารรรมนญตํบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในจังหวัดชัยภูมิ

The Sub-District Constitution Development for Community
Democracy Development in Chaiya Phum Province

โดย

ผศ.ดร. นิติพันธ์ อินทโชติ

พ.ต.ท. ดร.ชุมพล เฟ็งศิริ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

พ.ศ. ๒๕๖๖

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800766096

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Sub- Research Report 2

The Sub-District Constitution development for Community Democracy
development in Muang Chaiyaphum District Chaiya Phum Province

Under Research Plan

The Sub-District Constitution Development for Community
Democracy Development in Chaiya Phum Province

By

Asst.Prof. Dr. Nitipan Intachoti

Pol.lt.col. Dr. Chumpol Pengsiri

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Chaiyaphum Buddhist College

B.E. 2566

Research Project Funded by Thailand Science Research and Innovation Fund

MCU RS 800766096

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

- ชื่อรายงานการวิจัย :** การพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
- ผู้วิจัย :** ผศ.ดร.นิติพันธ์ อินทโชติ, พ.ต.ท.ดร.ชุมพล เพ็งศิริ
- ส่วนงาน :** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
- ปีงบประมาณ :** ๒๕๖๖
- ทุนอุดหนุนการวิจัย :** กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อวิเคราะห์สภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมนุญตำบล ๒) เพื่อพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ๓) เพื่อการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ธรรมนุญตำบลเพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชน จำนวน ๔๐๐ คน โดยใช้แบบสอบถาม, ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ, ผู้นำชุมชน ผู้แทนประชาชน และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน ๒๒ คน และทำวิจัยเชิงปฏิบัติการพัฒนาธรรมนุญตำบลขึ้นในพื้นที่ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ตำบลนาเสียว เป็นพื้นที่ชนบทไกลเมืองตั้งอยู่บริเวณไกลกับเทือกเขาภูแลนคา ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำการเกษตรพืชไร่ มีเส้นทางคมนาคม ไฟฟ้า และสาธารณสุขทั่วถึง ประชาชนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและมีความต้องการให้มีการพัฒนาธรรมนุญตำบลใน ๖ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านสภาพโครงสร้างพื้นฐาน ๒) ด้านการเมือง ๓) ด้านเศรษฐกิจ ๔) ด้านสังคม ๕) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ๖) ด้านสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.41)

๒. ดำเนินการพัฒนาธรรมนุญตำบลนาเสียว โดย (๑) รวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดแนวทางการจัดทำธรรมนุญตำบล (๒) ส่งเสริมความเข้าใจในการจัดทำ (๓) ร่วมเสนอปัญหาความต้องการ (๓) วิเคราะห์ปัญหาความต้องการของตำบล (๔) ร่วมการจัดทำร่างธรรมนุญตำบล และ (๕) จัดทำข้อตกลงร่วมกัน และได้ร่างธรรมนุญตำบล ๑ ฉบับ

๓. พัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ธรรมนุญตำบลนาเสียว จำนวน ๖ เครือข่าย ประกอบด้วย ๑) เครือข่ายผู้นำท้องที่ ๒) เครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๓) เครือข่ายหน่วยงานด้านสาธารณสุข ๔) เครือข่ายหน่วยงานด้านการศึกษา ๕) เครือข่ายหน่วยงานภาครัฐอื่น และ ๖) เครือข่ายด้านศาสนา

ความสำคัญ : ธรรมนุญตำบล, ประชาธิปไตยชุมชน, ตำบลนาเสียว.

Research Tittle : The Sub-District Constitution Development for Community Democracy Development in Muang Chaiya Phum District Chaiya Phum Province.

Authors : Asst.Prof. Dr.Nitipan Intachoti, Pol.lt.col.Dr.Chumpol Pengsiri

Department : Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chaiyaphum Buddhist Collage

Academic Year : 2566/2023

Funds granted by: Thailand Science Research and Innovation Fund.

ABSTRACT

The objectives of this research ware: 1) to analyze the infrastructure conditions and needs for the development of a sub-district constitution to develop community democracy in Muang Chaiya Phum District, Chaiya Phum Province 2) To develop a sub-district constitution to develop community democracy with participation in Muang Chaiya Phum District, Chaiya Phum Province 3) to develop learning network on sub-district constitutions to drive community democracy in Muang Chaiya Phum District, Chaiya Phum Province. It was a mixed method research. The sample group consisted of 400 people using a questionnaire, key informants included local leaders. expert and local scholars, totaling 22 people, and conducting operational research to develop a Sub-District constitution in the area of Nasiaw, Muang Chaiya Phum District, Chaiya Phum Province. Data were analyzed using statistics such as percentage, mean, and standard deviation and analyzed qualitative data using content analysis methods.

The research results found that

1. Na Siew Sub-District is a rural area near the city located near the Phu Lan Kha mountain range. Most of it is an area for farming crops. There are thorough transportation routes, electricity, and public health. The people live a simple life. People want to develop the sub-district constitution in 6 aspects: 1) Infrastructure conditions aspect, 2) Political aspect, 3) Economic aspect, 4) Social aspect, 5) safety of life and property aspect, 6) Environmental aspect, overall at a high level (\bar{X} = 3.41)

2. Carry out the development of the Na Siew Sub-District Constitution by (1) collecting information to set guidelines for the preparation of the Sub-District Constitution (2) promoting understanding in its preparation (3) participating in presenting needs problems (3) analyzing the needs problems of the Subdistrict. (4) Participate in the drafting of the Sub-District constitution and (5) create a joint agreement and obtained a draft of a Sub-District constitution

3. There are 6 learning network of Na Siew Sub-District constitutions as 1) local leader network, 2) local administrative organization network, 3) public health agency network, 4) educational agency network, 5) Other government agencies network and 6) religious network.

KEYWORDS: Sub-District Constitution. Community Democracy. Na Siaw Sub-District.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และการให้ความสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในปีงบประมาณ ๒๕๖๖ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร. อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันพุทธศาสตร์ และบุคลากรของสถาบันวิจัยทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณพระศรีสังฆาณมุนี, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลในส่วนงานวิจัยของวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกต่อการทำวิจัย ตลอดทั้งเพื่อนร่วมงานที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบพระคุณ ประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่การวิจัย รวมไปถึงผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ที่ได้เมตตาให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับงานวิจัย และผู้ประสานงานในแต่ละแห่งที่ได้ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลในการทำงานวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้คงเป็นประโยชน์ทั้งทางด้านวิชาการ และการนำผลการวิจัยไปปรับใช้กับงานด้านวิชาการ และส่วนงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

ผศ.ดร. นิติพันธ์ อินทโชติ

พ.ต.ท.ดร.ชุมพล เพ็งศิริ

มกราคม ๒๕๖๗

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย.....	๗
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๗
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย.....	๗
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	๘
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	๙
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๑๐
๒.๑ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย.....	๑๐
๒.๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐.....	๒๑
๒.๓ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	๒๖
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยท้องถิ่น.....	๓๑
๒.๕ แนวคิดทฤษฎีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน.....	๓๗
๒.๖ ข้อมูลบริบทพื้นที่วิจัย.....	๔๗
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๔๙
๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๕๕
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๕๖
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๕๖
๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๕๗
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๖๐
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๖๒
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๖๓

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๖๗
๔.๑ ผลการวิเคราะห์สภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนา ธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ.....	๖๗
๔.๒ การพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่าง มีส่วนร่วม ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ.....	๑๐๐
๔.๓ การพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้และสารสนเทศธรรมนูญตำบล เพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ.....	๑๐๘
๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย.....	๑๑๔
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	๑๑๕
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๑๑๕
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย.....	๑๑๘
๕.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	๑๒๒
บรรณานุกรม.....	๑๒๓
ภาคผนวก.....	๑๒๘
ภาคผนวก ก. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๑๒๙
ภาคผนวก ข. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๑๓๗
ภาคผนวก ค. ภาพลงพื้นที่วิจัย.....	๑๓๘
ภาคผนวก ง. ร่างธรรมนูญตำบลนาเสียว.....	๑๔๑
ภาคผนวก จ. หนังสือรับรองผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๑๔๖
ภาคผนวก ฉ. ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบการวิจัย.....	๑๕๑
ภาคผนวก ช. ประวัติผู้วิจัย.....	๑๕๔

สารบัญตาราง

ตารางที่ ๓.๑	แสดงวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ.....	๕๙
ตารางที่ ๔.๑	แสดงจำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม.....	๙๑
ตารางที่ ๔.๒	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการในการ พัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในเขตอำเภอ- เมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมและรายตำบล.....	๙๓
ตารางที่ ๔.๓	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการในการ พัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในเขตอำเภอ- เมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ด้านสภาพโครงสร้างพื้นฐาน.....	๙๔
ตารางที่ ๔.๔	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการในการ พัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในเขตอำเภอ- เมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการเมือง.....	๙๕
ตารางที่ ๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการในการ พัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในเขตอำเภอ- เมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ด้านเศรษฐกิจ.....	๙๖
ตารางที่ ๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการในการ พัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในเขตอำเภอ- เมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ด้านสังคม.....	๙๗
ตารางที่ ๔.๗	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการในการ พัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในเขตอำเภอ- เมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน.....	๙๘
ตารางที่ ๔.๘	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการในการ พัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในเขตอำเภอ- เมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ด้านสิ่งแวดล้อม.....	๙๙

สารบัญภาพ

ภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๕๕
ภาพที่ ๓.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ.....	๖๕
ภาพที่ ๓.๒ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า.....	๖๖
ภาพที่ ๔.๑ แสดงสรุปผลความต้องการในการพัฒนาธรรมนุญตำบล ด้านโครงสร้างพื้นฐาน.....	๗๒
ภาพที่ ๔.๒ แสดงสรุปผลความต้องการในการพัฒนาธรรมนุญตำบล ด้านการเมือง.....	๗๕
ภาพที่ ๔.๓ แสดงสรุปผลความต้องการในการพัฒนาธรรมนุญตำบล ด้านเศรษฐกิจ.....	๗๙
ภาพที่ ๔.๔ แสดงสรุปผลความต้องการในการพัฒนาธรรมนุญตำบล ด้านสังคม.....	๘๒
ภาพที่ ๔.๕ แสดงสรุปผลความต้องการในการพัฒนาธรรมนุญตำบล ด้านความปลอดภัยใน ชีวิตและทรัพย์สิน.....	๘๕
ภาพที่ ๔.๖ แสดงสรุปผลความต้องการในการพัฒนาธรรมนุญตำบล ด้านสิ่งแวดล้อม.....	๘๘
ภาพที่ ๔.๗ แสดงการวิเคราะห์แนวทางร่างธรรมนุญตำบล.....	๑๐๐
ภาพที่ ๔.๘ แสดงขั้นตอนการพัฒนาธรรมนุญตำบล.....	๑๐๓
ภาพที่ ๔.๙ แสดงเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ธรรมนุญตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ.....	๑๑๓
ภาพที่ ๔.๑๐ แสดงองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย.....	๑๑๔

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญที่ให้ความสำคัญการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม โดยการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเองโดยสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อสร้างประชาธิปไตยชุมชน^๑ จึงจะเห็นได้ว่า การสร้างประชาธิปไตยชุมชน เป็นประเด็นที่ส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้เกิดความประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนในระดับท้องถิ่น

ประชาธิปไตยท้องถิ่น (local democracy) คือ ประชาธิปไตยในระดับรากฐานของสังคม หลักการสำคัญของประชาธิปไตยท้องถิ่น อยู่ที่เรื่อง “การปกครองตนเอง” ซึ่งเป็นเรื่องของกรรมสิทธิ์และเสรีภาพในการกำหนดชีวิตของตนเองอย่างมากที่สุด ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายของรัฐนั้นๆ ได้ไว้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น แต่สิ่งที่ต้องพึงระวังไว้เกี่ยวกับหลักการปกครองตนเองดังกล่าว ก็คือ การมีสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว มิได้หมายความว่า ประชาชนในท้องถิ่นจะเป็นอิสระจากอำนาจรัฐ จนกระทั่งสามารถกระทำการต่างๆได้ตามอำเภอใจ เพราะในความเป็นจริงแล้ว การกระทำของพวกเขาจะต้องมาพร้อมกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่ความเป็นพลเมืองที่ดีของตนเองด้วย ดังเช่น การมีความกระตือรือร้นในการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ ทั้งของตนเองและส่วนรวมในชุมชนท้องถิ่น

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ คณะราษฎรได้เริ่มทำเรื่องเทศบาล โดยมี การก่อตั้งขึ้นมากกว่า ๑๐๐ แห่งภายในปีเดียวหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง แต่การสร้างประชาธิปไตยในท้องถิ่นที่เกิดขึ้น ยังไม่ได้มีลักษณะของการฝึกให้ประชาชนมีความรักต่อท้องถิ่น หรือ ความเป็นพลเมืองมากนัก เพราะคณะราษฎรให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยระดับชาติมากกว่า ดังนั้น หลักการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นหลักการสำคัญของประชาธิปไตยท้องถิ่น เริ่มเป็นสิ่งที่ถูกละเลย และถูกลดความสำคัญลงไปมากขึ้นเรื่อยๆ ดังเห็นได้จาก หน่วยงาน

^๑ สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐. (กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, พิมพ์ครั้งที่ ๒,) ๒๕๖๒ : ๔๓

ปกครองส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ที่ได้ทำงานต่างๆแทนหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ในช่วงก่อนหน้าที่จะมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ อย่างไรก็ตาม การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดขึ้นภายหลังการกระจายอำนาจ กลับไม่ได้ทำให้ประชาธิปไตยท้องถิ่นที่เกิดขึ้น เป็นไปตามหลักการปกครองตนเองอย่างแท้จริง เพราะให้ความสำคัญกับการใช้ประชาธิปไตยผ่านตัวแทน เช่นเดียวกับประชาธิปไตยระดับชาติ โดยมีการเลือกผู้แทนสำหรับทำหน้าที่การบริหาร และหน้าที่นิติบัญญัติในสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละระดับ ทำให้ประชาธิปไตยท้องถิ่นที่เกิดขึ้นมีปัญหาไม่ต่างจากประชาธิปไตยระดับชาติ

ด้วยข้อจำกัดของการเมืองเชิงสถาบันที่เกิดขึ้นกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลักษณะดังกล่าว จึงทำให้บทบาทของการเมืองภาคพลเมืองในระดับท้องถิ่น กลายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประชาชนในท้องถิ่น ที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการบริหารปกครองท้องถิ่นโดยตรง โดยประชาชนในท้องถิ่นอาจจะอาศัยช่องทางการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ เพื่อรักษาสิทธิและผลประโยชน์ของตนเอง ที่อาจจะได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆของท้องถิ่น ภายหลังจากการขยายสิทธิของประชาชนในการจัดการชุมชนท้องถิ่นของตน ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ นับตั้งแต่ฉบับปี ๒๕๔๐ เป็นต้นมา^๒

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ ได้ระบุถึงสิทธิของบุคคลและชุมชนว่ามีสิทธิดังต่อไปนี้

- ๑) บุคคลและชุมชนมีสิทธิในการอนุรักษ์ฟื้นฟูหรือส่งเสริมภูมิปัญญาศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงาม
- ๒) บุคคลและชุมชนมีสิทธิในการจัดการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ
- ๓) บุคคลและชุมชนมีสิทธิในการเข้าชื่อร่วมกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการหรืองดเว้นดำเนินการอันจะเป็นประโยชน์หรือเป็นผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชนแบบมีส่วนร่วม
- ๔) การจัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชนสิทธิของบุคคลและชุมชน (มาตรา ๔๓)
- ๕) บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ
- ๖) บุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
- ๗) บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (มาตรา ๔๗)

^๒ สันตชัย รัตนชะวีญ “ประชาธิปไตยท้องถิ่น” เว็บไซต์ฐานข้อมูลการเมืองสถาบันพระปกเกล้า (<http://wiki.kpi.ac.th>) [สืบค้นเมื่อ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๔]

๘) มารดาอย่ามมีสิทธิได้รับความคุ้มครองและช่วยเหลือในช่วงระหว่างก่อนและหลังการคลอดบุตร

๙) ผู้สูงอายุและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพและบุคคลผู้ยากไร้อย่ามมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสม (มาตรา ๔๘)

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญยังได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการต่อประชาชนไว้ดังต่อไปนี้

๑) รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการดูแลและพัฒนาตั้งแต่ก่อนวัยเรียน ให้ได้รับการศึกษาในวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับเป็นเวลาสิบสองปีอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ตลอดจนถึงต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล

ในการนี้ รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตนให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาและเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครูโดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุนหรือใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษี (มาตรา ๕๔)

๒) รัฐต้องอนุรักษ์ฟื้นฟูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามและจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องอย่างมีส่วนร่วม

๓) รัฐต้องอนุรักษ์คุ้มครองบำรุงรักษาฟื้นฟูบริหารจัดการและใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน อย่างมีส่วนร่วม (มาตรา ๕๗)

๔) รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็นและยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ (มาตรา ๗๗)

๕) รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่างๆการจัดทำบริการสาธารณะ ตลอดจนถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบรวมทั้งการตัดสินใจทางการเมืองและการอื่นใดบรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน (มาตรา ๗๘)

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ หมวดที่ ๑๔ ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นได้กำหนดให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น(มาตรา ๒๔๙) โดยกำหนดให้มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตาม

หลักการพัฒนาย่างยั่งยืนรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะที่เหมาะสม สอดคล้องกับกลไกและขั้นตอนในการ กระจายหน้าที่และอำนาจตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจ ทั้งนี้ รัฐต้อง ดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองโดยจัดระบบภาษีหรือการจัดสรรภาษีที่ เหมาะสม (มาตรา ๒๕๐) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีระบบการบริหารงานบุคคลโดยใช้ระบบ คุณสมบัติและค่านึงถึงความเหมาะสมและความจำเป็น (มาตรา ๒๕๑) สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องการจาก การเลือกตั้ง ส่วนผู้บริหารท้องถิ่นนั้นอาจมาจากการเลือกตั้งของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบ ของสภาท้องถิ่นหรือในกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษจะให้มีมาโดยวิธีอื่นก็ได้แต่ต้อง คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน (มาตรา ๒๕๒) ในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลและรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบอย่างมีส่วนร่วม (มาตรา ๒๕๓) และประชาชนมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอข้อบัญญัติหรือเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ ผู้บริหารท้องถิ่นได้(มาตรา ๒๕๔)^๓

ในมิติเดียวกัน การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการ บ้านเมืองของรัฐ ในระบบประชาธิปไตย โดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลาง (Decentralize) ลงเหลือ ภารกิจหลักเท่าที่ต้องทำ เท่าที่จำเป็น และให้ประชาชนได้มีส่วนในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่น ตาม เจตนาารมณ์ของประชาชนมากขึ้น การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น จึงเป็นการจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจ หน้าที่ใหม่ ระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์บ้านเมือง ที่เปลี่ยนแปลงไป ในสภาวะที่สังคมมีกลุ่มที่หลากหลาย มีความต้องการ และความคาดหวังจากรัฐที่เพิ่มขึ้น และแตกต่างกัน ชัดแย้งกัน ในขณะที่รัฐเองก็มีขีดความสามารถ และทรัพยากรที่จำกัด ในการตอบสนองปัญหา ความต้องการ ที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นได้ทันต่อเหตุการณ์ และตรงกับความต้องการของท้องถิ่น (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข).2543 [Online]

จากหลักการดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มีโครงการการปกครองแบ่งออกเป็น ๓ รูปแบบ คือ แบบรวมอำนาจ แบบแบ่งอำนาจ และแบบกระจายอำนาจ สำหรับรูปแบบการปกครอง แบบกระจายอำนาจนั้น เป็นรูปแบบที่มีความสำคัญในอันจะช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีอิสระในการ ปกครองตนเองตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ แต่ในระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทย แม้ว่าจะมีการ ปกครองแบบประชาธิปไตย และมีการร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ หรือกฎหมายอื่นๆ นั้น จะเป็นการจัดทำเพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้นำไปปฏิบัติในรูปแบบเดียวกัน ทำให้ประชาชนส่วน ใหญ่ในระดับชุมชนท้องถิ่นไม่ได้มีส่วนร่วมในการร่างหรือใช้กฎหมายได้อย่างแท้จริง ดังนั้น เมื่อมีการ กระจายอำนาจมาสู่ท้องถิ่น และท้องถิ่นเองก็มีอิสระในการปกครองตนเองตามที่กฎหมายกำหนด ก็จึง

^๓ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก ๖ เมษายน ๒๕๖๐ หน้า ๗๔ - ๗๕

มีความเหมาะสมที่จะมีความร่วมมือกันเพื่อร่างกฎหมายหรือธรรมนูญเป็นของตนเองเพื่อนำไปใช้ในชุมชนท้องถิ่นในระดับต่างๆ หรือ ในมิติต่างๆ เช่น ธรรมนูญระดับชุมชน ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ธรรมนูญสุขภาพ ธรรมนูญสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ ในชุมชน หรือในท้องถิ่นนั้นๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด อนุรักษ์ และพัฒนา หรือแม้กระทั่งการใช้ธรรมนูญดังกล่าวให้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งได้ตามความเหมาะสม

การจัดทำธรรมนูญตำบลจัดการตนเองนับเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เป็นนวัตกรรมของชุมชนที่ได้สร้างและพัฒนาแกนนำ คนรุ่นใหม่ให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติ การค้นหา วิเคราะห์ปัญหา พัฒนาแผนกิจกรรม โครงการ ดำเนินการขับเคลื่อน เชื่อมโยง ยุทธศาสตร์กระบวนการพัฒนา เพื่อให้สังคมชุมชน ตำบลและหมู่บ้านเป็นแนวปฏิบัติ กฎ กติกา หรือข้อตกลงร่วม การอยู่ร่วมกันของคนในตำบล โดยใช้หลักประชาธิปไตยชุมชนและเป็นฉันทามติเพื่อใช้ร่วมกัน ดำเนินการและแก้ไขปัญหาในชุมชนได้สำเร็จ สร้างความเชื่อมั่น เห็นคุณค่า เกิดการขยายเชื่อมโยงทำให้เกิดพลังภาคีของชุมชนจัดการตนเอง อำนาจการจัดการตนเองนั้นเป็นเครื่องมือสำคัญในการใช้ธรรมนูญตำบล ออกมาปฏิบัติโดยความเห็นชอบของทุกฝ่ายในชุมชน ท้องถิ่น ตำบล กระบวนการแต่ละขั้นตอนเป็นสิ่งที่ไปเสริมสร้างประชาธิปไตยชุมชนทั้งสิ้น^๔ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยวัฒน์ โยธี และคณะ^๕ ที่ทำการวิจัยเรื่อง “การสร้างและจรรโลงประชาธิปไตยชุมชนในจังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่า ๑) เงื่อนไขที่เอื้อต่อการเกิดประชาธิปไตยชุมชนประกอบด้วย ๒ ส่วนสำคัญคือ ๑.๑) ปัจจัยภายในชุมชนที่เป็นแรงยึดเหนี่ยวทางสังคม อาทิความเป็นเครือญาติในทางสายเลือดและทางพิธีกรรม รวมถึงลักษณะภูมิชุมชนที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กันของคนในชุมชน ๑.๒) ปัจจัยภายนอกชุมชน ที่เป็นผลมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่หลายมาตรามีเจตนาในการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้พึ่งตนเอง มีอิสระในการตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่น และด้วยเจตนารมณ์ดังกล่าวเป็นผลให้เกิดพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง และพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการเมืองใหม่ที่ยอมรับชุมชนให้มีปฏิบัติการควบคู่กับท้องถิ่นและท้องที่ ๒) การสร้างประชาธิปไตยชุมชนเป็นระบบการขับเคลื่อนชุมชน โดยใช้กลไกอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในการรวมกลุ่มแกนนำและการรวบรวมสมาชิกเพื่อการมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือในกิจการสาธารณะ 3) กระบวนการจรรโลงประชาธิปไตยชุมชนเป็นปฏิบัติการในการหนุนเสริมการมีส่วนร่วมในภาคปฏิบัติ โดยมุ่งให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ในลักษณะของการมีเวทีในการจับเข้าคุย สนทนาปรึกษาหารืออย่างมีส่วนร่วม

^๔ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, ชุดความรู้การจัดการธรรมนูญปกครองตนเอง, (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน) : สำนักสนับสนุนสภาพัฒนาการเมือง, ๒๕๕๙) คำนำ.

^๕ ชัยวัฒน์ โยธี และคณะ, การสร้างและจรรโลงประชาธิปไตยชุมชนในจังหวัดสงขลา, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ (๒๕๕๙) หน้า ๒๑-๒๗

ร่วมที่สะท้อนถึงการให้สิทธิกับประชาชนในทางตรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า ประชาธิปไตยชุมชนนั้น คือการที่ประชาชนทุกคนในชุมชนได้มีสิทธิและมีส่วนในการจัดการ บริหารและพัฒนา โดยมีธรรมนูญ เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน หมู่บ้านในทุกๆ ระดับ

สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ได้รับจัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๔๐ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วน ตำบล ลงวันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๙ ประกาศราชกิจจานุเบกษาฉบับประกาศทั่วไป เล่มที่ ๑๑๓ ตอนพิเศษ ๕๒ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๓๙ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ ๑๖ กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด ๖๖,๕๗๘.๕๐ ไร่ หรือประมาณ ๑๐๖.๕๔ ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ทิศเหนือติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอกอน สวรรค์ ทิศใต้ติดต่อกับ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเล่าอำเภอเมืองชัยภูมิ ทิศตะวันออกติดต่อกับ องค์การบริหารส่วนตำบลโพหนอง อำเภอเมืองชัยภูมิ ทิศตะวันตกติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบล นาผาย อำเภอเมืองชัยภูมิ

จากข้อมูลเบื้องต้น พบว่าประชากรได้แก่ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล นาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ มีประชาชนทั้งสิ้น จำนวน ๗,๔๐๓ คน แยกเป็นประชาชนเพศชาย ๓,๖๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๓๐ แยกเป็นประชาชนเพศหญิง ๓,๗๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๗๐ จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ๒,๖๖๑ ครัวเรือน ความหนาแน่นเฉลี่ย ๖๙.๔๘ ตารางกิโลเมตร มี ๑๒ หมู่บ้าน^๖ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ประชาชนมีการเป็นอยู่เป็นสังคมชนบท ซึ่งสามารถที่จะ พัฒนาระบบการปกครองตนเองได้อย่างเหมาะสมได้ การมีหลักธรรมาภิบาลนำมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการกำหนดทิศทางการพัฒนาในระดับตำบลนับว่าเป็นการส่งเสริมให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยชุมชน ให้โอกาสให้ทุกคนในชุมชนได้ร่วมมือกันอนุรักษ์พัฒนาชุมชน ตำบลของตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไปอย่างมีส่วนร่วม โดยคณะผู้วิจัยจะเลือกพื้นที่สำหรับการสำรวจ พัฒนา สร้างศูนย์ การเรียนรู้ และพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เป็นพื้นที่ในการดำเนินการวิจัย

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ชุมชน” โดยจะดำเนินการศึกษาตั้งแต่ ๑)การวิเคราะห์สภาพโครงสร้างพื้นฐาน ๒)ความต้องการของ ประชาชนในการสร้างธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ๓)นำมาทำการศึกษาหารูปแบบ ธรรมนูญตำบลที่เหมาะสมกับพื้นที่ ๔)สร้างธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม อันเป็นนวัตกรรมเพื่อนำไปให้ประชาชนทุกคนในพื้นที่ตลอดจนถึงผู้เกี่ยวข้องได้นำหลักธรรมาภิบาล ไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ พร้อมกันนี้ยังมี ๕)การดำเนินการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับ ธรรมนูญตำบลให้กับประชาชนในพื้นที่โดยจัดกิจกรรมการเผยแพร่ที่เหมาะสมให้กับประชาชนในพื้นที่

^๖ ข้อมูลจากสำนักทะเบียนอำเภอเมืองชัยภูมิ ณ เดือนพฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๘.

และสร้างเป็นเครือข่ายไปยังพื้นที่อื่นๆ อีกด้วย ซึ่งผลการวิจัยนี้ สามารถนำไปเสนอเป็นตัวแบบในการพัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาหลักประชาธิปไตยให้มีความมั่นคงต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อวิเคราะห์สภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

๑.๒.๒ เพื่อพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

๑.๒.๓ เพื่อการพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้และสารสนเทศธรรมนุญตำบลเพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

๑.๓ คำถามวิจัย

๑.๓.๑ สภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ การพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ การพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้และสารสนเทศธรรมนุญตำบลเพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาเรื่อง “การพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ” ได้แบ่งขอบเขตของการวิจัยออกเป็น ดังนี้

๑.๔.๑ **ขอบเขตด้านเอกสาร** การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Source) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เป็นการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาจากหนังสือ บทความในวารสาร เอกสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ แผนพัฒนา และฐานข้อมูลที่เป็นแหล่งสืบค้นงานวิจัย (Data sources) เพื่อใช้ในการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาของ การวิจัย โดยทำการศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น และแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยท้องถิ่น

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการวิจัย เรื่อง การพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ครั้งนี้ ประชากร ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่ที่ดำเนินการวิจัย คือ ตำบลนาเสียว โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน ๔๐๐ คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ๑) กลุ่มผู้นำทางศาสนา ๒) กลุ่มผู้บริหารท้องถิ่น ๓) กลุ่มผู้สมาชิกสภาท้องถิ่น และ ๔) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน ๒๒ คน แบ่งออกเป็น และ ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑๕ คน

๑.๔.๓ พื้นที่ทำการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ในการการวิจัย คือ อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ และทำการเลือกเจาะจงเฉพาะพื้นที่ จำนวน ๑ ตำบล ได้แก่ ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการเริ่มเก็บข้อมูลแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๖ ถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๖

ในช่วง วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๖๖ ถึงวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๖ คณะผู้วิจัยลงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ โดยการแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนในพื้นที่วิจัย

ในช่วง วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ถึง ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๖ คณะผู้วิจัยลงทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ประชาชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่การวิจัยที่กำหนดไว้

ในช่วง วันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๖ ถึง ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖ คณะผู้วิจัยลงทำการเก็บข้อมูล โดยการจัดการสนทนากลุ่มในพื้นที่การวิจัย

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ธรรมนูญตำบล หมายถึง หลักการ หรือ หลักเกณฑ์ที่ประชาชนในชุมชนร่วมกันดำเนินการจัดทำเพื่อเป็นข้อตกลงร่วมกันในการพัฒนาพื้นที่ระดับตำบลในจังหวัดชัยภูมิ

ประชาธิปไตยชุมชน หมายถึง ประชาธิปไตยในระดับรากฐานของสังคม โดยที่ประชาชนในพื้นที่สามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ได้จากการเข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำกิจกรรมสาธารณะต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้โดยตรง

ศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง แหล่งเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชนที่สามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย โดยมีร่วมกับแลกเปลี่ยน เรียนรู้และเสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่กันและกัน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง ราชการส่วนท้องถิ่นที่รัฐบาลให้อำนาจ หรือการกระจายอำนาจไปให้ เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ตัดสินใจเลือกผู้แทน หรือผู้บริหารท้องถิ่นของตน รวมทั้งตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้เอง

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้ทราบสภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

๑.๖.๒ ทำให้ทราบหลักธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

๑.๖.๓ ทำให้ทราบการพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้และสารสนเทศธรรมนูญตำบลเพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

๑.๖.๔ ได้ธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนสำหรับตำบลในพื้นที่วิจัย

๑.๖.๕ สามารถนำไปเสนอเป็นตัวแบบในการพัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาหลักประชาธิปไตยให้มีความมั่นคง

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในเขตอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ มีรายละเอียดดังนี้

- ๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- ๒.๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐
- ๒.๓ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยท้องถิ่น
- ๒.๕ แนวคิดทฤษฎีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
- ๒.๖ ข้อมูลบริบทพื้นที่วิจัย
- ๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

แนวคิด ทฤษฎีประชาธิปไตยมีความเชื่อพื้นฐานว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองที่มีอำนาจอธิปไตยสูงสุด ได้แก่ อำนาจทางนิติบัญญัติ อำนาจทางบริหารและอำนาจทางตุลาการ ซึ่งเป็นอำนาจของปวงชนทั้งประเทศ ประชาธิปไตยจึงมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนในด้านการจัดระเบียบการจัดการปกครองประเทศ และวิถีชีวิตในการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างยอมรับสิทธิเสรีภาพ ความสำคัญและประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยอาศัยกระบวนการเลือกตั้ง โดยเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์และใช้อำนาจทางการเมืองแทน ซึ่งหมายถึง ความสามารถที่จะกำหนดและบังคับใช้สิทธิและหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง ชอบธรรม ตามอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่ประกอบด้วยหลักการสำคัญ

๒.๑.๑ หลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย

๑. หลักที่ถือว่าประชาชนเป็นแหล่งที่เกิดและเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ
๒. หลักการในการมีส่วนร่วมของประชาชน
๓. การใช้หลักเหตุผล

๔. หลักการปกครองโดยเสียงข้างมากโดยไม่ละเมิดสิทธิของฝ่ายข้างน้อย
๕. กฎหมายหรือหลักนิติธรรม
๖. หลักความเสมอภาค^๗
๗. หลักการปกครองเพื่อประโยชน์ของประชาชน
๘. รัฐบาลมีอำนาจจำกัดและจำเป็น โดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของ
๙. หลักการประนีประนอม กล่าวคือ พยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง^๘

ส่วน ซิกมันด์ นอยมันน์ (Sigmund Neumann) ได้ให้หลักการประชาธิปไตยไว้ ๑๐ ประการ คือ

๑. อำนาจอธิปไตย (อำนาจสูงสุด) มาจากราษฎร เป็นของปวงชนหรือมหาชน
๒. ขั้นตอนเลือกผู้นำเป็นไปโดยเสรี
๓. ผู้นำมีความรับผิดชอบ
๔. ระบอบความเสมอภาค (ของราษฎรโดยกฎหมาย) ยอมรับ
๕. สนับสนุนพรรคการเมืองมีมากกว่าหนึ่งพรรค
๖. พึงเน้นความหลากหลายในชีวิตประจำวัน
๗. ไม่กีดกันกลุ่มสำคัญๆจากการมีส่วนร่วมในการบริหารการปกครอง
๘. ส่งเสริมครรลองทัศนคติแบบประชาธิปไตย
๙. ให้สำนึกในความเป็นพลเมืองดี
๑๐. เน้นความเชื่อมั่นในความดีของมนุษย์^๙

Max Weber นักสังคมวิทยาชาวเยอรมนี ได้ให้คำนิยามว่า “การเมือง” หมายถึง “การต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ เพื่อแบ่งสรรอำนาจหน้าที่ระหว่างบุคคล หรือกลุ่มบุคคล หรือระหว่างส่วนย่อย ๆ ภายในรัฐ”^{๑๐} ทางด้าน Harold Lasswell ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “การเมือง” คือ “การศึกษาว่าใครทำอะไร เมื่อไรและอย่างไร เขาเน้นถึงประโยชน์ที่บุคคลจะได้รับตลอดถึงเวลาและวิธีการที่ได้มาซึ่งประโยชน์นั้น โดยเหตุผลที่ว่า ทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัดมักจะไม่สามารถสนองความต้องการของมนุษย์ได้ทุกคน ทุกกลุ่มอย่างทั่วถึงพร้อม ๆ กัน การกำหนดวิธีการที่จะให้บุคคลได้มาซึ่ง

^๗ จรูญ สุภาพ, **ระบบการเมืองเปรียบเทียบ**, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๓๕), หน้า ๕๓.

^๘ โรงเรียนกัณฑ์ธรรมณ์, ประวัติการปกครองระบอบประชาธิปไตย, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <http://www.kr.ac.th/ebook/saiyud/b1.htm> [สืบค้นเมื่อ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๕].

^๙ Sigmund Neumann, อังโน สงบ เชื้อทอง, รัฐศาสตร์ตามแนวพุทธ, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <http://psiba.blogspot.com/2012/12/3.html> [สืบค้นเมื่อ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕].

^{๑๐} Max Weber, **Theory of Social and Economic Organization**, trans. By A.R. Henderson and T. Persons, (London, Hodge, 1947), pp. 373-374.

ทรัพยากรต่าง ๆ อันจำกัดนั้นจึงเป็นเรื่องของการเมือง”^{๑๑} Robert A. Dahl ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “การเมือง คือ “ความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่เกี่ยวกับอำนาจปกครอง เขาเน้นที่อำนาจและการปกครอง โดยมีได้คำนึงว่าสิ่งเหล่านี้จะอยู่ในสภาพเช่นไร ถ้าเมืองค์กรมีอำนาจบังคับบัญชา มีกฎระเบียบในการดำเนินงานอย่างมีระบบ ก็จัดเป็นระบบการเมืองทั้งนั้น เขานับเอาองค์การทางศาสนา สหภาพแรงงาน และกิจการของเอกชน เป็นการเมืองด้วย”^{๑๒} นอกจากนี้ Dillon ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “การเมือง คือ พฤติกรรมของมนุษย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง คือในเรื่องการสถาปนารัฐ และการตั้งรัฐบาลขึ้นมา”^{๑๓} เขาเน้นเรื่องการจัดองค์การทางการเมือง คือการรวมตัวของมนุษย์ให้เกิดโครงสร้างทางการเมือง เช่น รวมกันจัดตั้งเป็นรัฐ เป็นพรรคการเมือง เป็นกลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น ส่วน O.V.Key ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “การเมือง คือ ความสัมพันธ์ของมนุษย์ในเรื่องการบังคับบัญชา และถูกบังคับบัญชา การควบคุมและถูกควบคุม การเป็นผู้ปกครองและถูกปกครอง”^{๑๔} ซึ่ง David Easton ยังมองว่า “การเมือง เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในการจัดสรรที่มีคุณค่าสำหรับสังคมซึ่งอยู่ในแนวเดียวกันกับกระบวนการวางนโยบายและการปฏิบัติตามนโยบายนั้น”^{๑๕} และ S.S. Wolin ได้ให้ความหมายของการเมืองไว้ว่า การเมืองมีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ คือ

๑. การเมือง เป็นกิจกรรมที่แสวงหาผลประโยชน์ด้วยการแข่งขันกันระดับบุคคลต่อบุคคล กลุ่มบุคคลต่อกลุ่มบุคคล และสังคมต่อสังคม

๒. การเมือง เป็นกิจกรรมซึ่งเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงและเกิดขึ้นในสภาพที่ค่อนข้างขาดแคลน

๓. การเมือง เป็นกิจกรรมซึ่งเกี่ยวกับการแสวงหาผลประโยชน์อันมีผลสะท้อนต่อคนหมู่มาก^{๑๖}

แนวคิดของระบบประชาธิปไตยมีฐานมาจากความเชื่อในเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับความมีเหตุผล มีเสรีภาพ และมีความเท่าเทียมเสมอภาคกัน การปกครองในสังคมจึงควรสนองธรรมชาติของมนุษย์ดังกล่าว ซาร์ทอริ (Sartori) ได้ระบุว่า หลักการสำคัญของประชาธิปไตยมี ๒ ประการคือ ๑) การยึดมั่นความสำคัญของบุคคลทั้งในด้านความเสมอภาค สิทธิ และเสรีภาพของ

^{๑๑} Lasswell, Harold. D.. *Politics: who gets what, when and how?* (Meridian, 1958), p. 15.

^{๑๒} Robert A. Dahl, “The City in the Future of Democracy” in *American Political Science Review*, (APSR) December, 1967, pp. 953 – 970.

^{๑๓} Conley, H. Dillon, et al. *Introduction to Political Science*, (Van Nosstrand, East – West ed., 1968), p. 2.

^{๑๔} Key V.O., Jr. *Politics, Partics and Presure Groups*, (4th ed., Cronwell, 1958), p. 6.

^{๑๕} Easton David, *The Political System*, (New York: Knopf, 1957), p. 180.

^{๑๖} S. S. Wolin, *Politics and Vision*, (Little, Brown, 1960), pp. 10 -11.

มนุษย์ และ ๒) การเคารพหลักนิติธรรม^{๑๗} และประเวศ วัชสี กล่าวไว้ว่า ประชาธิปไตยมีฐานอยู่ที่การเคารพความเป็นมนุษย์ของคนอื่น หรือของคนทุกคน ด้วยความเชื่อในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ของคนทุกคนว่าทุกคนมีคุณค่ามีศักยภาพที่จะเรียนรู้ มีอิสรภาพ มีความรัก ความเอื้ออาทรต่อกัน และร่วมมือกันในการพัฒนาสังคมให้เกิดความถูกต้อง เกิดประโยชน์สุขต่อทุกคน^{๑๘} เสน่ห์ จามริก และไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม^{๑๙} เห็นว่า เกณฑ์คุณค่าสากลของสังคมที่เป็นประชาธิปไตยนั้นคือ “การมีอิสรภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพ” และเกณฑ์คุณค่าของสังคมไทยจะต้องมี “ความสุจริต ถูกต้องและความรับผิดชอบ” ผนวกเข้าไปด้วย โดยเสนอให้สังคมไทยใช้ความพยายามในการสร้างเสริมให้กลายเป็นวัฒนธรรมหรือเป็นแบบอย่างของการดำเนินชีวิตที่เน้นอิสรภาพ เสมอภาค ภราดรภาพ สุจริตถูกต้อง และมีความรับผิดชอบ โดยมีความเข้าใจถึงความหมายของแต่ละประการดังนี้

อิสรภาพ ความมีเสรีภาพในการดำเนินชีวิต การพูด การเขียน อย่างเป็นอิสระ โดยไม่ไปละเมิดเสรีภาพของผู้อื่น มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่อยู่ภายใต้อาณัติของผู้มีอิทธิพลใด ๆ

เสมอภาค ความเท่าเทียมกันในฐานะประชาชนในสังคม ให้ความสำคัญต่อคนทุกๆ คน ในฐานะหน่วยหนึ่งอย่างเท่าเทียม มีสิทธิในการปกครองและสิทธิต่าง ๆ ในการแสดงออกหนึ่งคนหนึ่งเสียงไม่มีใครมากกว่าใคร

ภราดรภาพ ความเป็นพี่น้อง ความเป็นเพื่อนพ้องน้องพี่ มีจิตใจเกื้อกูล เห็นอกเห็นใจ สนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ความสุจริตถูกต้อง การดำเนินชีวิตและหน้าที่การงานอย่างตรงไปตรงมา ไม่นำประโยชน์ต่าง ๆ เข้าตนเองและพวกพ้อง มีสัมมาอาชีวะ

ความรับผิดชอบ การรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง ดูแลเอาใจใส่ในบทบาทหน้าที่ของตนเอง รับผิดชอบต่อการทำให้เกิดผลสำเร็จลุล่วงตามหน้าที่และบทบาทที่ได้รับ

นอกจากนี้ อมร รักษาสัตย์ และคณะได้ให้ลักษณะสำคัญของประชาธิปไตยในแง่ของหลักการและอุดมการณ์ไว้ ๑๔ ข้อดังนี้

๑) ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย เป็นผู้ทรงอำนาจสูงสุด

๒) รัฐบาลได้อำนาจมาจากประชาชนหรือโดยความยินยอมของประชาชน

^{๑๗} Sartori, G. *Democratic Theory*. N.Y.: F.A. Praeger, 1965), pp. 13-15.

^{๑๘} ประเวศ วัชสี, *การพัฒนาประชาธิปไตยและการปฏิรูปทางการเมือง*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๓๗), หน้า ๒๓.

^{๑๙} ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม, อังไฉ, *สถาบันพระปกเกล้า, แผนพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔), หน้า ๑๐.

๓) ประเทศขนาดใหญ่ในปัจจุบันนิยมใช้ประชาธิปไตยทางอ้อมจะต้องมีการเลือกตั้งผู้แทนและพนักงานของรัฐอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม โดยประชาชนสามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้อย่างอิสระ

๔) สถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่ตัดสินใจทางการเมืองหรือวางนโยบายสาธารณะต้องตั้งขึ้นด้วยวิธีทางแห่งการแข่งขันเพื่อได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบจากประชาชน

๕) ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตลอดเวลา ผ่านกลไกต่าง ๆ หรือใช้สิทธิที่จะแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้โดยตรง

๖) รัฐบาลต้องรับผิดชอบต่อประชาชนประชาชนมีสิทธิติชมควบคุมการทำงานของรัฐบาลตลอดเวลาและมีสิทธิ์เปลี่ยนแปลงรัฐบาลตามวิธีการที่กำหนดไว้

๗) อำนาจในการปกครองประเทศต้องไม่อยู่ในกำมือของคนคนเดียวหรือกลุ่มเดียวต้องมีการแบ่งอำนาจปกครองประเทศอย่างน้อยในระดับหนึ่ง

๘) รัฐบาลต้องมีอำนาจจำกัด มีการแบ่งและกระจายอำนาจมีการตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจซึ่งกันและกัน

๙) หน้าที่หลักของรัฐบาลคือการส่งเสริมปัจเจกชน เสรีภาพ ความเสมอภาค ทรานสปารานซ์ ของประชาชน

๑๐) การตัดสินใจสำคัญต้องเป็นไปตามเสียงฝ่ายข้างมากโดยคำนึงถึงสิทธิของฝ่ายข้างน้อย

๑๑) ประชาชนมีความเสมอภาคกันในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะความเสมอภาคในสายตาของกฎหมาย และควมมีโอกาสเท่าเทียมกันในด้านต่าง ๆ ทุกคนมีศักดิ์ศรีและไม่มีใครมีอภิสิทธิ์เหนือผู้อื่น

๑๒) ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ อย่างกว้างขวางโดยรัฐบาลให้หลักประกัน และคุ้มครองการใช้สิทธิเสรีภาพนั้นอย่างน้อยในสิทธิเสรีภาพพื้นฐานที่สำคัญ

๑๓) ประชาชนต้องมีอิสระในการพูด การพิมพ์ การแสดงความคิดเห็น การรวมชุมนุม การตั้งพรรคการเมืองเพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศได้จริง และอย่างมีข้อมูลข่าวสาร

๑๔) รัฐบาลต้องใช้หลักการปกครองโดยกฎหมาย หรือหลักนิติธรรม ไม่ใช่อำนาจตามอำเภอใจ เช่น บุคคลจะถูกจับกุมคุมขังหรือถูกลงโทษได้ก็เฉพาะเมื่อมีกฎหมายกำหนดว่ามี ความผิด และจะต้องได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็วเปิดเผยโดยคณะตุลาการที่ไม่ลำเอียง ฯลฯ^{๒๐}

^{๒๐} อมร รักชาติ, การศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๑), หน้า ๓๒-๓๓.

๒.๑.๒ รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย

รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น มีอยู่ทั้งหมด ๓ รูปแบบ^{๒๑} คือ

๑. รูปแบบรัฐสภา ซึ่งเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีรัฐสภาเป็นผู้บริหาร โดยคัดเลือกผู้แทนเข้าไปในรัฐสภา ในรัฐสภามีสองสภาที่ต้องทำงานและประชุมร่วมกันเพื่อหาข้อสรุป โดยมีสภาผู้แทนราษฎร เลือกมาจากประชาชนเสียงข้างมาก เพื่อทำการบริหารประเทศ เสนอร่างกฎหมาย และในรัฐสภาจะมีวุฒิสภา ซึ่งมาจากการแต่งตั้ง โดยที่จะเลือกผู้ที่ทรงคุณวุฒิ หรือมาจากการเลือกตั้ง หรือจะแบ่งส่วนให้มาจากการเลือกตั้งและแต่งตั้ง เพื่อนำมาตรวจสอบการเสนอร่างกฎหมาย ซึ่งรัฐสภามีหน้าที่ออกกฎหมาย เลือกรัฐบาลบริหารประเทศ อีกทั้งต้องคอยควบคุมตรวจสอบการบริหารประเทศของคณะรัฐมนตรีให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและนโยบายที่ได้ให้ไว้ ซึ่งรัฐสภาสามารถอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลเพื่อให้มีการตรวจสอบรัฐบาลได้ ส่วนรัฐบาลก็สามารถให้มีการยุบสภาได้ ส่วนอำนาจตุลาการนั้นแยกออกเป็นอิสระอย่างเด็ดขาด ประเทศที่ใช้รูปแบบนี้ เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศไทย เป็นต้น

๒. รูปแบบประธานาธิบดี ซึ่งอำนาจบริหารเป็นของประธานาธิบดี ที่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน ประธานาธิบดีเป็นผู้คัดเลือกรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศ แต่รัฐสภาในรูปแบบนี้ไม่สามารถที่จะให้มีการยุบสภาได้ ส่วนอำนาจนิติบัญญัติ ประกอบด้วยสองสภา คือ สภาผู้แทนราษฎร ซึ่งได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน และวุฒิสภา สามารถมาจากการเลือกตั้ง หรือมาจากการแต่งตั้งก็ได้ ฝ่ายนิติบัญญัติมีหน้าที่ในการออกกฎหมาย แต่ไม่สามารถเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้ ดังนั้นฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติจึงต้องรับผิดชอบโดยตรงต่อประชาชน ส่วนอำนาจตุลาการนั้นแยกออกอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ทำให้ชั่วคราวทั้งสามฝ่ายแยกออกจากกัน โดยถ่วงดุลอำนาจกันได้อย่างชัดเจน ประเทศที่ใช้รูปแบบนี้ เช่น ประเทศอเมริกา ประเทศบราซิล ประเทศเม็กซิโก เป็นต้น

๓. รูปแบบกึ่งรัฐสภากึ่งประธานาธิบดี ซึ่งการปกครองประชาธิปไตยในรูปแบบนี้ ประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งจากประชาชน มีตำแหน่งเป็นประมุขของประเทศและยังเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร โดยประธานาธิบดีจะเป็นผู้แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐบาล โดยที่ประธานาธิบดีจะแบ่งอำนาจให้กับนายกรัฐมนตรีและรัฐบาลเป็นผู้บริหารประเทศ นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามในการรับรองใช้กฎหมาย ทำให้นายกรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบต่อทั้งประธานาธิบดีและรัฐสภา ทั้งประธานาธิบดีและรัฐสภาจึงมีอำนาจในการถอดถอนนายกรัฐมนตรีได้ ส่วนประธานาธิบดีมีอำนาจเป็นอิสระสูง จะเป็นผู้รับรองการทำงานของนายกรัฐมนตรี ออกนโยบาย และควบคุมอำนาจทางการ

^{๒๑} พิมพ์พิมพ์ นวชัย, รูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <http://wanwila.exteen.com/20130523/entry-1> [สืบค้นเมื่อ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕]..

เมืองทั้งในและระหว่างประเทศ เช่น การทหาร การทูตระหว่างประเทศ เป็นต้น อีกทั้งยังมีอำนาจในการประกาศยุบสภาอีกด้วย ส่วนอำนาจฝ่ายนิติบัญญัตินั้น มีหน้าที่ในการออกกฎหมาย และควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน เป็นระบบสองสภาเช่นเดียวกัน มีทั้งสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ได้มาจากการเลือกตั้งเช่นเดียวกัน โดยสภาสามารถยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้ ทำให้มีการถ่วงดุลอำนาจและตรวจสอบกันและกันได้ ส่วนอำนาจตุลาการนั้นแบ่งแยกเบ็ดเสร็จโดยเด็ดขาด ประเทศที่มีการใช้รูปแบบนี้ เช่น ฝรั่งเศส อินเดีย เป็นต้น

นอกจากนี้ ทางด้าน วิทยากร เชียงกูล ระบุถึงความหมายและความสำคัญว่า ระบอบประชาธิปไตย หมายถึง ระบอบการปกครองตนเองของประชาชน ตรงกันข้ามกับระบอบอำนาจนิยม (เช่น ระบอบราชาธิปไตย , ระบอบเผด็จการทหาร, ระบอบอำมาตยาธิปไตย) ซึ่งเป็นระบอบปกครองโดยคนเดียว หรือโดยคนกลุ่มน้อย ผู้มีอำนาจมากกว่าประชาชนทั่วไป (เรียกว่า พวกอภิสิทธิ์ชน) ในโลกยุคเศรษฐกิจตลาดเสรีสมัยใหม่ คนส่วนใหญ่ซึ่งเป็นพลเมือง ผู้เสียภาษี(ทั้งทางตรงและทางอ้อม) และเป็นเจ้าของสาธารณสมบัติร่วมกัน เชื่อว่าระบอบประชาธิปไตย เป็นระบอบที่จะสร้างความมีประสิทธิภาพ(ในการแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศ) และความเป็นธรรม ได้มากกว่าระบอบอำนาจนิยม ในบางสถานการณ์ ในระบอบอำนาจนิยม อาจจะมีผู้ปกครองที่เป็นคนดีหรือคนเก่งอยู่บ้าง แต่ก็ไม่มีหลักประกันว่า เขาหรือลูกหลาน หรือพรรคพวกเขา ที่ได้ตำแหน่งจากการสืบเชื้อสายหรือการแต่งตั้ง จะปกครองประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมสำหรับคนส่วนใหญ่เสมอไป เพราะระบบสืบเชื้อสายและแต่งตั้งเป็นระบบที่ไม่แน่นอน และไม่มีประสิทธิภาพ และเพราะว่าการให้คนสืบทอดอำนาจโดยไม่มีการตรวจสอบถ่วงดุลมักนำไปสู่การฉ้อฉลเพื่อประโยชน์ส่วนตน ระบอบประชาธิปไตยดีกว่าระบอบอำนาจนิยมในแง่ที่ว่า มีระบบคัดเลือกผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพกว่า และมีระบบการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ปกครองมีอำนาจมากจนเกินไปได้ดีกว่า แต่ทั้งนี้ต้องเป็นระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชน มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ไม่ใช่สักแต่ว่ามีการเลือกตั้ง แต่ยังมี การซื้อเสียงขายเสียง การโกง การใช้อำนาจและระบบอุปถัมภ์ และที่สำคัญในด้านค่านิยมประชาธิปไตยที่ประชาชน ระบบการศึกษา สื่อมวลชน ฯลฯ ควรช่วยกันสร้าง คือ

๑. เป็นคนที่มีเหตุผล ยอมรับเรื่องสิทธิหน้าที่ ความเป็นจริงในทางสังคม เคารพในตัวเอง เคารพในศีลธรรมและประโยชน์ร่วมกันของส่วนรวม

๒. มีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ มีความเคารพซึ่งกันและกัน และมีความสามัคคี

๓. เข้าใจความจำเป็นและประโยชน์ของการเข้ามาอยู่ร่วมกันเป็นพลเมืองของประเทศ เพื่อประโยชน์ของสมาชิกทุกคนในระยะยาว

๔. เคารพกฎหมายและดำเนินชีวิตในกรอบของกฎหมายที่มีเหตุผลและเป็นธรรม

๕. มีจิตใจเปิดกว้างและพร้อมที่ปรับตัวรับกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้

๖. เป็นคนที่มีความรับผิดชอบผูกพันกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป

๗. มีจิตใจที่เป็นธรรม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่มีอคติต่อผู้ที่มีความแตกต่างจากตน เช่น นับถือศาสนาอื่นหรือเชื้อชาติอื่น เป็นต้น^{๒๒}

๒.๑.๓ อำนาจอธิปไตยตามระบอบประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย คือ การปกครองที่อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน โดยประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการดำเนินชีวิตตามความพอใจของตนเองอย่างเต็มที่ แต่ต้องไม่ไปละเมิดต่อสิทธิของบุคคลอื่นหรือขัดต่อกฎหมาย ในระบอบประชาธิปไตยทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญและมีหน้าที่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายบัญญัติไว้ อำนาจอธิปไตยแบ่งเป็น ๓ อำนาจ ดังนี้

๑. อำนาจนิติบัญญัติ โดยพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติผ่านทางรัฐสภา ซึ่งผู้ที่จะใช้อำนาจนี้ คือ กลุ่มบุคคลที่อาสาเป็นตัวแทนของปวงชนหลายๆ คนรวมตัวกันตั้งเป็นพรรคการเมือง เสนอตัวบุคคลที่ทางพรรคเห็นว่าเหมาะสมให้ประชาชนเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) มีอำนาจในการออกกฎหมาย ยกเลิก แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อใช้ในการบริหารประเทศ และปกป้องสิทธิ เสรีภาพของประชาชน รวมทั้งการสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นแก่สังคมกับบุคคลที่ไม่สังกัดหรือเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา (สว.) มีหน้าที่กลั่นกรองกฎหมายที่สภาผู้แทนราษฎรบัญญัติขึ้น แต่ในเรื่องที่สำคัญมากๆ เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของแผ่นดิน สภาใดสภาหนึ่งไม่มีอำนาจให้ความเห็นชอบได้ ต้องประชุมร่วมทั้งสองสภาเรียกว่า รัฐสภา จึงให้ความเห็นชอบได้ เช่น การประกาศสงคราม การรับฟังคำชี้แจงและการให้ความเห็นชอบสนธิสัญญา เป็นต้น

รัฐสภา เป็นการประชุมและลงมติร่วมกันของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาโดยประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา ในกรณีที่ไม่ มีประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ประธานรัฐสภาได้ให้ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภาแทนในกรณีต่อไปนี้ ให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน

- ๑) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
- ๒) การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภา
- ๓) การรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่ตราว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์
- ๔) การรับทราบหรือให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติ
- ๕) การมีมติให้รัฐสภาพิจารณาเรื่องอื่นในสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติได้

^{๒๒} วิทยากร เชียงกุล, หลักการของระบอบประชาธิปไตย, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <http://witayakornclub.wordpress.com/2007/06/26/democratic/> [สืบค้นเมื่อ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๕].

- ๖) การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัยประชุม
- ๗) การเปิดประชุมรัฐสภา
- ๘) การตราข้อบังคับการประชุมรัฐสภา
- ๙) การให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติใหม่

๑๐) การให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติต่อไป

- ๑๑) การแถลงนโยบาย
- ๑๒) การเปิดอภิปรายทั่วไป
- ๑๓) การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม
- ๑๔) การรับฟังคำชี้แจงและการให้ความเห็นชอบสนธิสัญญา

๒. อำนาจบริหาร พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมติคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรและจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระหรือเกินกว่าแปดปีมิได้ สุดแต่ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งกรณีใดจะยาวกว่ากัน โดยประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกินสามสิบห้าคนประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินตามหลักความรับผิดชอบร่วมกันก่อนที่คณะรัฐมนตรีจะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาและชี้แจงการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยไม่มีการลงมติไว้วางใจ ทั้งนี้ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่ และเมื่อเข้ารับหน้าที่แล้วต้องจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อกำหนดแนวทาง การปฏิบัติราชการของแต่ละปี

๓. อำนาจตุลาการ คือ อำนาจที่ให้แก่ศาลในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีความต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยศาลมีหน้าที่ให้ความยุติธรรมแก่ทุกคนตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้ตราขึ้นมาใช้ โดยพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจตุลาการผ่านทางศาลต่างๆ ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้

๑) ศาลยุติธรรมมีประธานศาลฎีกาเป็นหัวหน้าฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น ศาลยุติธรรมมีสามชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ในรัฐธรรมนูญนี้หรือตามกฎหมายอื่น

(๑) ศาลชั้นต้น เป็นศาลที่ผู้ได้รับความเดือดร้อนต่อการละเมิดกฎหมายหรือเกิดข้อพิพาทใด ๆ ที่ไม่สามารถตกลงกันได้จำเป็นต้องขอให้ศาลมีคำสั่งหรือตัดสินคดีให้เป็นอันดับแรกมีอยู่ด้วยกันหลายศาลตามลักษณะของคดี เช่น ศาลแขวง ศาลจังหวัด ศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลคดีเด็ก ศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลภาษีอากร ศาลแรงงาน ศาลแรงงานกลาง ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ

(๒) ศาลอุทธรณ์ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่กฎหมายบัญญัติให้อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของ ศาลชั้นต้นต่อศาลอุทธรณ์ โดยการยื่นอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้นที่พิจารณาคดีนั้น ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด และให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

(๓) ศาลฎีกา มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่รัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายบัญญัติให้เสนอต่อศาลฎีกาได้โดยตรง และคดีที่อุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ และมีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยต้องใช้ระบบสัดส่วนและเป็นไปโดยรวดเร็วและให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา โดยองค์คณะผู้พิพากษาประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาจำนวนเก้าคน ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับ และให้เลือกเป็นรายคดี คดีที่ศาลฎีกาพิจารณาพิพากษาแล้วถือว่าคดีนั้นสิ้นสุดเด็ดขาด

๒) ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่พิจารณาพิพากษาประเด็นข้อพิพาทเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญทั้งหมด และมีหน้าที่ควบคุมไม่ให้มีการออกกฎหมายที่ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญ ผู้ที่ทำหน้าที่ในศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วย ประธานศาลรัฐธรรมนูญ๑ คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีก ๑๔ คน โดยพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่งเก้าปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

๓) ศาลปกครอง มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกัน อันเนื่องมาจากการใช้อำนาจทางปกครองตามกฎหมาย หรือเนื่องมาจากการดำเนินกิจการทางปกครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ รวมทั้งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาเรื่องที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง

ศาลปกครอง มี ๓ ระดับ คือ ศาลปกครองชั้นต้น ศาลปกครองชั้นอุทธรณ์ ศาลปกครองสูงสุด การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษตุลาการในศาลปกครองต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองอันประกอบประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นประธานกรรมการ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเก้าคนซึ่งเป็นตุลาการในศาลปกครองและได้รับเลือกจากตุลาการในศาลปกครองด้วยตนเอง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเลือกจากวุฒิสภาสองคน และจากคณะรัฐมนตรีอีกหนึ่งคน

๔) ศาลทหาร มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทหาร หรือคดีที่ทหารกระทำผิดหรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่มีโทษถึงจำคุก

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับจะกำหนดให้อำนาจทั้งสามแยกเป็นอิสระจากกัน มีการคานอำนาจซึ่งกันและกัน เพื่อป้องกันไม่ให้อำนาจใดอำนาจหนึ่งมีอำนาจมากกว่าอำนาจอื่น อันจะนำไปสู่การใช้อำนาจไปในทางที่ผิด ทำให้ประชาชนและประเทศได้รับความเดือดร้อนเสียหาย

การถ่วงดุลอำนาจระหว่างอำนาจอธิบดีไทย เป็นเพราะความสัมพันธ์หรือการถ่วงดุลอำนาจระหว่างอำนาจอธิบดีไทยทั้ง ๓ มีลักษณะ ดังนี้

๑. ฝ่ายนิติบัญญัติ หรือรัฐสภา นอกจากจะมีอำนาจด้านนิติบัญญัติแล้ว ยังมีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร หรือรัฐบาลให้เป็นไปตามที่ฝ่ายบริหารได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา หรือเมื่อฝ่ายนิติบัญญัติเห็นว่าประชาชนได้รับความเดือดร้อน หรือประชาชนมีความต้องการความช่วยเหลือ แต่ฝ่ายบริหารยังไม่เข้าไปแก้ปัญหาต่างๆ ให้ประชาชน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) หรือสมาชิกวุฒิสภา (สว.) อาจยื่นกระทู้ถามฝ่ายบริหารในสภาของตน สังกัดอยู่ได้ แต่ถ้าฝ่ายบริหารตำแหน่งใดๆ ตั้งแต่นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงใดหรือหลายๆ กระทรวง ดำเนินการบริหารงานที่ฝ่ายนิติบัญญัติเห็นว่าผิดพลาดจนอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถเข้าชื่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของสมาชิกทั้งหมดขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือเข้าชื่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมดขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล ซึ่งถ้าเสียงส่วนใหญ่ลงมติไม่ไว้วางใจให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีท่านใดจะทำให้รัฐบาลหรือรัฐมนตรีผู้นั้นพ้นสภาพจากตำแหน่งนั้นทันที

๒. ฝ่ายบริหาร นอกจากมีอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินแล้ว ยังมีอำนาจในการออกกฎหมายบางชนิดที่จำเป็นต้องใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน เช่น พระราชกำหนด พระราช

กฤษฎีกา กฎกระทรวง เป็นต้น และยังมีอำนาจที่จะควบคุมฝ่ายนิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญได้ให้ อำนาจออกเป็นพระราชกฤษฎีกายุบสภาคืนอำนาจให้แก่ประชาชน เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่แก่ฝ่าย บริหารถ้าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่ารัฐบาลทำหน้าที่ถูกต้องแล้ว ประชาชนก็จะเลือกพรรคการเมืองที่ เคยเป็นรัฐบาลนั้นเข้ามาเป็นผู้แทนของตนจำนวนมาก พรรคการเมืองนั้นก็จะมีสิทธิจัดตั้งรัฐบาล ใหม่ แต่ถ้าประชาชนทั้งประเทศส่วนใหญ่เห็นว่ารัฐบาลเดิมทำหน้าที่บริหารไม่ถูกต้อง ประชาชนก็จะ เลือกพรรคการเมืองที่เคยเป็นฝ่ายค้านเข้ามาเป็นผู้แทนของตนจำนวนมาก พรรคการเมืองที่เคยเป็น ฝ่ายค้านก็มีสิทธิในการจัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศ

๓. ฝ่ายตุลาการ เป็นฝ่ายเดียวที่มีความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ต่าง ๆ แต่ก็ต้องพิจารณาพิพากษาตามตัวบทกฎหมายต่างๆ ที่ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารได้ บัญญัติขึ้นใช้ในขณะนั้น^{๒๓}

๒.๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐

๒.๒.๑ ความหมายของรัฐธรรมนูญ

โรมัส เพน^{๒๔} กล่าวว่า “รัฐธรรมนูญไม่ใช่กฎหมายของรัฐบาล แต่เป็นกฎหมายของ ประชาชนเพื่อสถาปนารัฐบาล รัฐบาลที่ไร้รัฐธรรมนูญก็คือรัฐบาลที่มีอำนาจแต่ปราศจากสิทธิในการ ปกครอง”

แอนดรู เฮย์วูด^{๒๕} (Andrew Heywood) กล่าวในความหมายอย่างแคบ รัฐธรรมนูญ หมายถึง เอกสารเกี่ยวกับอำนาจ (authoritative document) ที่มีเป้าหมายในการพรรณา (codify) มาตราสำคัญของรัฐธรรมนูญ มีเป้าหมายเพื่อสร้างกฎหมายสูงสุดของแผ่นดิน แต่อย่างไรก็ดี หลักการ สำคัญๆ ไม่ได้ถูกบรรจุไว้ในเอกสารชิ้นเดียว ดังนั้น รัฐธรรมนูญจึงไม่เท่ากับกฎหมายรัฐธรรมนูญ (constitutional law) ซึ่งเป็นกฎหมายที่เขียนขึ้นเพื่อขยายความและใช้ประกอบหลักการตาม รัฐธรรมนูญ

ฮาแก้ว และแฮรอป^{๒๖} กล่าวว่า ในทางรัฐศาสตร์สาขาการเมืองเปรียบเทียบ (Comparative Politics) มองรัฐธรรมนูญในฐานะการสร้างกฎเกณฑ์หรือระบบที่มีประสิทธิผลในการ

^{๒๓} บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค, การปกครองระบอบประชาธิปไตย, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <http://www.maceducation.com/e-knowledge/2507005100/03.htm> [สืบค้นเมื่อ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๕].

^{๒๔} โรมัส เพน อังใน บัณฑิต จันทร์โรจน์กิจ, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย: ความเป็นมาและ สาระสำคัญ, (กรุงเทพฯ :สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๘) หน้า ๓

^{๒๕} Heywood, Andrew. Politics. 2nd ed. (New York : Palgrave, 2002). P.292.

^{๒๖} Rod Hague and Martin Harrop, Comparative Government and Politics: An Introduction (New York: Palgrave Macmillan, 2007), 259-261.

กำหนดการกระทำ จำกัดอำนาจรัฐและการปกครอง และรัฐธรรมนูญคือเอกสารรับรองสิทธิของปัจเจกบุคคลและแสดงหลักในการปกครองตามกฎหมาย

บัณฑิต จันทรโรจนกิจ^{๒๗} ได้สรุปความหมายของคำว่า “รัฐธรรมนูญ” ว่าอาจแบ่งได้เป็น ๔ ความหมาย ได้แก่ ความหมายเชิงบวก (positive meaning), ความหมายเชิงสัมบูรณ์ (absolute meaning), ความหมายเชิงหน้าที่ (functional meaning), และความหมายเชิงเครื่องมือ (instrumental meaning)

รัฐธรรมนูญในความหมายเชิงบวก (positive meaning) จากการที่รัฐธรรมนูญเป็นรูปแบบที่เป็นทางการของรัฐ ความหมายของรัฐธรรมนูญเมื่อปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 จึงกลายมาเป็นหลัก การพื้นฐานทั้งในเชิงสัญลักษณ์และในทางหน้าที่ของรัฐที่พึงมี กล่าวคือ นอกจากรัฐธรรมนูญจะกล่าวถึงการได้มาของอำนาจ การใช้อำนาจแล้ว ยังสะท้อนถึงความก้าวหน้าที่ฝ่ายสถาบันกษัตริย์ยอมรับอำนาจของประชาชนและจำกัดอำนาจของตัวเองลง มีการรับรองสิทธิของพลเมืองและเปิดช่องทางการมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งยังสะท้อนทัศนคติของการกำกับกิจกรรมของมนุษย์ การใช้ระบบเหตุผลและการสร้างระบบกฎหมาย ความหมายเชิงบวกของรัฐธรรมนูญยังมีนัยถึงการปฏิเสธแนวคิดดั้งเดิมและแนวคิดเชิงประเพณีว่าด้วยรัฐธรรมนูญ

ความหมายเชิงสัมบูรณ์ (absolute meaning) ของรัฐธรรมนูญมีความหมายว่า รัฐธรรมนูญเป็นที่มาของระเบียบในระดับมูลฐานของสังคมที่สร้างระเบียบของสังคม ทั้งในแง่ของการสร้างกฎเกณฑ์ที่แยกจากปัจเจกบุคคลมาสู่กฎของคนหมู่มาก เป็นที่มาของความชอบธรรม (legitimacy) ซึ่งในด้านหนึ่งมีส่วนที่เป็นบรรทัดฐาน (normative conception) คือมองเห็นสิ่งที่ควรจะเป็นไปในสังคมการเมือง ประกอบกับมุมมองแบบสมัครใจ (voluntarist ideal) ที่มองรัฐธรรมนูญเป็นปทัสถานในระดับมูลฐานที่มาจากเจตจำนงของคนในสังคมการเมือง ซึ่งมอบความไว้วางใจและกลายมาเป็นความชอบธรรมของระบบการเมืองในรัฐธรรมนูญบนฐานของผลประโยชน์และความตั้งใจที่แสดงผ่านการรวมตัวทางการเมือง ดังนั้น การรวมตัวเป็นชุมชนทางการเมืองจึงเป็นความสมัครใจของปัจเจกบุคคลตามธรรมชาติที่จะยอมเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนทางการเมืองภายใต้การตัดสินใจขององค์อธิปัตย์ (sovereign) หรือเสียงข้างมาก (dominant group) ของชุมชนทางการเมืองนั้นๆ

ส่วนรัฐธรรมนูญในความหมายเชิงหน้าที่ (functional meaning) มีนัยถึงรัฐธรรมนูญในฐานะการสำแดงออกของความเป็นอยู่ (living expression) ซึ่งเป็นแบบองค์ภาพ (organic approach) ที่สะท้อนความจริงที่เห็นและเป็นอยู่ในสังคมและความหมายเชิงเครื่องมือ

^{๒๗} บัณฑิต จันทรโรจนกิจ, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย: ความเป็นมาและสาระสำคัญ, (กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๘) หน้า ๑๑-๑๒

(instrumental meaning) ของรัฐธรรมนูญหมายความว่ารัฐธรรมนูญเป็นกรอบที่กำกับอำนาจต่างๆ ของสังคมและระบบการเมือง

๒.๒.๒ ความสำคัญของรัฐธรรมนูญ

บัณฑิต จันทรโรจนกิจ^{๒๘} ได้กล่าวว่า รัฐธรรมนูญมีหน้าที่และเป้าหมายสำคัญในฐานะเอกสารทางการเมืองที่สำแดงพันธสัญญาระหว่างรัฐกับประชาชนในฐานะที่เป็นการวางหลักการสำคัญ ๆ ของรัฐหรือระบบการเมือง ผลก็คือหลักการเหล่านั้นจะเป็นเครื่องมือกำกับพฤติกรรมของรัฐและผู้ใช้อำนาจรัฐ ไม่ว่าจะเป็น รัฐบาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา ศาล หรือสถาบันการเมืองฝ่ายอื่น ๆ ที่ใช้อำนาจ ในแง่นี้ รัฐธรรมนูญมีจุดประสงค์เพื่อสร้างเสถียรภาพ (stability) ของระบอบการเมือง ความสามารถที่จะคาดการณ์ได้ (predictability) และคำสั่งและปฏิบัติการ (action) ของรัฐบาล

แอนดรูว์ เฮย์วูด (Andrew Heywood)^{๒๙} กล่าวถึงความสำคัญของการมีรัฐธรรมนูญได้แก่

๑. การสถาปนาอำนาจรัฐ หน้าที่สำคัญของรัฐธรรมนูญก็คือการแสดงการดำรงอยู่ของรัฐ และอ้างสิทธิการปกครองโดยเป็นเอกราชหรือไม่ขึ้นต่อใคร โดยเฉพาะหลังจากการฟื้นฟูสภาพอาณานิคม การแยกรัฐใหม่ การรวมรัฐเป็นสหพันธรัฐ หรือรัฐเดี่ยว การมีรัฐธรรมนูญจึงเป็นการสถาปนาอำนาจรัฐ เช่น กรณีของอินเดียภายหลังจากได้รับเอกราชจากอังกฤษเมื่อ ค.ศ. ๑๙๔๗ (พ.ศ. ๒๔๙๐) แต่ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแบบสหพันธรัฐเมื่อ ค.ศ. ๑๙๕๐ (พ.ศ. ๒๕๐๓) โดยระหว่างนั้นมีผู้ปกครองโดยการแต่งตั้งจากรัฐบาลอังกฤษให้เป็นข้าหลวงใหญ่ผู้สำเร็จราชการ (Governor General) หรือกรณีการประกาศเอกราชของสหรัฐอเมริกาเมื่อ ค.ศ. ๑๗๗๖ ระหว่างนั้นได้ทยอยแสดงการรับรองความเป็นรัฐแต่ไม่มีรัฐธรรมนูญจนกระทั่ง ค.ศ. ๑๗๘๙ (พ.ศ. ๒๓๓๒)

นอกจากนี้ ยังอาจพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรเหนือรัฐระหว่างประเทศ (supranational organization) ด้วย เช่น กรณีรัฐธรรมนูญสหภาพยุโรปที่ให้อำนาจบางประการในการแทรกแซงกิจการบางอย่างของประเทศสมาชิกได้

๒. การสถาปนาคุณค่าของสังคมและเป้าหมายของสังคมที่เป็นเอกภาพ รัฐธรรมนูญมีส่วนที่สัมพันธ์กับคุณค่าทางการเมือง อุดมคติ และเป้าหมาย ในแง่นี้รัฐธรรมนูญไม่ได้มีความ “เป็นกลาง” แต่เชื่อมโยงกับคุณค่าหรือเป้าหมายเชิงอุดมการณ์เสมอ ในส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญมักสะท้อนคุณค่าเหล่านี้เสมอ และบางครั้งก็แสดงเป้าหมายที่ระบอบการเมืองต้องการจะบรรลุในคำปรารภ (preamble) ดังนั้น รัฐธรรมนูญจึงเป็นเอกสารระบุที่แสดงอุดมการณ์แห่งชาติ เช่น การเป็นรัฐสังคมนิยมรัฐอิสลาม หรือรัฐประชาธิปไตย ในหลาย ๆ ประเทศ ได้บรรจุสิ่งเหล่านี้ไว้ในรัฐธรรมนูญ

^{๒๘} อ่างแล้ว, หน้า ๑๘

^{๒๙} แอนดรูว์ เฮย์วูด, อ้างถึงในบัณฑิต จันทรโรจนกิจ, อ่างแล้ว, หน้า ๑๘-๒๑

เช่น รัฐธรรมนูญสหภาพโซเวียตฉบับ ค.ศ. ๑๙๗๗ แสดงเจตจำนงว่าต้องการเป็นสังคมแบบสังคมนิยมที่พัฒนาแล้ว (developed socialist society) หรือรัฐร่วมสมัยปัจจุบันแสดงเจตจำนงในการสร้างรัฐประชาธิปไตย เป็นต้น

๓. เพื่อให้เกิดรัฐบาลที่มีเสถียรภาพ ในรัฐธรรมนูญทำหน้าที่เสมือนผังหรือแนวทางในการปกครอง หรือแบบพิมพ์เขียวของรัฐ โดยได้ระบุถึงหน้าที่ต่าง ๆ อำนาจ บทบาทของสถาบันการเมืองต่าง ๆ ตลอดจนกลไกในการทำงาน ดังนั้น รัฐธรรมนูญจึงทำหน้าที่กำกับให้กิจกรรมและความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปอย่างราบรื่นหรือมีเสถียรภาพ หรือหากมีความขัดแย้งกัน ในรัฐธรรมนูญก็ได้กำหนดแนวทางการคลี่คลายความขัดแย้งของระบบการเมืองเอาไว้

๔. เพื่อคุ้มครองเสรีภาพ รัฐธรรมนูญแบบเสรีนิยมในความหมายอย่างกว้างทำหน้าที่จำกัดอำนาจรัฐบาลเพื่อปกป้องเสรีภาพของปัจเจกบุคคล คนจึงมักเข้าใจว่ารัฐทุกรัฐทำหน้าที่และมีบทบัญญัติในทำนองเดียวกัน อย่างไรก็ตาม แม้รัฐธรรมนูญจะทำหน้าที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับปัจเจกชน การกำหนดบทบาทของรัฐและเสรีภาพส่วนบุคคล แต่จากมุมมองของเสรีภาพมีสองแบบ ได้แก่ สิทธิเชิงนิเสธ (negative rights) กับสิทธิเชิงบวก (positive rights) สิทธิเชิงนิเสธ ได้แก่ การกำหนดพื้นที่ที่รัฐที่รัฐไม่สามารถแทรกแซงเข้ามาได้ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลด้านการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น เสรีภาพในการนับถือศาสนาและความเชื่อ เสรีภาพในการชุมนุมและเคลื่อนไหว ซึ่งถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน

๕. เพื่อให้เกิดความชอบธรรม (legitimacy) ของระบอบการเมือง แม้จะมีการวิจารณ์ว่ารัฐธรรมนูญบางฉบับของบางรัฐมีหน้าที่เหมือนฉากประดับ (facade constitution) เท่านั้น แต่ในปัจจุบัน การมีรัฐธรรมนูญกลายเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นของรัฐต่างๆ ในการเข้าร่วมกับประชาคมนานาชาติและเพื่อผลในการยอมรับจากประชาคมนานาชาติ การมีรัฐธรรมนูญจึงเป็นการรับรองความชอบธรรมทั้งภายในรัฐ และภายนอกรัฐ

๒.๒.๓ ความเป็นมาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐

๑) เหตุการณ์ที่นำมาซึ่งการร่างรัฐธรรมนูญ

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ก่อการรัฐประหาร เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ และมีคำสั่งยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และประกาศได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗^{๑๐} ในวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ กำหนดให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา (มาตรา ๖) คณะรัฐมนตรี (ครม.) ทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร (มาตรา ๑๙) สภากฎีรูปแห่งชาติ (สปช) ทำหน้าที่ศึกษาและเสนอแนะเพื่อให้เกิดการปฏิรูปในด้านต่างๆ

^{๑๐} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๑ ตอนที่ ๕๕ ก, ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗ หน้า ๓

(มาตรา ๒๗) คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ (คยร.) จำนวน ๓๖ คน ซึ่งสรรหามาจากสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.), สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.), คณะรัฐมนตรี (ครม.), และ คสช. เพื่อร่างรัฐธรรมนูญถาวรฉบับใหม่ (มาตรา ๓๒) ต่อมาเมื่อ คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ (คยร.) ได้ดำเนินการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ นำเสนอต่อสภาปฏิรูปแห่งชาติ(สปช.)แล้ว ปรากฏว่า สปช.มีมติไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ ส่งผลให้ สภาปฏิรูปแห่งชาติ(สปช.) และคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ (คยร.) สิ้นสุดลง

ต่อมา คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงแต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) ขึ้น ทำการร่างรัฐธรรมนูญ และนำเสนอขึ้นและดำเนินการจัดทำประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญ โดยรัฐธรรมนูญนี้ ได้ผ่านการลงประชามติจากประชาชน จำนวนร้อยละร้อยละ ๖๑.๓๕ และลงพระปรมาภิไธย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา^{๓๑} เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐

๒) สารสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐

มีทั้งหมดจำนวน ๒๗๙ มาตรา แบ่งออกเป็น ๑๖ หมวด ๑ บทเฉพาะกาล ประกอบด้วย

- หมวดทั่วไป จำนวน ๕ มาตรา (มาตรา ๑ -๕)
- หมวดพระมหากษัตริย์ จำนวน ๑๙ มาตรา (มาตรา ๖ -๒๔)
- หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย จำนวน ๒๕ มาตรา (มาตรา ๒๕-๔๙)
- หมวด ๔ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย จำนวน ๑ มาตรา (มาตรา ๕๐)
- หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ จำนวน ๑๓ มาตรา (มาตรา ๕๑ -๖๓)
- หมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ จำนวน ๑๕ มาตรา (มาตรา ๖๔- ๗๘)
- หมวด ๗ รัฐสภา แบ่งเป็น ๕ ส่วน (ส่วนที่ ๑ บททั่วไป ส่วนที่ ๒ สภาผู้แทนราษฎร ส่วนที่ ๓ วุฒิสภา ส่วนที่ ๔ บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง ส่วนที่ ๕ การประชุมร่วมกันของรัฐสภา) จำนวน ๒๙ มาตรา (มาตรา ๗๙- ๑๕๗)
- หมวด ๘ คณะรัฐมนตรี จำนวน ๒๖ มาตรา (มาตรา ๑๕๘ - ๑๘๓)
- หมวด ๙ การขัดกันแห่งผลประโยชน์ จำนวน ๔ มาตรา (มาตรา ๑๘๔ - ๑๘๗)
- หมวด ๑๐ ศาล แบ่งเป็น ๔ ส่วน (ส่วนที่ ๑ บททั่วไป ส่วนที่ ๒ ศาลยุติธรรม ส่วนที่ ๓ ศาลปกครอง ส่วนที่ ๔ ศาลทหาร) จำนวน ๑๒ มาตรา (มาตรา ๑๘๘ - ๑๙๙)
- หมวด ๑๑ ศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๕ มาตรา (มาตรา ๒๐๐ - ๒๑๔)

^{๓๑} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก, ๖ เมษายน ๒๕๖๐

-หมวด ๑๒ องค์การอิสระ แบ่งเป็น ๖ ส่วน (ส่วนที่ ๑ บททั่วไป ส่วนที่ ๒ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ส่วนที่ ๓ ผู้ตรวจการแผ่นดิน ส่วนที่ ๔ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ส่วนที่ ๕ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ส่วนที่ ๖ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ) จำนวน ๓๒ มาตรา (มาตรา ๒๑๕ - ๒๔๗)

-หมวด ๑๓ องค์การอัยการ จำนวน ๑ มาตรา (มาตรา ๒๔๘)

-หมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๖ มาตรา (มาตรา ๒๔๙ - ๒๕๔)

-หมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จำนวน ๒ มาตรา (มาตรา ๒๕๕-๒๕๖)

-หมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ จำนวน ๕ มาตรา (มาตรา ๒๕๗ - ๒๖๑)

-บทเฉพาะกาล จำนวน ๑๘ มาตรา (มาตรา ๒๖๒ - ๒๗๙)

๒.๓ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ^{๑๒} ที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจ^{๑๓} ไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน หรือเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระ^{๑๔} เพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่นมีอำนาจอิสระ พร้อมความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค

๒.๓.๑ แนวคิดองค์การปกครองท้องถิ่น^{๑๕}

ความหมายของการปกครองท้องถิ่น มีผู้เชี่ยวชาญ และนักวิชาการ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นไว้พอสรุปได้ ดังนี้

๑. การปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจมีความแตกต่างกันในด้าน ความเจริญ จำนวนประชากรหรือขนาดของพื้นที่

^{๑๒} ประทาน คงฤทธิศึกษากร, การปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๕), หน้า ๑๑.

^{๑๓} ชวงค์ ฉายะบุตร. การปกครองท้องถิ่นไทย. (กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิณเนศพริ้นท์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด. 2539), หน้า ๑๔.

^{๑๔} โกวิท พวงงาม, การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต, (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, ๒๕๔๖), หน้า ๑.

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑-๒๒.

๒. หน่วยการปกครองท้องถิ่น จะต้องใช้อำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตพอควร

๓. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินการปกครองตนเอง สิทธิตามกฎหมายแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๓.๑ หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการบริหารตามหน้าที่และเพื่อใช้บังคับประชาชน ในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น เทศบัญญัติ ข้อบังคับสุขาภิบาล เป็นต้น

๓.๒ สิทธิที่เป็นหลักในการดำเนินการบริหารท้องถิ่นคืออำนาจในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

๔. องค์กรที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเอง องค์กรที่จำเป็นของท้องถิ่น จัดแบ่งเป็นสองฝ่าย คือ องค์กรฝ่ายบริหาร และองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ

๕. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น จากแนวความคิดที่ว่า ประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นที่จะรู้ปัญหาและวิธีการแก้ไขของตนเองอย่างแท้จริง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีคนในท้องถิ่นมาบริหารงานเพื่อให้สมเจตนารมณ์และความต้องการของชุมชน และอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนในท้องถิ่น

นอกจากนี้ระบบการปกครองท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ ๘ ประการ^{๓๖} คือ

๑. สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่าหากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้น จะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

๒. พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน

๓. การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากขึ้นเพียงใด ขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

๔. องค์กรนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

^{๓๖} ชวงค์ ฉายะบุตร. อ่างแล้ว, หน้า ๑๙-๒๐.

๕. การเลือกตั้ง สมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง ของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

๖. อีสาระในการปกครองท้องถิ่น สามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการภายในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสาย การบังคับบัญชาของหน่วยงานทางราชการ

๗. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บเพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

๘. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐเพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยส่วนรวม โดยการมีอิสระในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้มิได้หมายความว่าเมื่ออิสระเต็มที่ทีเดียว คงหมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น เพราะมิฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตยไป

๒.๓.๒ ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

๑. การปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย

๒. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล

๓. การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกในความสำคัญ ของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรค ปัญหา และช่วยกันแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตน

๔. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ

๕. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองการบริหารของประเทศในอนาคต

๖. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง

การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นดำเนินการ มีข้อพิจารณา ดังนี้

๑. เป็นงานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น และงานที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ได้แก่ การจัดทำถนน สะพาน สวนหย่อม สวนสาธารณะ การกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น

๒. เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย เช่น งานดับเพลิง
๓. เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการสังคม ด้านนี้มีความสำคัญต่อประชาชนในท้องถิ่นมาก เช่น การจัดให้มีหน่วยบริการทางสาธารณสุข จัดให้มีสถานสงเคราะห์เด็กและคนชรา เป็นต้น
๔. เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการพาณิชย์ท้องถิ่น เป็นงานที่หากปล่อยให้ประชาชนดำเนินการเองอาจไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควรจะเป็น จัดให้มีโรงรับจำนำ การจัดตลาดและงานต่าง ๆ ที่มีรายได้โดยสามารถเรียกค่าบริการจากประชาชน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นจากการกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้มาทำหน้าที่เพื่อให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่นั้นอย่างทั่วถึง รวดเร็วและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งถือได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีความเป็นอิสระจากรัฐที่จะเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในเพราะเป็นการระบุไว้ในรัฐธรรมนูญในการปกครองตนเองพร้อมกันนั้นยังภาระหน้าที่อีกมากมายในการพัฒนา แก้ปัญหาความเดือนร้อน และความเป็นอยู่ที่ดีกินดีของประชาชนอีกด้วย

๒.๓.๓ การกำกับดูแลและความเป็นอิสระองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระบบการกำกับดูแลและความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น ดูจะเริ่มมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน อาจจะเรียกได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นก็กำเนิดมาจากรัฐบาล แต่หัวใจสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ความเป็นอิสระของท้องถิ่นในบริหารจัดการ หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีอิสระในการบริหารจัดการแล้ว การแก้ปัญหาจะมีขั้นตอนที่มากขึ้น เกิดความไม่คล่องตัว และความไม่ยืดหยุ่นในการแก้ไขปัญหา จุดแข็งของการปกครองท้องถิ่น อาจจะลดน้อยถอยลง แต่เนื่องด้วยประเทศไทยเป็นรัฐเดี่ยว ฉะนั้น ก็ยังมีความจำเป็นที่จะต้องมีการกำกับดูแลจากส่วนกลาง ในขณะเดียวกันก็มีการกำกับดูแลการใช้อำนาจในระดับพื้นที่ด้วย ฉะนั้นการกำกับดูแลจากส่วนกลางจึงถือเป็นเรื่องปกติในระบบการปกครองท้องถิ่น แต่ประเด็นสำคัญคือจะกำกับดูแลอย่างไรไม่ให้เข้มงวดจนกระทั่งไปลดทอนความเป็นอิสระของท้องถิ่น และในขณะเดียวกันจะกำกับดูแลอย่างไรให้การใช้อำนาจนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน^{๓๗}

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นอิสระปราศจากการแทรกจากรัฐบาลกลาง สามารถปกครองตนเองได้ มีอิสระทั้งทางการบริหาร การพัฒนา การเมือง และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ แนวคิดดังกล่าวเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดชะตาชีวิตของท้องถิ่น

^{๓๗} สถาบันพระปกเกล้า, การเสริมสร้างระบบกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล, (กรุงเทพมหานคร: ส.เจริญการพิมพ์, ๒๕๕๐), คำนำ.

ตนเองซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๒๔๙-๒๕๔ ซึ่งจะนำมาเฉพาะมาตราที่เกี่ยวกับการกำกับดูแล ดังต่อไปนี้

มาตรา ๒๔๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๑ ให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามวิธีการและรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดให้คำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นและความสามารถในการปกครองตนเองในด้านรายได้ จำนวนและความหนาแน่นของประชากร และพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบ ประกอบกัน

มาตรา ๒๕๐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจ โดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วย งานหลักในการดำเนินการใด ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคสี่ และกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายหน้าที่และอำนาจ ตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจดังกล่าวของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

ในการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจกรรมสาธารณะใดที่เป็นหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าการร่วมดำเนินการกับเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐหรือการมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการ จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะร่วมหรือมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการนั้นก็ไว้

รัฐต้องดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองโดยจัดระบบภาษีหรือการจัดสรรภาษีที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาการหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้อย่างเพียงพอ ในระหว่างที่ยังไม่อาจดำเนินการได้ ให้รัฐจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปพลางก่อน

กฎหมายตามวรรคหนึ่งและกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาการเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้อง

ทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม การป้องกันการทุจริตและการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ และต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และการป้องกันการก้าวร้าวการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นด้วย

มาตรา ๒๕๑ การบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องใช้ระบบคุณธรรมและต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ การจัดให้มีมาตรฐานที่สอดคล้องกันเพื่อให้สามารถพัฒนาร่วมกันหรือการสับเปลี่ยนบุคลากรระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันได้

มาตรา ๒๕๒ สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นหรือในกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ จะให้มาโดยวิธีอื่นก็ได้ แต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามแนวทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย

มาตรา ๒๕๓ ในการดำเนินงาน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นเปิดเผยข้อมูลและรายงานการดำเนินงานให้ประชาชนทราบ รวมตลอดทั้งมีกลไกให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติมาตรา ๒๕๔ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อกัน เพื่อเสนอข้อบัญญัติหรือ เพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติ

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยท้องถิ่น^{๓๘}

๒.๔.๑ ความหมายของประชาธิปไตยท้องถิ่น

ประชาธิปไตยท้องถิ่น (local democracy) คือ ประชาธิปไตยในระดับรากฐานของสังคม เพราะประชาชนในท้องถิ่น สามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ได้จากการเข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำกิจกรรมสาธารณะต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้โดยตรง ดังเช่น การรวมกลุ่มชาวบ้านในท้องถิ่น เพื่อตัดสินใจทำโครงการพัฒนาท้องถิ่นของตน ไม่ว่าจะเป็นการทำ

^{๓๘} สันต์ชัย รัตนะขวัญ “ประชาธิปไตยท้องถิ่น” เว็บไซต์ฐานข้อมูลการเมืองสถาบันพระปกเกล้า (<http://wiki.kpi.ac.th>) [สืบค้นเมื่อ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๔].

ถนนเข้าหมู่บ้าน การสร้างบ่อกำจัดขยะ ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีโอกาสกระทบต่อการดำรงชีวิต หรือมีความใกล้เคียงตัวชาวบ้านในท้องถิ่นได้มาก ประชาธิปไตยท้องถิ่นจึงมีความแตกต่างไปจาก ประชาธิปไตยระดับชาติในปัจจุบัน อันเป็นประชาธิปไตยสมัยใหม่ (modern democracy) ที่ ประชาชนใช้การเลือกตัวแทน ไปใช้อำนาจปกครองแทนตนเอง (representative government) ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างประชาธิปไตยทั้งสองระดับดังกล่าว อยู่ที่เรื่องการให้ความสำคัญกับ หลักการที่ว่าด้วย “การปกครองตนเอง” (self-government democracy) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของ ประชาธิปไตยที่แท้จริง อันสะท้อนให้เห็นผ่านประชาธิปไตยท้องถิ่น ในเชิงแนวความคิด นักปรัชญา ชาวอังกฤษที่ชื่อว่า จอห์น สจ๊วต มิลล์ (John Stuart Mill) ได้ให้มุมมองที่สำคัญต่อความสัมพันธ์ ระหว่าง ประชาธิปไตยท้องถิ่นกับการปกครองส่วนท้องถิ่นเอาไว้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความ เป็นประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นนั้น จะต้องให้ความสำคัญต่อการเชื่อมโยงความคิดเรื่องความเป็น อิสระในท้องถิ่น (local autonomy) เข้ากับเป้าหมายในการตอบสนองต่อความต้องการของ ประชาชน (popular responsiveness) เพื่อให้การปกครองท้องถิ่น เป็นวิถีทางในการรับประกัน เสรีภาพของประชาชน ในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐบาลส่วนกลาง และเป็นกลไกหนึ่งที่จะทำ ให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งท้ายที่สุดจะทำให้เกิดการศึกษาดูงานของประชาชน อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ซึ่งเรื่องดังกล่าวเป็นสิ่งที่ทำให้ประชาชนมีความคุ้นเคยกับประชาธิปไตย และเรียนรู้วิถีทางในการประพฤติปฏิบัติตามแบบประชาธิปไตยไปโดยปริยาย ในลำดับต่อไป ผู้เขียน จะกล่าวถึงรายละเอียดของหลักการสำคัญของประชาธิปไตยท้องถิ่น และยกตัวอย่างรูปธรรมของ ประสบการณ์เกี่ยวกับประชาธิปไตยท้องถิ่นที่เกิดขึ้นทั้งในต่างประเทศ และในประเทศไทย

๒.๔.๒ หลักการสำคัญของประชาธิปไตยท้องถิ่น

หลักการสำคัญของประชาธิปไตยท้องถิ่น อยู่ที่เรื่อง “การปกครองตนเอง” ซึ่งเป็นเรื่อง ของการมีสิทธิและเสรีภาพในการกำหนดชีวิตของตนเองอย่างมากที่สุด ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายของ รัฐนั้นๆ ได้ให้ไว้กับประชาชนในท้องถิ่น แต่สิ่งที่ต้องพึงระวังไว้เกี่ยวกับหลักการปกครองตนเอง ดังกล่าว ก็คือ การมีสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว มิได้หมายความว่า ประชาชนในท้องถิ่นจะเป็นอิสระ จากอำนาจรัฐ จนกระทั่งสามารถกระทำการต่างๆได้ตามอำเภอใจ เพราะในความเป็นจริงแล้ว การ กระทำของพวกเขาจะต้องมาพร้อมกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่ความเป็นพลเมืองที่ดีของตนเองด้วย ดังเช่น การมีความกระตือรือร้นในการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ ทั้งของตนเองและส่วนรวมใน ชุมชนท้องถิ่น ฯลฯ หลักการสำคัญดังกล่าว ทำให้ประชาธิปไตยท้องถิ่นถูกมองว่า มีลักษณะใกล้เคียง กับการใช้ประชาธิปไตยทางตรงในสมัยกรีกโบราณ ที่ในอดีตจะเกิดขึ้นได้ในเมืองที่มีขนาดเล็กๆ และ ประชากรจำนวนน้อยๆ ด้วยลักษณะทางกายภาพดังกล่าว ได้เอื้ออำนวยให้เกิดการตัดสินใจทาง การเมือง และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชีวิตสาธารณะของตนเองโดยประชาชนได้โดยง่าย

กล่าวคือ พลเมืองภายในนครรัฐ (polis) ของกรีกโบราณ สามารถใช้อำนาจทางด้านนิติบัญญัติ ด้านการบริหาร และด้านตุลาการ โดยใช้วิธีจับฉลากเข้าไปทำหน้าที่ โดยไม่ต้องใช้การเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่เฉกเช่นที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งถือเป็นสิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้นในประชาธิปไตยสมัยใหม่ ภายใต้บริบททางกายภาพที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากรัฐสมัยใหม่ (modern state) ที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้น มีอาณาเขตที่กว้างขวางและมีประชากรจำนวนมาก ยากที่จะบริหารจัดการให้เกิดประชาธิปไตยทางตรงในระดับชาติได้ ประชาธิปไตยท้องถิ่นมีข้อดีที่สำคัญที่สุด อยู่ที่เรื่องของการทำให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่น มากกว่าจะเป็นเพียงแค่ ผู้รับผลประโยชน์ทางนโยบายสาธารณะ หรือผู้ปฏิบัติตามนโยบายที่ผู้ปกครองได้ให้เอาไว้ ดังนั้น ด้วยลักษณะสำคัญของประชาธิปไตยท้องถิ่นดังกล่าว เราจึงสามารถกล่าวได้ว่าโดยหลักการแล้ว ประชาธิปไตยท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการ “เป็นของประชาชน” และ “ทำโดยประชาชน” มากกว่าการเป็นประชาธิปไตย “เพื่อประชาชน” ซึ่งลักษณะสำคัญดังกล่าวของประชาธิปไตยท้องถิ่น จะช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในประชาธิปไตยสมัยใหม่ ซึ่งเป็นประชาธิปไตยระดับชาติได้ ดังเช่น ปัญหาทรราชจากเสียงข้างมาก (tyranny of the majority) การมีรัฐบาลที่ไม่มีประสิทธิภาพ (ineffective government) การเกิดความขัดแย้งระหว่างตัวแทนจากพรรคการเมืองต่างๆ ของฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล เป็นต้น

๒.๔.๓ ประสบการณ์ด้านประชาธิปไตยท้องถิ่นในต่างประเทศ

ประสบการณ์ด้านประชาธิปไตยท้องถิ่นในต่างประเทศนั้น มีตัวอย่างให้เห็นได้มากมาย แต่ในที่นี้ ผู้เขียนจะกล่าวถึงประสบการณ์ทั้งที่เป็นไปในทางบวกและทางลบ โดยเริ่มจากกรณีของสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่เป็นรากฐานของประชาธิปไตยสมัยใหม่ที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก การทำความเข้าใจประชาธิปไตยท้องถิ่นของสหรัฐอเมริกานั้น สามารถทำได้ผ่านการศึกษางานเขียนทางวิชาการที่ชื่อว่า ประชาธิปไตยในอเมริกา (Democracy in America) ของนักคิดชาวฝรั่งเศสที่ชื่อว่า อเล็กซิส เดอ ท็อกเกอร์วิลล์ (Alexis de Tocqueville) งานเขียนชิ้นนี้เป็นตัวอย่างการศึกษาประชาธิปไตยท้องถิ่นชิ้นสำคัญเล่มแรกในโลกวิชาการ ซึ่งเกิดขึ้นในปี ค.ศ. ๑๘๓๕ ท็อกเกอร์วิลล์ได้นำเสนอแนวคิดประชาธิปไตยท้องถิ่น ผ่านการอธิบายการปกครองท้องถิ่นของสหรัฐอเมริกา เพราะมองว่าเรื่องดังกล่าว ถือเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจ ก่อนจะกล่าวถึงประชาธิปไตยของสหรัฐอเมริกาในระดับสหพันธรัฐ ท็อกเกอร์วิลล์ ได้ยกตัวอย่าง ระบบชุมชนในนิวอิงแลนด์ (New England) ที่ให้เสรีภาพแก่ประชาชนในชุมชนอย่างเต็มที่ เพราะประชาชนในชุมชนของนิวอิงแลนด์ เป็นที่มาของอำนาจในสังคม สามารถใช้อำนาจของตนได้โดยตรงอย่างยิ่ง แม้ว่าในระดับของมลรัฐนิวอิงแลนด์จะมีระบบผู้แทนดำรงอยู่ แต่ในระดับของชุมชน ซึ่งถือได้ว่าการใช้อำนาจนิติบัญญัติและการปกครอง ที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนอย่างมาก ระบบผู้แทนในลักษณะดังกล่าวจะไม่เป็นที่ยอมรับของชุมชน ดังนั้น ในระดับของชุมชนภายในมลรัฐนิวอิงแลนด์ จึงไม่มีสภาเทศบาลทำ

หน้าที่เป็นตัวแทนของพลเมืองที่อาศัยอยู่ในชุมชน เพื่อชี้้นำการทำการกิจการสาธารณะต่างๆ แต่พลเมืองในชุมชนซึ่งมีสิทธิเลือกตั้งจะเป็นผู้นำนักบริหารชุมชนที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามา โดยเฉพาะในกรณีที่มีข้อบัญญัติในรัฐธรรมนูญของรัฐเอาไว้โดยตรง

นอกจากประสบการณ์ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นตัวอย่างสำคัญของประชาธิปไตยท้องถิ่นสมัยใหม่ ที่มีความเก่าแก่แล้ว ยังมีตัวอย่างกรณีศึกษาประสบการณ์ในประเทศอื่นๆ ที่ได้ชื่อว่าเป็นแม่แบบของประชาธิปไตยสมัยใหม่ ดังเช่น กรณีประชาธิปไตยท้องถิ่นของประเทศอังกฤษ การศึกษาบทบาทของประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นของอังกฤษจะให้ความสำคัญกับเรื่องหลักความรับผิดชอบ (accountability) ซึ่งในกรณีนี้จะเป็นการยกตัวอย่างการศึกษาการทำงานของตำรวจอังกฤษในระดับท้องถิ่น ที่แต่เดิมอาศัยมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดไว้ผ่านพระราชบัญญัติตำรวจและหลักฐานอาญาฉบับใหม่ในปี ค.ศ. ๑๙๘๔ (the new Police and Criminal Evidence Act (1984)) ซึ่งเป็นกรณีศึกษาที่ความรับผิดชอบของตำรวจ ที่ต้องอยู่ภายใต้การตรวจสอบได้โดยรัฐบาลระดับชาติ อย่างไรก็ตาม จากความเป็นจริงที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ จะต้องทำงานใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ระดับท้องถิ่นต่างๆ ก็ทำให้เกิดกระแสการเรียกร้องให้การทำงานของตำรวจ จำเป็นจะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และการได้รับความยินยอมให้ปฏิบัติหน้าที่ (consent) จากประชาชนในท้องถิ่น ดังนั้น จึงนำมาสู่การเพิ่มบทบาทของประชาชน ให้เข้ามาทำหน้าที่ในการตรวจสอบการทำงานของตำรวจในท้องถิ่นระดับภาคและระดับแผนก (division and subdivision) โดยอยู่ในรูปของการใช้บทบัญญัติทางกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสภาชุมชนท้องถิ่น (local community councils) เพื่อบังคับใช้อำนาจการตรวจสอบการทำงานของตำรวจ

อย่างไรก็ตาม ประสบการณ์ด้านประชาธิปไตยท้องถิ่นจากต่างประเทศ ก็ไม่ได้มีเพียงแต่กระแสการเพิ่มอำนาจของประชาชนในท้องถิ่น ให้เข้ามามีบทบาทในการปกครองส่วนท้องถิ่นและการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ดังที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาและอังกฤษเท่านั้น แต่ยังมีตัวอย่างกรณีศึกษาบางกรณีในต่างประเทศ ที่แสดงให้เห็นได้ว่า ประชาธิปไตยระดับท้องถิ่นก็สามารถถูกขัดขวางได้ เมื่อมีการปฏิรูปเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจตามการพัฒนาแบบเสรีนิยมใหม่ และมีการจัดระเบียบหน่วยงานด้านการปกครองท้องถิ่นใหม่ ดังเช่นที่เกิดขึ้นกับกรณีการปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศชิลี แต่เดิมประชาธิปไตยระดับท้องถิ่นของชิลี ให้ความสำคัญกับแนวคิดประชานิยม ซึ่งทำให้รัฐบาลชิลีจะต้องรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายในท้องถิ่น และต้องทุ่มทรัพยากรจำนวนมากให้กับท้องถิ่น เพราะพรรคการเมืองของชิลีมีการยึดโยงมวลชนในระดับท้องถิ่น เพื่อเป็นฐานคะแนนเสียงในการสนับสนุนพรรคการเมืองสำหรับการเลือกตั้ง ซึ่งทำให้ขบวนการมวลชนระดับรากหญ้าและภาคประชาสังคม มีบทบาททางการเมืองที่เข้มแข็ง ในการสร้างข้อเรียกร้องจากพรรคการเมืองที่มีอำนาจในรัฐบาล

ระบอบประชาธิปไตยในชิลี ได้ถึงกาลล่มสลายลงไป ในปี ค.ศ. ๑๙๗๓ เมื่อรัฐบาลของประธานาธิบดีซัลวาดอร์ อาเยนเต้ (Salvador Allende) ต้องประสบกับปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองและการเมือง จากการใช้จ่ายงบประมาณจำนวนมากไปกับการทำนโยบายประชานิยม และเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองประเทศ โดยนายพลอากุสโต ปิโนเชต์ (Augusto Pinochet) ซึ่งนำพาประเทศชิลีไปสู่การปกครองแบบเผด็จการอย่างยาวนาน การทำรัฐประหารดังกล่าวของนายพลปิโนเชต์ ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการปกครองท้องถิ่นของชิลีเป็นอย่างมาก เนื่องจากรัฐบาลของปิโนเชต์ได้ทำการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจและการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

การกระทำดังกล่าวข้างต้นของรัฐบาลนั้นไม่ได้ทำเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งของประชาธิปไตยท้องถิ่น แต่กลับเป็นไปเพื่อลดรายจ่ายจากกิจการต่างๆของรัฐที่เคยใช้แนวทางการพัฒนาแบบประชานิยมในอดีต มาเป็นการผลักภาระความรับผิดชอบ ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะเรื่องการจัดการศึกษาและสาธารณสุข แต่ภายใต้การมอบหมายภารกิจดังกล่าว ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐบาลระดับชาติกลับไม่ได้ส่งงบประมาณในการจัดการภารกิจดังกล่าว มาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นอกจากนี้ รัฐบาลปิโนเชต์ยังทำการสลายการเชื่อมโยงระหว่าง พรรคการเมืองในชิลีกับฐานมวลชนในท้องถิ่น และทำการปราบปรามการเคลื่อนไหวของกลุ่มขบวนการมวลชนระดับรากหญ้า (grassroot movement) เพื่อไม่ให้มีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งทำให้เกิดความอ่อนแอของพรรคการเมืองและภาคประชาสังคมของชิลี แม้ว่าในเวลาต่อมาประเทศชิลีจะมีการหวนกลับมาเป็นประชาธิปไตยอีกครั้ง ภายหลังจากที่นายพลปิโนเชต์พ่ายแพ้ในการลงประชามติ ปี ค.ศ. ๑๙๘๘ และทำให้ชิลีมีรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งในปี ค.ศ. ๑๙๙๐ ภายใต้การนำของประธานาธิบดีพาตรีซิโอ อยิลวิน (Patricio Aylwin) แต่การปกครองท้องถิ่นของชิลีก็ยังคงไม่ได้ส่งเสริมให้เกิดประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น ถึงแม้ว่าภายใต้การเปลี่ยนแปลงเป็นประชาธิปไตยระดับชาติ จะทำให้เกิดการยินยอมให้มีการเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นในระดับเทศบาลได้ แต่การเลือกตั้งดังกล่าว ก็กลายเป็นช่องทางให้ชนชั้นนำเข้ามาปกครองเทศบาล และไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานและการจัดทำงบประมาณของหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น

๒.๔.๔ ประสบการณ์ด้านประชาธิปไตยท้องถิ่นของไทย

ภายหลังจากกล่าวถึงประสบการณ์ด้านประชาธิปไตยท้องถิ่นในต่างประเทศ ในลำดับสุดท้าย ผู้เขียนจะกล่าวถึงประสบการณ์ด้านประชาธิปไตยท้องถิ่นของไทย กรณีประชาธิปไตยในท้องถิ่นของสังคมไทยมีพัฒนาการที่เป็นรูปธรรมชัดเจน เกิดขึ้นในช่วงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ อันเนื่องมาจากรัชกาลที่ ๗ ทรงให้ความสำคัญกับการสร้าง

พลเมืองเพื่อเป็นพื้นฐานของระบอบรัฐธรรมนูญ และการกระจายอำนาจในระดับท้องถิ่น การสร้างความเป็นประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นก่อนประชาธิปไตยในระดับประเทศ สามารถสังเกตเห็นได้จากในสมัยรัชกาลที่ ๗ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.๒๔๗๕ ได้เริ่มมีการทำสุขาภิบาลและเขตปกครองชายทะเลทิศตะวันตก นอกจากนั้น รัชกาลที่ ๗ ยังทรงเขียนและร่างกฎหมายเกี่ยวกับเทศบาล โดยพระองค์ไม่ได้แปลคำว่า “municipal” ว่า “เทศบาล” แต่แปลว่า “ประชาธิปไตย” เพื่อสื่อถึงการปกครองโดยตนเองของประชาชน

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ คณะราษฎรได้เริ่มทำเรื่องเทศบาล โดยมีการก่อตั้งขึ้นมากกว่า ๑๐๐ แห่งภายในปีเดียวหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง แต่การสร้างประชาธิปไตยในท้องถิ่นที่เกิดขึ้น ยังไม่ได้มีลักษณะของการฝึกให้ประชาชนมีความรักต่อท้องถิ่น หรือมีความเป็นพลเมืองมากนัก เพราะคณะราษฎรให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยระดับชาติมากกว่า ดังนั้น หลักการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นหลักการสำคัญของประชาธิปไตยท้องถิ่น เริ่มเป็นสิ่งที่ถูกละเลย และถูกลดความสำคัญลงไปมากขึ้นเรื่อยๆ ดังเห็นได้จาก หน่วยการปกครองส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ที่ได้ทำงานต่างๆแทนหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ในช่วงก่อนหน้าที่จะมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ อย่างไรก็ตาม การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดขึ้นภายหลังการกระจายอำนาจ กลับไม่ได้ทำให้ประชาธิปไตยท้องถิ่นที่เกิดขึ้น เป็นไปตามหลักการปกครองตนเองอย่างแท้จริง เพราะให้ความสำคัญกับการใช้ประชาธิปไตยผ่านตัวแทน เช่นเดียวกับประชาธิปไตยระดับชาติ โดยมีการเลือกผู้แทนสำหรับทำหน้าที่การบริหาร และหน้าที่นิติบัญญัติในสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละระดับ ทำให้ประชาธิปไตยท้องถิ่นที่เกิดขึ้นมีปัญหาไม่ต่างจากประชาธิปไตยระดับชาติ

ด้วยข้อจำกัดของการเมืองเชิงสถาบันที่เกิดขึ้นกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลักษณะดังกล่าว จึงทำให้บทบาทของการเมืองภาคพลเมืองในระดับท้องถิ่น กลายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประชาชนในท้องถิ่น ที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการบริหารปกครองท้องถิ่นโดยตรง โดยประชาชนในท้องถิ่นอาจจะอาศัยช่องทางการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ ดังเช่น การเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น การเข้าชื่อเสนอลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ฯลฯ หรือประชาชนในท้องถิ่นอาจจะอาศัยช่องทางการมีส่วนร่วมที่ไม่เป็นทางการ ในรูปของการรวมกลุ่มประท้วงเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (social movement) เพื่อรักษาสิทธิและผลประโยชน์ของตนเอง ที่อาจจะได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆของท้องถิ่น ดังเช่น การเกิดปัญหามลภาวะจากนิคมอุตสาหกรรมในท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย การก่อสร้างโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของรัฐ การแย่งชิงทรัพยากรในท้องถิ่นระหว่างชาวบ้านกับนายทุน

ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้กระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง ดังที่เห็นได้จากกรณีที่เกิดขึ้นกับกลุ่มคนจนคนด้อยอำนาจในสังคม อย่างเช่น สมัชชาคนจน เครือข่ายสลัมสี่ภาค เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ เป็นต้น การเคลื่อนไหวต่อต้านโครงการพัฒนาของรัฐและเอกชน โดยกลุ่มประชาชนตามท้องถิ่นต่างๆของประเทศไทย จึงกลายเป็นภาพตัวอย่างหนึ่ง ของการเมืองภาคพลเมืองในระดับท้องถิ่นที่เกิดขึ้นเพิ่มขึ้นอย่างมาก ภายหลังจากการขยายสิทธิของประชาชนในการจัดการชุมชนท้องถิ่นของตน ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ นับตั้งแต่ฉบับปี ๒๕๔๐ เป็นต้นมา

๒.๕ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

๒.๕.๑ แนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

แนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถือว่าเป็นการกระจายอำนาจให้ประชาชนในการปกครองหรือการบริหาร รวมถึงการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาในชุมชนเพื่อจัดสรรทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีลักษณะเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยข้อมูล การแสดงความคิดเห็น การให้คำแนะนำปรึกษา การร่วมวางแผนและการร่วมดำเนินการ รวมถึงการควบคุมโดยตรงจากประชาชน เปิดโอกาสให้บุคคลมีส่วนร่วมช่วยเหลือกันในพื้นที่ ร่วมคิดคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ตัดสินใจ เพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนต่อส่วนรวมในบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นกลไกสำคัญเสมือนหัวใจในระบบอบประชาธิปไตย เพราะก่อให้เกิดประโยชน์ในหลายด้าน ใน การสร้างคุณภาพในการตัดสินใจที่ดี การสร้างฉันทามติ การนำไปปฏิบัติที่ง่ายขึ้น การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า และความขัดแย้งในองค์กร การรักษาความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม ต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น

กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์ประกอบของการขับเคลื่อน ความเป็นประชาธิปไตย ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จึงมีความสำคัญต่อท้องถิ่นในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน และส่งเสริมธรรมาภิบาล ตลอดจนการตรวจสอบ การทำงานของผู้บริหาร โดยที่ผู้บริหารรับผิดชอบต่อสังคมท้องถิ่นของตนเอง การมีส่วนร่วมยังเป็นการป้องกัน นักการเมืองกำหนดนโยบาย ที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้น นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชน จะมีคนรับฟังความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองปรับปรุงแก้ไขให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นของตนเอง

๒.๕.๒ ความหมายของการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองการเข้ามาเป็นส่วนร่วมทางการเมืองคือการกระทำโดยความสมัครใจของสมาชิกในสังคมเพื่อมีส่วนในการคัดเลือกผู้ปกครองและการกำหนดนโยบายสาธารณะ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมกิจกรรมเหล่านี้ได้แก่การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งการ

ติดตามข่าว สารทางการเมืองการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง การร่วมชุมนุมทางการเมือง การเมือง การช่วยเหลือด้านการเงินและแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองและการติดต่อสัมพันธ์กับผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ลักษณะของความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทางการเมืองยังพัฒนาได้จากการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ การช่วยเขียนคำปราศรัยในการหาเสียงการณรงค์หาเสียงการแข่งขันกันเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ไม่รวมถึงกิจกรรมที่ไม่สมัครใจ เช่นการเสียภาษี การเป็นทหารและหน้าที่ด้านตุลาการ

การมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะคือ

๑. การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการ พัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ ได้แก่การร่วมกันคิดค้นปัญหา การวางแผนการตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการการติดตามประเมินผล โดยโครงการพัฒนาดัง กล่าวจะต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

๒. การมีส่วนร่วมทางการเมืองส่วนท้องถิ่นซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น ๒ ประเภทคือ

๒.๑ การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมือง โดยประชาชนหรือชุมชนเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มครอบครัวใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชน อันจะก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตนเองและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

๒.๒ การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐนำมาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลักโดยการกระจายอำนาจ ในการวางแผนจัดการจากส่วนกลางมาสู่ภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคลักษณะเป็นเอกเทศให้มีอำนาจทางการเมืองการบริหารมีอำนาจต่อรองในการจัดทรัพยากรโดยอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน และประชาชนสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการคืนอำนาจในพัฒนาให้แก่ประชาชนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง^{๓๙}

การมีส่วนร่วมยังหมายถึงสถานการณ์ที่คนส่วนหนึ่งมารวมตัวกันด้วยความสมัครใจด้วยการมีสำนึกร่วมกันมีอัตลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันเพื่อแสดงความคิดเห็นและความห่วงใยความสนใจและการกระทำสิ่งต่างๆ เพื่อสนับสนุน กัดดันเรียกร้องและตรวจสอบภาครัฐและธุรกิจให้ทำงานด้วยความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ เพื่อการอยู่ดีกินดีและการพัฒนาที่ยั่งยืน^{๔๐} การมีส่วนร่วมอาจจะเริ่มต้นง่าย ๆ จาก ความหมายการพัฒนาจากข้างล่างแทนวิธีการพัฒนาจากการพัฒนาจากนโยบาย

^{๓๙} ปารีชาติ วลัยเสถียร ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๒) , หน้า ๑๓๘.

^{๔๐} ชาติชัย ณ เชียงใหม่, การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สมดุล (กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๔) หน้า ๑๔.

เบื้องต้นบน จุดเริ่มต้นที่ง่าย ๆ ก่อนที่จะพิจารณาลงไปถึงตัวบุคคลก็คือการกระจายอำนาจของการวางแผนจาก ส่วนกลางไปเป็นการวางแผนจากส่วนภูมิภาคซึ่งต้องอาศัยแนวความคิดของการพัฒนา มาจากข้างล่างนั่นเอง^{๔๑}

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับภารกิจหรือโครงการที่ส่วนราชการจะดำเนินการ ซึ่งมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนนั้น การทำความเข้าใจถึงผลกระทบและแนวทางแก้ไขที่ส่วนราชการจะดำเนินการและปรึกษาหารือร่วมกัน ระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน โดยให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและรัฐต้องรับฟังจน ประชาชนเกิดความพึงพอใจ การจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วม ได้แก่ การจัดประชุม การพูดคุยเป็น กลุ่ม การชี้แจงของส่วนราชการ ตลอดจนการจัดทำประชาพิจารณ์^{๔๒}

ปรัชญา เวสารัชช ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น และชนบท หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชน หรือองค์กรของประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นและชนบทในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือทุกขั้นตอน ในรูปแบบการตัดสินใจ ในการกำหนดชีวิตของตน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะพัฒนาหรือยกระดับขีดความสามารถของตนใน การจัดการทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคมเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุก ๆ ด้านของตนให้ดีขึ้นกว่าเดิม^{๔๓}

อรทัย ก๊กผล ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการซึ่ง ประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อ แสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่างๆเกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุก ฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้ เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุก ฝ่าย^{๔๔}

^{๔๑} อภิชัย พันธุเสน, แนวคิดทฤษฎีและภาพรวมของการพัฒนา, (กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง ๒๕๔๑), หน้า ๑๕๑.

^{๔๒} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ตัวอย่างการดำเนินงานพัฒนาเมือง น่ายู่ ชุมชนนำอยู่ของหน่วยงานองค์กรส่วนกลาง, (กรุงเทพฯ: ม.ป.พ, ๒๕๔๖), หน้า ๗-๘.

^{๔๓} ปรัชญา เวสารัชช, การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท, (กรุงเทพฯ: รายงาน การวิจัยสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๐๓.

^{๔๔} อรทัย ก๊กผล, การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการมีส่วนร่วมของประชาชน บรรณาธิการ โดย พัชรี สิริโรตส, (กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ทั้งในด้านการให้และรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร การให้ความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการปฏิบัติ การติดตามและประเมินผลตามนโยบาย แผนงานโครงการหรือกิจกรรมนั้น^{๔๕}

๒.๕.๓ รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน

สถาบันพระปกเกล้า^{๔๖} ได้กล่าวถึง รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่บัญญัติไว้ใน หมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน

๒. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการส่วนท้องถิ่น

๓. การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการจัดทำประชาพิจารณ์

๔. การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

๕. การมีส่วนร่วมในการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

๖. การมีส่วนร่วมในการลงประชามติ เช่นการร่างกฎหมาย หรือโครงการใหญ่ๆ

๗. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒.๕.๔ กระบวนการหรือขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

อคิน ระพีพัฒน์^{๔๗} ได้กล่าวถึง กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน มี ๕ ระดับ คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาในชุมชน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การกำหนดความต้องการของชุมชน และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้นๆ

^{๔๕} บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ, รายงานการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ, (กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๒), หน้า ๑๘.

^{๔๖} สถาบันพระปกเกล้า, สารานุกรมการปกครองท้องถิ่น หมวดประชาสังคมกับการปกครองท้องถิ่น การเมืองและการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น, (กรุงเทพฯ : บริษัทธรรมดาเพรส จำกัด, ๒๕๔๗ ค), หน้า ๑๓.

^{๔๗} อคิน ระพีพัฒน์, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมปัจจุบัน, (กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณการพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๑๗.

๒. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ของโครงการ การกำหนดวิธีการ แนวทางในการดำเนินงาน การกำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่ใช้

๓. การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยการช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานหรือโดยการบริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความอนุเคราะห์ขอความช่วยเหลือจากภายนอก

๔. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดจากโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงจะได้รับจากโครงการ หรือการมีส่วนร่วมจากการรับผลเสียที่อาจเกิดจากโครงการซึ่งผลประโยชน์หรือผลเสียที่เกิดขึ้นนี้อาจเป็นด้านกายภาพ หรือด้านจิตใจที่มีผลต่อสังคมหรือบุคคลได้

๕. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่าโครงการพัฒนาที่ดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำนั้นเป็นระยะๆ หรือการประเมินผลรวม ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอดของโครงการทั้งหมด

นอกจากนั้น Cohen, J.M. and Uphoff^{๔๘} ได้กล่าวถึง ลักษณะและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้

ขั้นที่ ๑ การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกสุดที่จะต้องกระทำคือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นเลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อยๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงการดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ ๒ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินโครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานการประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

^{๔๘} Cohen, J.M. and Uphoff อ้างถึงใน ธัชพล ырรยง, “การเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำ จังหวัดน่าน”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๑๒.

ขั้นที่ ๓ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้ รวมทั้งผลที่ได้ประโยชน์ทางบวก และผลที่เด่นชัดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะได้ประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ ๔ การมีส่วนร่วมในการประเมิน (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต คือ ความเห็น (View) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆได้

โกวิท พงงาม^{๔๔} ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ควรมี ๔ ขั้นตอน

๑. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา ในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์ เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการ ดำเนินงานเหล่านั้น

๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวบ้านรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการ นำเอาปัจจัยข่าวสาร ข้อมูลต่างๆ มาใช้ในการวางแผน

๓. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชาวบ้านสามารถคิดค้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวบ้านย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำ ไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันใน โอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความสำเร็จลำบาก

๒.๕.๕ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

สมาคมนานาชาติด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้กล่าวถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation Spectrum) ๕ ระดับ คือ

๑. ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนและเสริมสร้างความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางเลือกและทางเลือก

๒. ระดับรับฟังความคิดเห็น (Consult) เพื่อได้รับข้อมูลและความคิดเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับสภาพปัญหาทางเลือกและแนวทางแก้ไข

^{๔๔} โกวิท พงงาม, การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน, (ม.ป.ท., ๒๕๔๕).

๓. ระดับเข้ามามีบทบาท (Involve) เพื่อร่วมทำงานกับประชาชนเพื่อสร้างความมั่นใจกับประชาชนว่าความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะได้รับการพิจารณา

๔. ระดับสร้างความร่วมมือ (Collaborate) เพื่อเป็นส่วนร่วมกับประชาชนในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ ตั้งแต่ระบุปัญหา พัฒนาทางเลือกและแนวทางแก้ไข

๕. ระดับเสริมพลังอำนาจ (Empower) เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ^{๕๐}

๒.๕.๖ ระดับการบริหารจัดการกระบวนการมีส่วนร่วม

อรรถัย ก๊กผลและคณะ ได้กล่าวถึง ระดับการบริหารจัดการกระบวนการมีส่วนร่วม (Managerial Level) ประกอบด้วยหลัก ๔ S คือ

๑. Staring Early: กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องดำเนินการก่อนการตัดสินใจ ความล้มเหลวของการมีส่วนร่วมของประชาชนในอดีตมักเกิดจากภาครัฐเริ่มกระบวนการมีส่วนร่วมช้าหลังจากมีการตัดสินใจเรียบร้อยแล้ว หรือมีข้อผูกมัดอื่นจนเปลี่ยนแปลงไม่ได้ หรือหลังจากมีความขัดแย้งเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม การจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการตัดสินใจไม่ได้หมายความว่าก่อนการตัดสินใจไม่กัวัน หรือไม่ก็สัปดาห์ มิติเวลาเป็นปัจจัยหนึ่งที่สะท้อนความจริงใจของหน่วยงานของรัฐในกระบวนการมีส่วนร่วม ควรให้มีเวลาเพียงพอในการรับฟังความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง เพื่อให้การตัดสินใจสะท้อนความคิดเห็นของชุมชน

นอกจากนี้ ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่ต้น มีประโยชน์ช่วยให้ประชาชนมีเวลาคิดถึงทางเลือกหรือแนวทางแก้ปัญหาของชุมชนที่เหมาะสมมากขึ้น และเป็นข้อมูลในการพัฒนาโครงการ ดังนั้น การบริหารการมีส่วนร่วมที่ดีนั้นควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ตระหนักถึงปัญหาความจำเป็นของโครงการ หรือในขั้นของการหาข้อมูลพื้นฐาน เช่น หากเป็นกรณีการทำโครงการโรงไฟฟ้า หรือที่ทิ้งขยะ ควรต้องปรึกษาหารือถึงความจำเป็นของการมีโรงไฟฟ้า หรือที่ทิ้งขยะหรือไม่ ก่อนจะถามว่าตั้งที่นี้ได้หรือไม่

๒. Stakeholders: หลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมอีกประการหนึ่งคือ การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง (Inclusive) ผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม ถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรมีโอกาสเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วม แต่กลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงอาจถือว่าต้องรับฟังข้อมูลหรือปรึกษาหารือเป็นอันดับแรกๆ

^{๕๐} สมาคมนานาชาติด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (International Association for Public Participation หรือ IAP2) อ้างถึงใน อรรถัย ก๊กผลและคณะ, “การมีส่วนร่วมของประชาชน: ความท้าทายของนักบริหารรัฐกิจในสังคมประชาธิปไตย”ในการบริหารการปกครองสาธารณะ: การบริหารรัฐกิจในศตวรรษที่ ๒๑(พิมพ์ครั้งที่ ๒). (อัมพร อารังลักษณ์, บรรณาธิการ). (ปฐมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๖), หน้า ๔๗.

หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องให้ความสำคัญในการระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รมัตระวังมีให้ เกิดการผิดกลุ่มเป้าหมาย ต้องตระหนักว่าประชาชนแต่ละกลุ่ม ได้รับผลกระทบจากประเด็นการ ตัดสินใจไม่เท่ากันบ่อยครั้งที่เรามักคิดว่าประชาชนเป็นคนกลุ่มเดียวกัน ในความจริงผู้ได้รับผลกระทบ มีหลากหลายกลุ่ม การบริหารจัดการการมีส่วนร่วมต้องมั่นใจว่ากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญทุก กลุ่มได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมและแต่ละกลุ่มอาจมีรูปแบบการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันเพื่อ เอื้ออำนวยให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมได้ เช่น กำหนดเวลารับฟังความคิดเห็นที่ ชาวบ้านมาร่วมได้ หรือการใช้ภาษาท้องถิ่น รวมทั้งการอำนวยความสะดวกให้ชาวบ้านในการเดินทาง ไปร่วม การพยายามเข้าหากลุ่มที่ด้อยโอกาสในสังคม เช่น คนยากจน ผู้หญิง คนชรา และเด็ก

๓. Sincerity: การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่มีความละเอียดอ่อน และความสัมพันธ์ ระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมและประชาชนถือว่าเป็นมิติที่มีความ สำคัญในการบริหารการมีส่วนร่วมให้ประสบผลสำเร็จ หน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าของโครงการ หรือมีอำนาจอนุมัติต้องจัดการกระบวนการอย่างจริงจัง เปิดเผย ซื่อสัตย์ ปราศจากอคติ ให้เกียรติซึ่ง กันและกัน มีการสื่อสารสองทางอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและพอเพียง ตอบสนองต่อความสงสัยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งแจ้งความก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงของ โครงการอย่างต่อเนื่อง อธิบายกระบวนการต่าง ๆ อย่างชัดเจน ลดข้อสงสัยต่าง ๆ ที่อาจก่อให้เกิด ขว้าวลี ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระยะเริ่มต้น ขณะเดียวกันตั้งใจรับฟังข้อมูลและความคิดเห็น และนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานของความน่าเชื่อถือและความ ไว้วางใจซึ่งกันและกัน อันนำมาซึ่งความร่วมมือ ความเข้าใจ และการสื่อสารที่ดีขึ้น

๔. Suitability: หลักการที่สำคัญประการสุดท้ายของการบริหารการมีส่วนร่วมคือ การ เลือกเทคนิคหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนต้องคำนึงถึงความเหมาะสม โดยพิจารณาจาก ประเภทและขนาดของโครงการ ความหลากหลายและลักษณะที่แตกต่างกันของพื้นที่และกลุ่มผู้มีส่วน ได้ส่วนเสีย ตลอดจนความแตกต่างด้านวัฒนธรรม สังคม และค่านิยม ระดับความสนใจของชุมชนใน ประเด็นหรือโครงการความสามารถ และความพร้อมทั้งข้อจำกัดของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการ จัดกระบวนการมีส่วนร่วม เช่น ด้านระยะเวลา บุคลากรและงบประมาณ ความสำเร็จของการมีส่วน ร่วมอยู่ที่ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ และเลือกกระบวนการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม การ มีส่วนร่วมที่สร้างสรรค์ต้องประกอบด้วยกระบวนการย่อยหลายรูปแบบ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็น

ทางการ นอกจากนี้ต้องตระหนักว่าการให้ข้อมูลข่าวสารและข้อเท็จจริงเป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของการบริหารหรือที่มีประสิทธิผล^{๕๑}

๒.๕.๗ ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

๑. เพิ่มคุณภาพในการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจรอบคอบขึ้น
๒. การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับ จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ
๓. การสร้างความฉันทามติ ลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ
๔. การเพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติ สร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
๕. การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้งรุนแรงได้
๖. ช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชนและเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน
๗. การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของคนสาธารณชนถือว่าการให้การศึกษาชุมชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจ และเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน
๘. ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น เป็นการเพิ่มทุนทางสังคมและช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นสอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
๙. เกิดความรู้สึกร่วมและรู้สึกรักและแสดงความเป็นเจ้าของท้องถิ่นของตนเอง
๑๐. มีประสบการณ์และคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง
๑๑. เห็นความสำคัญของตนเองและมีส่วนรับรู้ถึงปัญหา อุปสรรคและสามารถแก้ไข ปัญหาของท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของตนเองได้
๑๒. สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงเป้าหมาย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่และการบริการที่ดีขึ้น

^{๕๑} อรทัย ก๊กผลและคณะ, “การมีส่วนร่วมของประชาชน: ความท้าทายของนักบริหารรัฐกิจในสังคมประชาธิปไตย”ในการบริหารการปกครองสาธารณะ: การบริหารรัฐกิจในศตวรรษที่ ๒๑(พิมพ์ครั้งที่ ๒). (อัมพร ช้างลักษณ์, บรรณาธิการ). (ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๕๖), หน้า ๙๘-๑๐๐.

๑๓. สามารถป้องกันการบริหารการจัดการของหน่วยงานของรัฐที่ไม่โปร่งใส ไม่ถูกต้อง และไม่เกิดประโยชน์ในท้องถิ่นได้^{๕๖}

สรุป การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีลักษณะเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยข้อมูล การแสดงความคิดเห็น การให้คำแนะนำปรึกษา การร่วมวางแผนและการร่วมดำเนินการ รวมถึงการควบคุมโดยตรงจากประชาชน เปิดโอกาสให้บุคคลมีส่วนร่วมช่วยเหลือกันในพื้นที่ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ตัดสินใจ เพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนต่อส่วนรวมในบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นกลไกสำคัญเสมือนหัวใจในระบอบประชาธิปไตย เพราะก่อให้เกิดประโยชน์ในหลายด้าน ในการสร้างคุณภาพในการตัดสินใจที่ดี ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบของการขับเคลื่อน ความเป็นประชาธิปไตย ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จะก่อให้เกิดกับชุมชนเป็นอย่างมาก อันเนื่องมาจากการระดมความคิดเห็นจากชุมชน ทำให้เกิดการแสดงความคิดเห็นในด้านต่างๆ ก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือกัน เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน พังข้อมูลและความคิดเห็นและนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานของความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน อันนำมาซึ่งความร่วมมือ ความเข้าใจ และการสื่อสารที่ดี การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและพอเพียงตอบสนองต่อความสงสัยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งแจ้งความก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงของโครงการอย่างต่อเนื่อง การอำนวยความสะดวกให้ชาวบ้านในการเดินทางไปร่วม การสร้างความฉันทามติ ลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจขององค์กร เกิดความรู้สึกร่วมและรู้สึกรักและแสดงความเป็นเจ้าของท้องถิ่นของตนเอง เห็นความสำคัญของตนเองและมีส่วนรับรู้ถึงปัญหา อุปสรรคและสามารถแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้ ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของท้องถิ่น ผลงานที่คนได้มีส่วนร่วม ก่อให้เกิดความผูกพัน มีความรักและหวงแหน องค์กรหรือชุมชนของตนเอง

^{๕๖} สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการประชาชน, ๒๕๕๒), หน้า ๒๙ - ๓๐.

๒.๖ ข้อมูลบริบทพื้นที่วิจัย

๒.๖.๑ ที่ตั้งอาณาเขต

๑) ที่ตั้งอาณาเขตตำบลนาเสียว ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอเมืองห่างจากตัวจังหวัด ประมาณ ๑๖ กิโลเมตรมีพื้นที่ทั้งหมด ๖๖,๕๗๘.๕๐ ไร่หรือประมาณ ๑๐๖.๕๔ ตารางกิโลเมตร

๒) ประวัติความเป็นมา ตำบลนาเสียว ได้แยกออกจากตำบลนาฝาย เมื่อประมาณ ๕๐ ปีที่ผ่านมา ประชาชนพูดภาษาอีสาน นับถือศาสนาพุทธ อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมือง ประกอบด้วย ๗ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ ๑ บ้านนาเสียว หมู่ ๒ บ้านนาวัง หมู่ ๓ บ้านไทรงาม หมู่ ๔ บ้านซบรวงไทร หมู่ ๕ บ้านนาสีนวล หมู่ ๖ บ้านนาไก่อ้ซ่า หมู่ ๗ บ้านใหม่่นาสีนวล

๓) การปกครองมี ๑๒ หมู่บ้าน มีประชากร ๗๔๐๓ คน ๒๖๖๑ครัวเรือน^{๕๓}

๑.	บ้านนาเสียว	หมู่ที่ ๑	จำนวน ๕๖๗ คน
๒.	บ้านนาวัง	หมู่ที่ ๒	จำนวน ๗๕๙ คน
๓.	บ้านไทรงาม	หมู่ที่ ๓	จำนวน ๖๐๓ คน
๔.	บ้านซบรวงไทร	หมู่ที่ ๔	จำนวน ๖๗๙ คน
๕.	บ้านนาสีนวล	หมู่ที่ ๕	จำนวน ๗๗๒ คน
๖.	บ้านนาไก่อ้ซ่า	หมู่ที่ ๖	จำนวน ๔๓๓ คน
๗.	บ้านนาสีนวล	หมู่ที่ ๗	จำนวน ๘๐๗ คน
๘.	บ้านนาเสียว	หมู่ที่ ๘	จำนวน ๔๒๔ คน
๙.	บ้านนาสีนวล	หมู่ที่ ๙	จำนวน ๗๘๐ คน
๑๐.	บ้านนาวัง	หมู่ที่ ๑๐	จำนวน ๕๗๙ คน
๑๑.	บ้านนาเสียว	หมู่ที่ ๑๑	จำนวน ๕๑๐ คน
๑๒.	บ้านไทรงาม	หมู่ที่ ๑๒	จำนวน ๔๙๐ คน

๔) อาณาเขตตำบล

^{๕๓} ข้อมูลจากสำนักทะเบียนอำเภอเมืองชัยภูมิ

ทิศเหนือ ติดกับตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ทิศใต้ ติดกับตำบลบ้านเล่า, ตำบลโพหนอง อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ทิศตะวันออก ติดกับตำบลห้วยไร่ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ และทิศตะวันตก ติดกับตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

๒.๖.๒ อาชีพในตำบล

ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๐ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำนา ทำไร่และเลี้ยงสัตว์ ๑๐ เนื่องจากการทำนาสามารถทำได้ปีละ ๑ ครั้งตามฤดูกาลอาศัยแหล่งน้ำฝนตามธรรมชาติส่วนที่เหลือประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้าง

๒.๖.๓ สภาพสังคม

ประชากรตำบลนาเสียวมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและอุปนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่โอบอ้อมอารีตั้งหมู่บ้านอยู่เป็นกลุ่มมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธโดยมีวัดและเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชนผู้คนมีความสามัคคีดีมีน้ำใจในวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นและวัฒนธรรมประเพณี

๒.๖.๔ สถาบันและองค์กรทางศาสนา

วัดมีจำนวน ๑๐ แห่ง และสำนักสงฆ์มีจำนวน ๒ แห่ง

๒.๖.๕ การสาธารณสุข

มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาเสียว

๒.๖.๖ สถานที่ศึกษา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวน ๔ แห่ง
โรงเรียนมัธยมศึกษา	จำนวน ๑ แห่ง
โรงเรียนประถมศึกษา	จำนวน ๕ แห่ง
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (กศน)	จำนวน ๑ แห่ง

๒.๖.๗ สภาพภูมิประเทศ

ตำบลนาเสียว สูงจากน้ำทะเลประมาณ 185 ถึง 190 เมตรสภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ราบสูงส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าและพื้นที่ทำการเกษตรเกษตรกรรมส่วนใหญ่อาศัยน้ำจากบ่อบาดาลของ

ตนเองและอาศัยน้ำฝนในการใช้ทำนาทำไร่และทำสวนและในช่วงฤดูแล้งมักจะเจอปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค^{๔๔}

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธัญญ์ณภัทร์ เจริญพานิช และเพ็ญพร ตั้งปฏิการ^{๔๕} ได้ทำการวิจัยเรื่อง ธรรมนูญชุมชน: เครื่องมือของการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยได้ทำการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาธรรมนูญชุมชนใน ๑๓ ชุมชนของจังหวัดพิษณุโลก ตั้งแต่การก่อรูปหรือขาขึ้นของธรรมนูญชุมชนถึงการยกร่างธรรมนูญชุมชน เพื่อศึกษาลักษณะของการพัฒนาธรรมนูญชุมชนตามศักยภาพของชุมชน และปัจจัยผลักดันที่ก่อให้เกิดธรรมนูญในชุมชนต่าง ๆ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบปฏิบัติการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยค้นพบว่า การก่อร่างหรือขาขึ้นของธรรมนูญชุมชนนั้น เกิดจากการให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ท้องที่ และแกนนำภาคประชาสังคม และการตระหนักในปัญหาของชุมชนเป็นปัจจัยหลักสำคัญ ส่วนลักษณะของธรรมนูญชุมชนส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากปัญหาและความต้องการในชุมชนเป็นหลัก โดยเฉพาะด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและสังคม และสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประกันชัย ไกรรัตน์^{๔๖} ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลในการคัดแยกขยะมูลฝอยเขตเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า บริบทของชุมชนเป็นชุมชนกึ่งเขตเมือง ขาดความชัดเจนความต่อเนื่องและไม่เข้าใจในหลักการธรรมนูญสุขภาพตำบล ได้มีการประยุกต์แนวทางตามหลักการธรรมนูญสุขภาพตำบลเพื่อการคัดแยกขยะมูลฝอยผ่านแผนงานโครงการ ๓ โครงการ ๑) โครงการให้ความรู้ประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย ๒) โครงการธนาคารขยะชุมชนลดปริมาณขยะในชุมชนเพิ่มรายได้ ๓) โครงการส่งเสริมการคัดแยกขยะมูลฝอยในชุมชนซึ่งตามกระบวนการพัฒนารูปแบบ ๓ ขั้นตอนพบว่ากลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนแปลงระดับการมีส่วนร่วมก่อนและหลังดำเนินการระดับปานกลางระดับความรู้ก่อนและหลัง

^{๔๔} ข้อมูลประชากร ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ (ธันวาคม ๒๕๖๔) .จาก สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

^{๔๕} ธัญญ์ณภัทร์ เจริญพานิช และเพ็ญพร ตั้งปฏิการ “ธรรมนูญชุมชน: เครื่องมือของการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก” บทความวิจัย, วารสารราชภัฏ Rajabhat Journal of Sciences, Humanities and Social Sciences ๒๐ (๑): ๒๕๖๓ : ๑๒๘- ๑๔๐.

^{๔๖} ประกันชัย ไกรรัตน์, การพัฒนารูปแบบขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลในการคัดแยกขยะมูลฝอยเขตเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ, บทความวิจัย ,วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๕ (๒๕๖๐) : ๖๓๕-๖๔๙.

ดำเนินการ ระดับสูงสุดระดับการปฏิบัติตนก่อนดำเนินการระดับปานกลางและหลังดำเนินการระดับ
 ากส่วนกลุ่มตัวอย่างประชาชนอายุ ๑๕ ถึง ๕๙ ปีหลังดำเนินการมีความรู้ส่วนใหญ่ระดับสูงมีการ
 ปฏิบัติตนส่วนใหญ่ระดับปานกลางโดยสรุปกระบวนการขับเคลื่อนธรรมณูญสุภาพตำบลในการคิด
 แยกขยะมูลฝอยครั้งนี้ต้องประกอบกับการขับเคลื่อนธรรมณูญสุภาพตำบลเรียกvisit model ซึ่ง
 องค์ประกอบคือ ๑) การสมัครใจเข้าร่วม ๒) การตรวจสอบได้มีความโปร่งใส ๓) การประสานงาน
 ระหว่างภาคี ๔) การสร้างรายได้ ๕) มีทีมให้ความรู้เทคโนโลยีคัดแยกขยะซึ่งเป็นแนวทางที่จะพัฒนา
 เป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนธรรมณูญสุภาพระดับตำบล

จักรพงษ์ พวงงามชื่น และคณะ^{๕๗}, ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วม
 ของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน : กรณีศึกษาบ้านทาป่าเปา ตำบลทาปลาตุก อำเภอแม่ทา
 จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า ชาวบ้านมีประวัติการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าในระดับหนึ่งผ่าน
 มิติของวัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อต่างๆ ก่อให้เกิดกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรอย่าง
 ต่อเนื่อง ในภาพรวม ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนในระดับปานกลาง ($x=3.58$) การ
 พัฒนาการมีส่วนร่วมขั้นเห็นคุณค่า (A) พบว่าผลของการทำลายป่าในอดีตทำให้ปัจจุบันชาวบ้านหัน
 มาฟื้นฟูป่าด้วยกิจกรรมต่างๆอย่างจริงจังซึ่งในอนาคตชาวบ้านต้องการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้
 ความเข้าใจเกี่ยวกับการผล ประโยชน์ของป่าชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติแก่ประชาชนทั่วไปและ
 กลุ่มเยาวชนให้มากขึ้นในขั้นปฏิสัมพันธ์ชุมชนได้ระบุและจัดลำดับความสำคัญของโครงการในอนาคต
 เพื่อส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน ให้ประสบผลความสำเร็จดียิ่งขึ้น สำหรับการประเมินผลการ
 พัฒนาการมีส่วนร่วมพบว่าชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจก่อนและหลังการพัฒนาไม่
 แตกต่างกันส่วนด้านการดำเนินงานการรับผลประโยชน์และประเมินผลชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมมาก
 ขึ้นหลังจากการพัฒนาร่วม

ปรีดา พูนสิน,^{๕๘} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ทาง
 ศิลปะ วัฒนธรรม;กรณีศึกษาชุมชนวัดโสมนัส” ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนวัดโสมนัสมีทรัพยากรทาง
 วัฒนธรรมที่หลากหลายมีความโดดเด่นและทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์รวมถึงยังคงสืบทอดศิลปะ
 ประเพณีและสาธารณูปปฏิบัติจนถึงปัจจุบันผลการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนแห่งนี้ ผู้วิจัย
 พบว่าแหล่งเรียนรู้ศิลปะวัฒนธรรมที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการความรู้ทางศิลปะวัฒนธรรมใน

^{๕๗} จักรพงษ์ พวงงามชื่น, และคณะ , การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่า
 ชุมชน;การศึกษาบ้านทาป่าเปา ตำบลทาปลาตุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน, วารสารวิจัยและพัฒนา มจร., ปีที่
 ๓๖ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๕๖), หน้า ๒๑๕ - ๒๓๔.

^{๕๘} ปรีดา พูนสิน, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม ; กรณีศึกษาชุมชน
 วัดโสมนัส, รายงานการวิจัย (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ;กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๔).

ชุมชน ๔ แห่งคือ ๑) วัดโสมนัสราชวรวิหาร ๒) ศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ๓) โรงเรียนวัดโสมนัส ๔) ศูนย์เยาวชนวัดโสมนัสนอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่าชุมชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ผ่านรูปแบบกิจกรรมต่างๆได้แก่กิจกรรมการเรียนการสอนการฝึกอบรมและกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านศิลปะวัฒนธรรมชุมชนมีการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีในชุมชนร่วมกันแหล่งเรียนรู้ทั้งหมดมีการจัดการองค์ความรู้ทางศิลปะวัฒนธรรมและมีผู้นำชุมชนและเยาวชนเป็นผู้กำหนดแนวทางการดำเนินงานในชั้น ตอนการวางแผนการจัดกิจกรรมวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เยาวชน โดยแหล่งเรียนรู้ทั้ง ๔ แหล่งมีความร่วมมือในชั้นการดำเนินงานเป็นสำคัญอย่างไรก็ตามผลการวิจัยพบว่าแหล่งเรียนรู้อยังมีปัญหาด้านงบประมาณการจัดการพื้นที่และการประชาสัมพันธ์เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุขัย ไวยวรรณจิตร^{๕๙} และคณะได้กล่าวถึงประเด็นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้นำ 4 เสาหลักในการส่งเสริมในการบริหารจัดการศิลปะวัฒนธรรมในงานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของผู้นำ ๔ เสาหลักในการบริหารจัดการส่งเสริมศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่น ; กรณีศึกษา” ตาลีอานา” ตำบลกาญจนา อำเภอเวียง จังหวัดนครราชสีมา” ว่าท้องถิ่นพบว่าผู้นำ ๔ เสาหลักให้ความสนใจสนับสนุนเป็นอย่างดีโดยมีมุมมองว่าชุมชนต้องเสมือนครอบครัวเดียวกัน โดยเฉพาะผู้นำธรรมชาติ (ปราชญ์ชาวบ้าน) องค์การเยาวชน ผู้นำท้องถิ่นและกำนันท้องถิ่นได้ดูทุกครั้งเวลาคณะตาลีอานา ได้จัดการแสดงจะไม่ค่อยมีบทบาทมากนักก็เห็นจะเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ (โต๊ะอิหม่า) แต่ก็ไม่ได้ห้ามแม้จะมองว่าประเด็นทางศาสนาจะได้ทำหรือเปล่าในการแสดงตาลีอานา จะเห็นได้จากการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลผู้นำ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าผู้นำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะให้ความสำคัญแก่ชุมชนในระบบวงจรสร้างหรือในระดับมหภาคของชุมชนคือจะดูแลในเรื่องความสะอาดภายในชุมชนว่าชุมชนมีความต้องการอะไรบ้างหรืออะไรบางอย่างที่ยังขาดตกบกพร่องหรือยังไม่มีภายในชุมชนแต่ชุมชนมีความต้องการจำเป็นต้องใช้เพื่อความสะอาดในด้านต่างๆตามความต้องการของประชาชนในชุมชนส่วนเรื่องงบประมาณที่เข้ามาในชุมชนผู้นำองค์การปกครองท้องถิ่นร่วมกับเยาวชนเป็นตัวหลักในการรับผิดชอบอย่างไรก็ตามจากการได้พูดคุยสัมภาษณ์ผู้นำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะพบว่าจะให้ความสำคัญกับเยาวชนรุ่นใหม่มีการดึงเยาวชนเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อเป็นการสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ให้รู้จักการทำงานรับใช้สังคมซึ่งมองว่าเยาวชนรุ่นใหม่ที่จะมาแทนที่ในการทำงานรับใช้สังคมในอนาคตและจากการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลผู้นำธรรมชาติพบว่าผู้นำธรรมชาติเป็นบุคคลที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือยิ่งและยังเป็นผู้ที่มีภูมิปัญญาในเรื่องต่างๆเป็นอย่างดีจากการพูดคุยสัมภาษณ์

^{๕๙} สรุขัย ไวยวรรณจิตร และคณะ, การมีส่วนร่วมของผู้นำ ๔ เสาหลักในการบริหารจัดการส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่น;กรณีศึกษา “นารีอานา” ตำบลกาญจนา อำเภอเวียง จังหวัดนครราชสีมา, รายงานการวิจัย, (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม: กระทรวงวัฒนธรรม ,๒๕๕๔)

กับผู้นำธรรมชาติทำให้คณะผู้วิจัยได้สัมผัสเห็นถึงวิสัยทัศน์ของผู้นำธรรมชาติที่กว้างไกลโดยหลักแล้ว ผู้นำธรรมชาติจะคอยให้การสนับสนุนในกิจกรรมต่างๆของชุมชนคือเป็นบุคคลที่คอยดูแลในภาพรวมของชุมชนซึ่งหากชุมชนมีปัญหาหรือเกิดอะไรขึ้นผู้นำธรรมชาติจะเป็นบุคคลสำคัญที่จะให้คำปรึกษาแนะนำจูงใจให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญในการให้ความร่วมมือและสามารถให้ความสะดวกในการทำงานการทำงานของผู้นำธรรมชาติเป็นเสมือนสะพานที่เชื่อมต่อระหว่างประชาชนในชุมชนกับผู้นำต่างๆในชุมชนกล่าวคือเมื่อประชาชนในชุมชนมีเรื่องเดือดร้อนก็จะเล่าสู่กันฟังให้ผู้นำธรรมชาติรับรู้ หลังจากนั้นผู้นำทำชาติก็จะเป็นผู้ถ่ายทอดความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ให้ผู้ใหญ่บ้านได้ทราบเพื่อช่วยหาทางแก้ไขปัญหาการต่อไป

สหทัยา วิเศษ และชัยวัฒน์ จันธิมา^{๖๐} ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการกำหนดธรรมนูญการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยวิธีการสานเสวนา : กรณีศึกษากว๊านพะเยา” ผลการวิจัยพบว่า ๑) รูปแบบของกฎหมายในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ กฎหมายในการจัดการกว๊านพะเยาข้อบัญญัติท้องถิ่นด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรการทางสังคมของภาคประชาชนที่มีการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการสมัยใหม่ การจัดการทะเลสาบสงขลา และการจัดการนั้นเฉพาะพื้นที่ของต่างประเทศ ๒) หลักการในการร่างธรรมนูญกว๊านพะเยา ได้แก่ หลักกฎหมายที่แบ่งออกเป็นหมวดหมู่ที่ชัดเจน หลักกติกาทางสังคมของชุมชนที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนและหลักธรรมาภิบาลที่เน้นคุณธรรม ความโปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยแนวทางการร่างธรรมนูญกว๊านพะเยาให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม การพัฒนาที่ยั่งยืน กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการกว๊านพะเยา ๓) กระบวนการพัฒนาธรรมนูญกว๊านพะเยา ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ ๑ การออกแบบธรรมนูญกว๊านพะเยา โดยวิเคราะห์กฎหมาย กติกาทางสังคม และมาตรการทางสังคมในประเทศไทยและต่างประเทศ ขั้นตอนที่ ๒ การสานเสวนาพิจารณาร่างธรรมนูญกว๊านพะเยาในกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ขั้นตอนที่ ๓ การสานเสวนาหาฉันทามติร่างธรรมนูญกว๊านพะเยา ให้มีการพัฒนาการจัดการกว๊านพะเยา ในรูปของคณะกรรมการพัฒนากว๊านพะเยาและสภาพพัฒนากว๊านพะเยา

อำนาจ เหมือนวงศ์ธรรม^{๖๑}, ศึกษาวิจัยเรื่อง”บทบาทผู้นำองค์กรปกครองท้องถิ่นในการส่งเสริมโครงการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงศึกษากรณีเขตพื้นที่อำเภอพุทธมณฑลจังหวัด

^{๖๐} สหทัยา วิเศษ และชัยวัฒน์ จันธิมา. “แนวทางการกำหนดธรรมนูญการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยวิธีการสานเสวนา : กรณีศึกษากว๊านพะเยา” บทความวิจัย, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ หน้า ๒๘-๕๖.

^{๖๑} อำนาจ เหมือนวงศ์ธรรม, บทบาทผู้นำองค์กรปกครองท้องถิ่นในการส่งเสริมโครงการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงศึกษากรณีพื้นที่ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม, วารสารวิหะบริการมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์, ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๕๖), หน้า ๓๖- ๕๐.

นครปฐมผลการศึกษาพบว่าปัญหาและอุปสรรคต่อการแสดงบทบาทของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบระดับการแสดงบทบาทของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมโครงการตามปรัชญาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามความคาดหวังและการปฏิบัติจริงพบว่าระดับการแสดงบทบาทของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมโครงการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามการปฏิบัติจริงสูงกว่าความคาดหวังและแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการโครงการปฏิญญาเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า ด้านกายภาพของสถานที่ต้องมีการจัดสถานที่ไว้เพื่อการดำเนินงานของโครงการทั้งที่หน่วยงานและสำหรับกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการ การปรับโครงสร้างองค์กรให้มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงรวมทั้งมีการจัดสรรงบประมาณและเครื่องมืออุปกรณ์ให้เพียงพอแก่ความต้องการและนำแนวทางการบูรณาการมาใช้ในการปฏิบัติงานด้านบุคลากรมีแผนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเช่นฝึกอบรมดูงานด้านปัจจัยภายนอกควรมีการรณรงค์เพื่อกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือของสมาชิกและการวางแผนการฝึกอบรมดูงานให้สอดคล้องกับเวลาว่างของสมาชิกตลอดจนทำให้เกิดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อรรถพล ศรีประภา^{๒๒} ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการขับเคลื่อนธรรมณูญสุภาพเฉพาะพื้นที่ในประเด็นการส่งเสริมสุขภาพด้วยการออกกำลังกายในชุมชนตำบลโคกกว้าง อำเภอบึงคล้า จังหวัดบึงกาฬผลการวิจัยพบว่ากระบวนการขับเคลื่อนธรรมณูญสุภาพเฉพาะพื้นที่ในประเด็นการส่งเสริมสุขภาพด้วยการออกกำลังกายในชุมชนเกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในตำบลโคกกว้างในการร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาของตำบลมีความเข้าใจตรงกันที่จะแก้ไขปัญหาของตำบลโคกกว้างเป็นแบบองค์รวมมองจุดอ่อนที่เป็นปัญหาเร่งด่วนที่จะต้องร่วมกันแก้ไขโดยมีการคืนข้อมูลทางด้านสุขภาพให้กับกลุ่มชมรมเป็นการสะท้อนและกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการรับรู้ปัญหาทางด้านสุขภาพที่ตนเองได้มองข้ามเกิดการตระหนักที่จะช่วยกันหาทางแก้ไขร่วมวางแผนตามดำเนินการและนำไปปฏิบัติเพื่อคนในตำบลมีสุขภาพที่ดีตามกรอบและแนวทางที่ธรรมณูญสุภาพตำบลเฉพาะพื้นที่ในประเด็นการส่งเสริมสุขภาพด้วยการออกกำลังกายภายในชุมชนตำบลโคกกว้าง

^{๒๒} อรรถพล ศรีประภา, กระบวนการขับเคลื่อนธรรมณูญสุภาพเฉพาะพื้นที่ในประเด็นการส่งเสริมสุขภาพด้วยการออกกำลังกายในชุมชนตำบลโคกกว้าง อำเภอบึงคล้า จังหวัดบึงกาฬ วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต (มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ๒๕๕๘).

โอฬาร ถิ่นบางเตียว^{๖๓} ได้ทำการวิจัย เรื่อง การฟื้นฟูค่านิยมประชาธิปไตยชุมชน : กรณีศึกษาการใช้กลไกและกระบวนการของสภาองค์กรชุมชนตำบล โดยการวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายในการนำเสนอการก่อรูปและพัฒนาการของค่านิยมประชาธิปไตยในชุมชนตำบลเนินฆ้อ จังหวัดระยอง และแนวทางการฟื้นฟูค่านิยมประชาธิปไตยในชุมชนโดยอาศัยกลไกและกระบวนการของสภาองค์กรชุมชน โดยพบว่าก่อนการเข้ามาของกลไกรัฐในการปกครองท้องถิ่นในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ และชาวบ้านในชุมชนมีการใช้หลักของค่านิยมประชาธิปไตยมาเป็นฐานในการดำรงชีวิต คือ การปกครองตนเอง หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “ชาวบ้านอยู่กันเอง”

สำหรับการปกครองตนเองของชาวบ้านชุมชนเนินฆ้อจะเลือกผู้นำอาวุโสบนฐานคุณธรรมที่เรียกว่า “ระบบนายบ้าน” ผู้นำจึงเป็นผู้นำในการทำงานสาธารณะของชุมชนผ่านกระบวนการ “การปรึกษาหารือหรือการจับเข้าคุยกัน” และอาศัยฉันทามติของคนในชุมชนเป็นตัวตัดสินใจในการทำงานอันเป็นหลักการของอธิปไตยของปวงชน ภายหลังจากเข้ามาของประเทศไทยในรูปของการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๗ กำนันและผู้ใหญ่บ้านของตำบลเนินฆ้อในเป็นผู้นำที่มาจากการเลือกตั้งของชาวบ้านในรูปแบบที่ไม่ซับซ้อน ผู้ที่ได้รับเลือกทำหน้าที่เป็นตัวแทนของชุมชนได้เป็นอย่างดีเนื่องจากเป็นผู้นำที่ตั้งอยู่บนฐานคุณธรรม

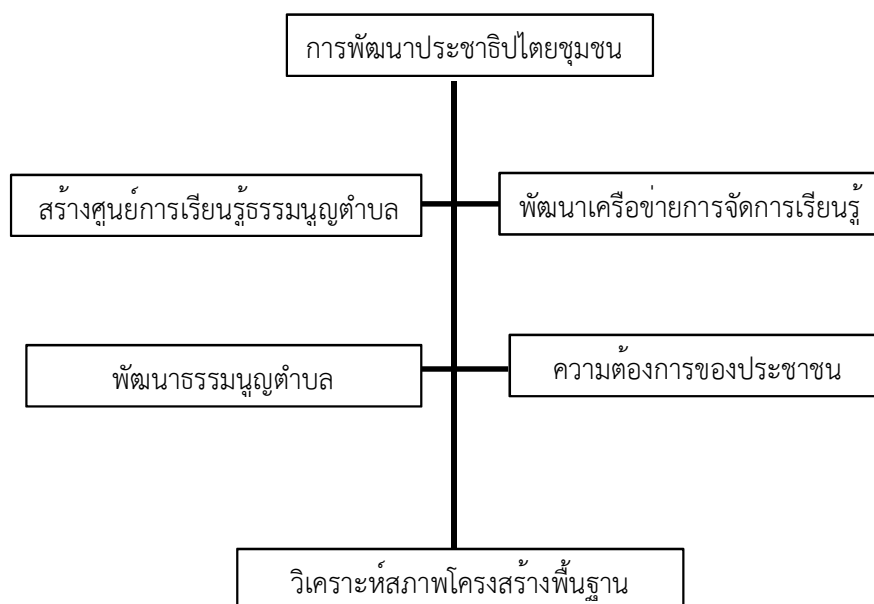
รุ่งสุริยา หอมวัน และคณะ^{๖๔} ได้ทำการวิจัยเรื่อง “เครือข่ายชุมชน ๙ ดี: กระบวนการสร้างสรรค์คุณค่าทางสังคมในจังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการเสริมสร้างเครือข่าย ๙ ดี เพื่อสร้างสรรค์คุณค่าทางสังคมในจังหวัดบุรีรัมย์ มีแนวทางการเสริมสร้างเครือข่าย ทั้งในระดับจังหวัด ระดับตำบล และระดับชุมชนหรือหมู่บ้าน มีกระบวนการดังนี้ ๑) การสร้างความเข้าใจ ในกระบวนการวางแผนและการบริหารงานทุกระดับ ๒) จัดตั้งองค์กรและคณะทำงานขับเคลื่อนธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข ๙ ดี ในทุกระดับ ๓) จัดทำธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข ๙ ดี ๔) กำหนดแผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนธรรมนูญหมู่บ้านฯ ในภาพรวมทั้งจังหวัด ๕) การขับเคลื่อนการทำแผนชีวิตหมู่บ้านสันติสุข ๙ ดี เพื่อให้ทุกหมู่บ้านนำธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข ๙ ดี มาสู่การปฏิบัติในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาหมู่บ้านให้บรรลุวัตถุประสงค์ ส่วนการวิเคราะห์การเชื่อมโยงเครือข่าย ๙ ดี พบว่าประเภทของเครือข่าย ประกอบด้วยเครือข่ายเชิงพื้นที่ เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม และเครือข่าย

^{๖๓} โอฬาร ถิ่นบางเตียว “การฟื้นฟูค่านิยมประชาธิปไตยชุมชน: กรณีศึกษาการใช้กลไกและกระบวนการของสภาองค์กรชุมชนตำบล” บทความวิจัย วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ๓๓ (๒) พ.ศ. - ส.ศ. ๒๕๕๙ หน้า ๑๒๐-๑๔๑.

^{๖๔} รุ่งสุริยา หอมวัน และคณะ “เครือข่ายชุมชน ๙ ดี: กระบวนการสร้างสรรค์คุณค่าทางสังคมในจังหวัดบุรีรัมย์” บทความวิจัย วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (๒๕๖๖): (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๖) หน้า ๗๑๙-๗๓๑.

แบ่งตามโครงสร้างหน้าที่ สำหรับปัจจัยความสำเร็จในการจัดทำธรรมนูญสันติสุขชุมชนที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืนในจังหวัดบุรีรัมย์ มี ๕ องค์ประกอบคือ มีผู้นำ มีคณะกรรมการหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมของประชาชนหรือชุมชน ความศรัทธาของชุมชน และการประเมินผลที่มีคุณภาพ

๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อวิเคราะห์สภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ๒) เพื่อพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ และ ๓) เพื่อการพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้และสารสนเทศธรรมนุญตำบลเพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๓ เครื่องมือการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก(Indepth Interview)กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในการการแจกแบบสอบถาม (Surver Research) โดยทำการศึกษาและพัฒนาธรรมนุญตำบลขึ้น ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสี้ยว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิและนำมาพัฒนาเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ รุ้สร้างสารสนเทศธรรมนุญตำบลในพื้นที่วิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับ

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการวิจัยนี้ มีดังนี้

๓.๒.๑ ประชากร ได้แก่ ประชาชนเฉพาะในเขตตำบลตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๗,๔๐๓ คน ในพื้นที่ ๑๒ หมู่บ้าน^{๖๔} ประกอบด้วย

๑.	บ้านนาเสียว	หมู่ที่ ๑	จำนวน ๕๖๗ คน
๒.	บ้านนาวัง	หมู่ที่ ๒	จำนวน ๗๕๙ คน
๓.	บ้านไทรงาม	หมู่ที่ ๓	จำนวน ๖๐๓ คน
๔.	บ้านซัปรวงไทร	หมู่ที่ ๔	จำนวน ๖๗๙ คน
๕.	บ้านนาสีนวล	หมู่ที่ ๕	จำนวน ๗๗๒ คน
๖.	บ้านนาไก่อเสา	หมู่ที่ ๖	จำนวน ๔๓๓ คน
๗.	บ้านนาสีนวล	หมู่ที่ ๗	จำนวน ๘๐๗ คน
๘.	บ้านนาเสียว	หมู่ที่ ๘	จำนวน ๔๒๔ คน
๙.	บ้านนาสีนวล	หมู่ที่ ๙	จำนวน ๗๘๐ คน
๑๐.	บ้านนาวัง	หมู่ที่ ๑๐	จำนวน ๕๗๙ คน
๑๑.	บ้านนาเสียว	หมู่ที่ ๑๑	จำนวน ๕๑๐ คน
๑๒.	บ้านไทรงาม	หมู่ที่ ๑๒	จำนวน ๔๙๐ คน

๓.๒.๒. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนเฉพาะที่อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองฯ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๔๐๐ คน โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ซึ่งได้จากการคำนวณจากสูตร Taro Yamane^{๖๕} ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (๐.๐๕)

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

แทนค่า

^{๖๔} ข้อมูลจากสำนักทะเบียนอำเภอเมืองชัยภูมิ

^{๖๕}Taro Yamane, *Statistic: An Introductory Analysis*, 3^{ed}, (Singapore: Time Printers, 1973), p. 130.

$$n = \frac{๗,๔๐๓}{๑ + ๗,๔๐๓ (๐.๐๕)^๒}$$

$$n = \frac{๗,๔๐๓}{๑+๑๘.๕๐๗๕}$$

$$n = \frac{๗,๔๐๓}{๑๙.๕๐๗๕}$$

$$n = ๓๗๙.๕๐$$

ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๘๐ คน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและลดความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน ๔๐๐ คน

จากนั้นทำการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน โดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) เทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากขนาดของประชากรแต่ละหมู่บ้านในพื้นที่ตำบล ดังนี้

ตารางที่ ๓.๑ แสดงวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร	คำนวณกลุ่มตัวอย่าง $\frac{N_x \times n}{N}$	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
๑	บ้านนาเสียว(๑)	๕๖๗	$\frac{๕๖๗ \times ๔๐๐}{๗,๔๐๓}$	๓๑
๒	บ้านนาวัง(๑)	๗๕๙	$\frac{๗๕๙ \times ๔๐๐}{๗,๔๐๓}$	๔๑
๓	บ้านไทรงาม(๑)	๖๐๓	$\frac{๖๐๓ \times ๔๐๐}{๗,๔๐๓}$	๓๓
๔	บ้านซับริวงไทร	๖๗๙	$\frac{๖๗๙ \times ๔๐๐}{๗,๔๐๓}$	๓๗
๕	บ้านนาสีนวล	๗๗๒	$\frac{๗๗๒ \times ๔๐๐}{๗,๔๐๓}$	๔๒
๖	บ้านนาไก่เขา	๔๓๓	$\frac{๔๓๓ \times ๔๐๐}{๗,๔๐๓}$	๒๓
๗	บ้านนาสีนวล(๑)	๘๐๗	$\frac{๘๐๗ \times ๔๐๐}{๗,๔๐๓}$	๔๓
๘	บ้านนาเสียว(๒)	๔๒๔	$\frac{๔๒๔ \times ๔๐๐}{๗,๔๐๓}$	๒๓
๙	บ้านนาสีนวล(๒)	๗๘๐	$\frac{๗๘๐ \times ๔๐๐}{๗,๔๐๓}$	๔๒
๑๐	บ้านนาวัง(๒)	๕๗๙	$\frac{๕๗๙ \times ๔๐๐}{๗,๔๐๓}$	๓๑
๑๑	บ้านนาเสียว(๓)	๕๑๐	$\frac{๕๑๐ \times ๔๐๐}{๗,๔๐๓}$	๒๘
๑๒	บ้านไทรงาม(๒)	๔๙๐	$\frac{๔๙๐ \times ๔๐๐}{๗,๔๐๓}$	๒๖
	รวม	๗,๔๐๓		๔๐๐

จากนั้น จึงนำแบบสอบถามไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านตามจำนวนที่กำหนด โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling)

๓.๒.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยได้แบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ จำนวน ๒๒ รูป/คน โดยแบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้

- ๑) กลุ่มด้านศาสนา จำนวน ๒ รูป
- ๒) กลุ่มผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ๓ คน
- ๓) กลุ่มสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล /ตัวแทนประชาชนจำนวน ๑๕ คน
- ๔) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน ๒ คน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๑ เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อของประชาชนต่อสภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ โดยแบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบ จำนวน ๕ ข้อ ประกอบด้วย ๑) เพศ ๒) อายุ ๓) การศึกษา ๔) อาชีพ และ ๕) รายได้

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบโดยเรียงลำดับจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุด จำนวน ๖ ด้าน จำนวน ๓๐ ข้อ ประกอบด้วย

- ๑) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน จำนวน ๕ ข้อ
- ๒) ด้านการเมือง จำนวน ๕ ข้อ
- ๓) ด้านเศรษฐกิจ จำนวน ๕ ข้อ
- ๔) ด้านสังคม จำนวน ๕ ข้อ
- ๕) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จำนวน ๕ ข้อ
- ๖) ด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน ๕ ข้อ

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน ๑ ข้อ

การสร้างเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ กระบวนการในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการวิจัยมีขั้นตอนในการออกแบบการวิจัยหรือการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการวิจัยนั้นมีดังนี้

๑) การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักทฤษฎีและประชากรเป้าหมายที่สนใจ จากนั้นมีการลงพื้นที่จริงเพื่อสำรวจพื้นที่จริงภายใต้กรอบของการดำเนินการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูล

๒) ดำเนินการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยเชื่อมโยงหลักการแนวคิดทฤษฎีและสภาพความเป็นจริงในพื้นที่ โดยจำแนกเป็นเครื่องมือการวิจัยชนิดต่างๆ เพื่อง่าย สะดวกและสอดคล้องกับการเก็บข้อมูลที่เป็นจริงในการวิจัย

๓) นำเครื่องมือการวิจัยเสนอให้กับผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย จำนวน ๓ ท่าน ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของเครื่องมือการวิจัย กับวัตถุประสงค์การวิจัย ตลอดจนถึงกรอบแนวคิดการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๔) นำเครื่องมือการวิจัยที่ผ่านการกรั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาตรวจสอบและปรับปรุงข้อคำถาม ให้มีความเที่ยงตรงและชัดเจน แล้วจึงนำไปใช้ดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัยต่อไป

๓.๓.๒ เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนในอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๓ ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ (In-depth Interview)

ตอนที่ ๒ แนวทางการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน แบ่งเป็น ๖ ข้อ คือ ๑) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ๒) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม ๓) ด้านสังคม ๔) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมการท่องเที่ยว ๕) ด้านการบริหารจัดการชุมชน และ ๖) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตอนที่ ๓ แนวทางการพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้และสารสนเทศธรรมนุญตำบลเพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

การสร้างเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ กระบวนการในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการวิจัยมีขั้นตอนในการออกแบบการวิจัยหรือการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการวิจัยนั้นมีดังนี้

๑) การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักทฤษฎีและประชากรเป้าหมายที่สนใจ จากนั้นมีการลงพื้นที่จริงเพื่อสำรวจพื้นที่จริงภายใต้กรอบของการดำเนินการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูล

๒) ดำเนินการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยเชื่อมโยงหลักการแนวคิดทฤษฎีและสภาพความเป็นจริงในพื้นที่ โดยจำแนกเป็นเครื่องมือการวิจัยชนิดต่างๆ เพื่อง่าย สะดวกและสอดคล้องกับการเก็บข้อมูลที่เป็นจริงในการวิจัย

๓) นำเครื่องมือการวิจัยเสนอให้กับผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย จำนวน ๓ ท่าน ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของเครื่องมือการวิจัย กับวัตถุประสงค์การวิจัย ตลอดจนถึงกรอบแนวคิดการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๔) นำเครื่องมือการวิจัยที่ผ่านการกรั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาตรวจสอบ และปรับปรุงข้อคำถามให้มีความเที่ยงตรงและชัดเจน แล้วจึงนำไปใช้ดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัย ต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้

๑) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อขอความอนุเคราะห์ และขออนุญาตในการเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

๒) ขอความร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่วิจัยทำการตอบแบบสอบถาม และนำแบบสอบถาม จำนวน ๔๐๐ ชุด

๓) เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ จัดระเบียบข้อมูล

๔) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

๓.๔.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

๑) ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการต่างๆ เช่น บทความ หนังสือ รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ เอกสารเผยแพร่ทั้งที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จากห้องสมุดของสถาบันการศึกษาต่างๆ และจากหน่วยงานองค์กรภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

๒) ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากปรากฏการณ์จริงในพื้นที่ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

(๑) การสังเกต ผู้วิจัยได้จัดทำแผนผังรูปแบบการทำกิจกรรม และบันทึกผลการสังเกตและสถานการณ์ที่พบเห็น ซึ่งต้องแปลบันทึกดังกล่าวและใช้เป็นข้อมูลในการบรรยายสถานที่ที่ทำการสัมภาษณ์ และผู้วิจัยมุ่งความสนใจไปที่การทำความเข้าใจในเรื่องการพัฒนารัฐธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน

(๒) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การกำหนดแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์จะมีลักษณะยืดหยุ่น คือ มีแนวคำถามเพียงบางส่วนเพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนคำถามได้ในกรณีที่การ

สัมภาษณ์นำไปสู่ประเด็นอื่นที่น่าสนใจ แต่ในขณะเดียวกันผู้วิจัยได้รักษาแนวทางการสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์บุคคล ภาคส่วนต่างๆ และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัย (ในงานวิจัยจะเรียกกลุ่มคนนี้ว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก หรือ key informants) แนวทางในการสัมภาษณ์ที่ใช้กับกลุ่มเป้าหมาย บุคคลที่ให้สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วยรายการคำถามและหัวข้อที่จัดเรียงลำดับไว้แล้ว ซึ่งลำดับในการถามนับได้ว่ามีความสำคัญต่อการศึกษาในครั้งนี้ เนื่องจากมีการตั้งประเด็นในการพูดคุยที่หลากหลาย (ประวัติส่วนตัว ประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ชุมชน

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและ พรรณนา ระดับความความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ

๑. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม แล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form)

๒. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๓.๒ ข้อมูลระดับความความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

๓.๓ เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยที่ใช้แปลผลข้อความที่ได้จากการประเมินผลมี

ดังนี้^{๖๖}

ระดับมากที่สุด	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ	๔.๕๑-๕.๐๐
ระดับมาก	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ	๓.๕๑-๔.๕๐
ระดับปานกลาง	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ	๒.๕๑-๓.๕๐
ระดับน้อย	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ	๑.๕๑-๒.๕๐
ระดับน้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ	๑.๐๐-๑.๕๐

๔. ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาธรรมเนียมตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ จะทำการจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนด ใช้แบบสอบถามปลายเปิด จากนั้นจะทำการวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency)

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

๑. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำการจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) ตามสาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ จากนั้นจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique)

๒. หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาจัดระเบียบและเรียบเรียงข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการศึกษารวบรวมมาแล้ว ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ภาคเอกสาร ตำรา งานวิจัย หนังสือ บทความ สื่ออินเทอร์เน็ต และข้อมูลภาคสนาม จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งเรียบเรียงและจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามโครงสร้างเนื้อหา

๓. หลังจากเรียบเรียงข้อมูลแล้วลงมือเขียนงานวิจัย โดยนำเสนอในลักษณะของการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) เพื่อตอบประเด็นปัญหาการวิจัยตามโครงสร้างของเนื้อหา รวมทั้งรายงานความคืบหน้าต่อหน่วยงานที่สนับสนุนการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพตามลำดับขั้น ดังนี้

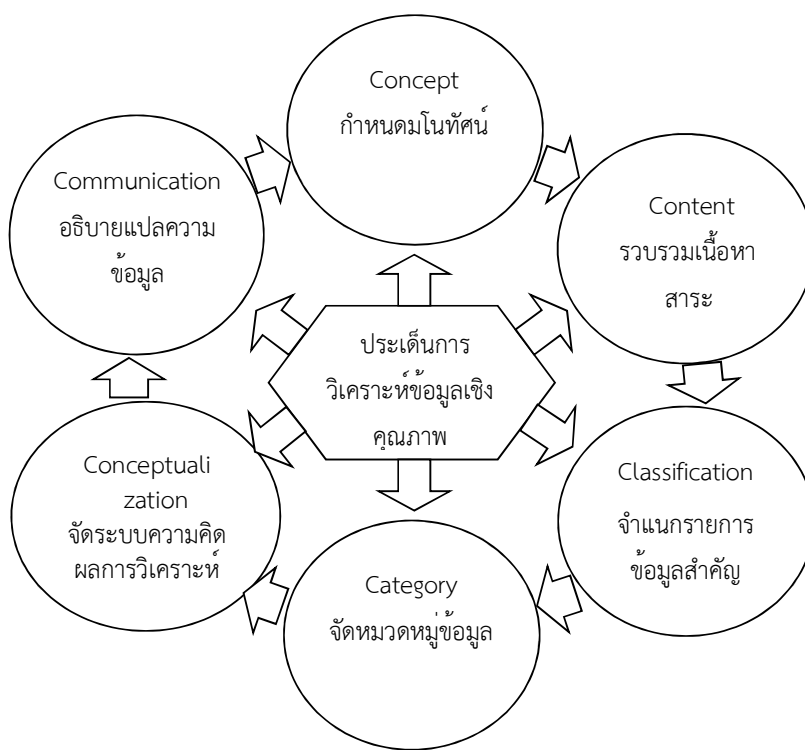
๑) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

๒) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยเทคนิค ๖'C (Technique Analysis)^{๖๗} ประกอบด้วย

^{๖๖} บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๖๐), หน้า ๑๒๑.

^{๖๗} นภัทร์ แก้วนาค, “เอกสารประกอบการบรรยายเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ”, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), (เอกสารอัดสำเนา).

๑. Concept กำหนดมโนทัศน์ : กำหนดประเด็นการวิเคราะห์ที่เน้นความคิดรวบยอด
๒. Content สารเนื้อหา : สารสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์แล้วสรุปประเด็นสำคัญ
๓. Classification การวิเคราะห์จำแนกกลุ่มข้อมูล : นำข้อมูล ๒ ข้อ มาเป็นข้อมูลสำคัญในการจำแนกกลุ่มหรือระบุประเด็นสำคัญ
๔. Category สังเคราะห์จัดหมวดหมู่ข้อมูล : นำข้อมูลใน ๓ ข้อมาจัดหมวดหมู่ สรุปเนื้อหาใหม่
๕. Conceptualization การจัดกรอบความคิด การสรุปเนื้อหา: การจัดทำกรอบความคิดของการสังเคราะห์ข้อมูล
๖. Communication การสื่อความหมาย: สื่อความหมายของกรอบแนวคิดโดยการแปล ตีความข้อมูล อธิบายความหมาย

ภาพที่ ๓.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

๓) การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นแรกผู้วิจัยจะตรวจสอบว่าได้ข้อมูลเพียงพอแล้วหรือยัง ข้อมูลนั้นได้ตอบปัญหาของการวิจัยแล้วหรือไม่ หากผู้วิจัยพบว่าได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกันผู้วิจัยจะตรวจสอบว่าข้อมูลที่แท้จริงเป็นอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกวิธีการตรวจสอบข้อมูลที่ใช้กันมากในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ดังนี้

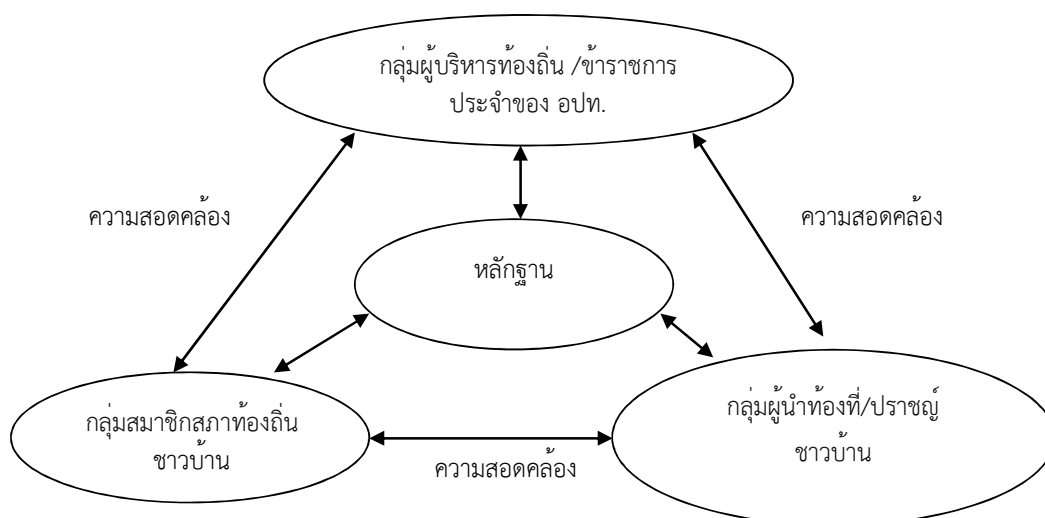
(๑) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบคือการตรวจสอบแหล่งข้อมูลแหล่งที่มาที่จะพิจารณาในการตรวจสอบได้แก่ ก. แหล่งเวลา ถ้าเวลาต่างกันข้อมูลที่ได้รับจะเหมือนกันหรือไม่ ข. แหล่งสถานที่ ถ้าสถานที่ต่างกันข้อมูลที่ได้รับจะเหมือนกันหรือไม่ ค. แหล่งบุคคล ถ้าบุคคลให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมอยู่อีกหรือไม่

(๒) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) คือ การตรวจสอบว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยลงไปเก็บแต่ละครั้งจะแตกต่างกันอย่างไร ในกรณีที่ไม่แน่ใจในคุณภาพของผู้รวบรวมข้อมูลสนาม ผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนตัวให้มีหลายคนขึ้น

(๓) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) คือ การตรวจสอบว่าถ้าใช้แนวคิดทฤษฎีที่แตกต่างไปจากเดิมจะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกัน มากน้อยเพียงใด

(๔) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodology Triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างกัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกันนั้นก็คือการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเอกสารประกอบด้วยนั่นเอง

(๕) การสร้างบทสรุปและการพิสูจน์บทสรุป เป็นการนำแนวคิดทฤษฎีงานวิจัยต่างๆ มาสร้างเป็นบทสรุปพร้อมกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้อีกครั้งหนึ่ง โดยเน้นความเชื่อมโยงเพื่อนำไปสู่การพิสูจน์ที่เป็นรูปธรรมและตรงต่อข้อเท็จจริงที่ปรากฏ

ภาพที่ ๓.๒ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า^{๖๘}

^{๖๘} N. K. Denzin, *The research act* (๒nded.), (New York: Mc Graw-Hill, 1978), p. 390.

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ” เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อวิเคราะห์สภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ๒) เพื่อพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ และ ๓) เพื่อการพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้และสารสนเทศธรรมนูญตำบลเพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ โดยผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับวัตถุประสงค์ดังนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์สภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเฉพาะในพื้นที่ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

๔.๑.๑ สภาพทั่วไปของตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

ตำบลนาเสียว เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ ๑๖ กิโลเมตร ปัจจุบันพื้นที่ทั้งหมดอยู่ในความรับผิดชอบของ ตำบลนาเสียว มีประชากร (๒๕๖๔) ทั้งหมด จำนวน ๗,๔๐๓ คน^{๖๙}

อาณาเขต

- ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลห้วยไร่ (อำเภอคอนสวรรค์)
- ทิศใต้ ติดกับ ตำบลบ้านเล่า (อำเภอเมืองชัยภูมิ)
- ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลโพหนอง (อำเภอเมืองชัยภูมิ)
- ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลนาฝาย (อำเภอเมืองชัยภูมิ)

การปกครอง

- ตำบลนาเสียว แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๒ หมู่บ้าน คือ
- หมู่ที่ ๑ นาเสียว

^{๖๙} สำนักบริหารการทะเบียน. กรมการปกครอง. กระทรวงมหาดไทย. "จำนวนประชากร." [ออนไลน์].

- หมู่ที่ ๒ นาวัง
- หมู่ที่ ๓ ไทรงาม
- หมู่ที่ ๔ ชับรวงไทร
- หมู่ที่ ๕ นาสีนวล
- หมู่ที่ ๖ นาไก่เขา
- หมู่ที่ ๗ ไหม่นาสีนวล
- หมู่ที่ ๘ ไหม่นาเสียว
- หมู่ที่ ๙ นาสีนวล
- หมู่ที่ ๑๐ นาวัง
- หมู่ที่ ๑๑ นาเสียว
- หมู่ที่ ๑๒ ไหม่นาไทรงาม

สถานที่สำคัญ

ด้านการศึกษา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๔ แห่ง

โรงเรียนมัธยมศึกษา ๑ แห่ง คือ โรงเรียนภูพระวิทยาคม

โรงเรียนระดับประถมศึกษา ๖ แห่ง คือ ๑) โรงเรียนไทรงามผดุงวิทย ๒) โรงเรียนนาเสียวศึกษาการ ๓) โรงเรียนบ้านชัยบรวงไทร ๔) โรงเรียนบ้านนาวัง ๕) โรงเรียนบ้านนาสีนวล และ ๕) โรงเรียนภูพระวิทยาคม

การพระพุทธศาสนา มีวัดในพื้นที่ จำนวน ๙ แห่ง คือ ๑) วัดชัยบรวงไทร ๒) วัดนาสีนวล ๓) วัดนิโครธาราม ๔) วัดประจิม ๕) วัดป่าพัฒนาธรรม ๖) วัดยางนาเสียว ๗) วัดศรีสะอาด ๘) วัดศิลาอาสน์ และ ๙) วัดสมบุญอุทิศ

๔.๑.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อวิเคราะห์โครงสร้างพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาธรรมนุญตำบล ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

คณะผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ประกอบด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๒๒ รูป/คน ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาธรรมนุญตำบล ซึ่งการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลชุมชนร่วมกันเพื่อพัฒนาการจัดทำธรรมนุญตำบล โดยการตั้งกฎ กติกา ระเบียบ แบบแผนให้ประชาชนในชุมชนได้ปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้ชุมชนเกิดการเคารพกฎ กติกา ร่วมกัน อันจะนำไปสู่การสร้างสามัคคี ซึ่งการส่งเสริมการจัดทำธรรมนุญตำบล เพื่อเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างประชาธิปไตยชุมชน การสร้างความเข้าใจเบื้องต้น เป็นการสร้าง

ความเข้าใจต่อผู้นำชุมชนซึ่งจะนำแนวคิดนี้ไปสู่ประชาชนในการร่วมจัดทำธรรมนูญตำบลในโอกาสต่อไป โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการพิจารณาการจัดทำธรรมนูญตำบลร่วมกัน มีกระบวนการวิเคราะห์ ๖ ด้าน ซึ่งมีผลจากการสัมภาษณ์สรุปดังนี้

๑. ด้านสภาพโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า

๑) ความคิดเห็นด้านสภาพโครงสร้างพื้นฐานตำบลนาเสียวมีทางหลวงแผ่นดินในพื้นที่ ๑ สายที่สำคัญคือทางหลวงแผ่นดิน ๒๐๑ และทางหลวงชนบท จากทาง แยกนาเสียวถึงห้วยชัน นอกจากนั้นมีทางเชื่อมระหว่างหมู่บ้านทุกหมู่บ้านภายในตำบลการจัดทำธรรมนูญตำบลจะทำให้ประชาชนในชุมชนได้ปฏิบัติร่วมกัน^{๗๐} การจัดทำธรรมนูญตำบลเพราะเป็นการตั้งกฎ กติกา เพื่อให้ชุมชนเกิดการเคารพกฎ กติกา ร่วมกัน ภายในตำบลนาเสียวมีเส้นทางคมนาคมสะดวกปลอดภัยประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๐ ประกอบอาชีพเกษตรกร ทำนา ทำไร่และเลี้ยงสัตว์^{๗๑} การจัดทำธรรมนูญตำบล เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างประชาธิปไตยชุมชน ทั่วไปของตำบลนาเสียว มีเส้นทางคมนาคมสะดวกปลอดภัยการเดินทางไม่ไกลเกินไปแต่มีสิ่งที่จะต้องเพิ่มเติมติดตั้งสัญญาณจราจรเพิ่มเติมเพราะเส้นทางมีทางโค้งมาก และมีโรงเรียนและถนนแคบ^{๗๒} ในช่วงเช้าการจราจรหน้าโรงเรียนมีผู้ปกครองมาส่งนักเรียนรถค่อนข้างมาก^{๗๓} อยากให้มีอาสาสมัครมาช่วยอำนวยความสะดวกความปลอดภัยให้กับนักเรียน^{๗๔} ในช่วงเช้าและตอนเลิกเรียนตอนเย็น โดยเฉพาะเด็กเล็ก^{๗๕}

๒) ภายในตำบลนาเสียวมีระบบไฟฟ้าครัวเรือนและชุมชนเข้าถึงทุกชุมชนส่วนมาก และมีบ้างที่ไกลออกไปมีบ้านปลูกใหม่ยังต้องขอติดตั้งแต่ตอนนี้ยังไม่มี^{๗๖} บางครั้งฝนตกลมแรงไฟ พ้าจะดับแต่ไม่นานแต่ถ้านานทางองค์การบริหารส่วนตำบลจะแจ้งให้การไฟฟ้าทราบมาแก้ไข^{๗๗} ระบบไฟฟ้าตามถนนของชุมชนยังมีน้อยพอตกกลางคืนทำให้มืดหลายจุด^{๗๘} มีบางบ้านใช้ระบบโซล่าเซลล์มาติดตั้งเพื่อประหยัดส่องสว่างช่องทางในชุมชน^{๗๙} จากการสอบถามชาวบ้านตามชุมชน

^{๗๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๗๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๗๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๗๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๗๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๗๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๗๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๗๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๗๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๗๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

อยากให้มีไฟฟ้าส่องสว่างตามจุดต่างให้ทั่วถึง^{๘๐} มีบ้างที่ชาวบ้านใช้ไฟส่องสว่างของบ้านตัวเอง^{๘๑} ก็ยังช่วยส่องสว่างให้พื้นที่ข้างเคียงได้ประโยชน์ในการเดินทาง^{๘๒}

๓) ในการจัดการขยะมูลฝอยทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชนภายในตำบลนาเสียว ประชาชนท้องถิ่นให้ความร่วมมือกับทางองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างดี^{๘๓} เฉพาะขยะมูลฝอยครัวเรือนภายในครัวเรือนชาวบ้านจะเก็บฝังดินกันเอง^{๘๔} ส่วนขยะทั่วไปทางองค์การบริหารส่วนตำบลจะมาเก็บตามระยะเวลา^{๘๕} มีสถานที่กำจัดขยะห่างจากหมู่บ้านไม่มากนักปริมาณขยะมูลฝอยเข้าสู่สถานที่ มีทั้งขยะที่คัดแยกมีทั้งขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดนำไปเทกอง^{๘๖} ขยะตามบ้านส่วนใหญ่จะเก็บและเผาเอง^{๘๗} ตามปกติถ้าเป็นกิ่งไม้ใบไม้ที่เป็นเศษเล็กเศษน้อยชาวบ้านจะเก็บเผาเลยไม่ได้ทิ้ง^{๘๘} ขยะตามถนนมีบ้างที่คนขับรถผ่านไปมาโยนทิ้งข้างทางแต่เป็นส่วนน้อยการจัดทำธรรมนูญตำบลจะช่วยให้ชาวบ้านรู้จักกฎกติกาของหมู่บ้านดีขึ้น^{๘๙}

๔) พื้นที่ภายในตำบลนาเสียวเป็นพื้นที่ทำการเกษตรและมีพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นภูเขาป่าไม้มีน้ำซับ^{๙๐} ชาวบ้านได้ใช้น้ำจากน้ำซับเป็นบางพื้นที่ทำการเกษตร^{๙๑} เกษตรกรส่วนใหญ่อาศัยน้ำจากบ่อบาดาลของตนเองและอาศัยน้ำฝน ในการใช้ทำนาทำไร่และทำสวน^{๙๒} แต่ฤดูแล้งมักจะเจอปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรและมีการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค^{๙๓} พื้นที่ของบ้านตำบลนาเสียวไม่ไกลจากในเมืองการคมนาคมไม่สะดวกสำหรับคนไม่มีรถของตนเอง^{๙๔} การเดินทางส่วนมากใช้รถส่วนตัวไม่มีรถประจำทางผ่านเส้นทางด้านใน^{๙๕} ตำบลนาเสียวเป็นพื้นที่ราบสูงและด้าน

^{๘๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๖.
^{๘๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๘๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๘๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๘๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๖.
^{๘๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๘๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๘๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๘๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.
^{๘๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๙๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๙๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๙๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๙๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๙๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๙๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

หนึ่งจะติดภูเขาแม่น้ำไหลลงมาสู่พื้นที่ต่ำ แต่ก็ทำให้มีน้ำไม่พอใช้ ก็มีบางหมู่บ้านซึ่งน้ำไปไม่ถึงและมีปัญหาในการทำเกษตรกรรม^{๙๖} การเดินทางเข้าออกมีหลายเส้นทางที่ไปเข้าสู่ตัวเมือง^{๙๗} ในพื้นที่ของตำบลนาเสียว ประชาชนที่เป็นวัยหนุ่มสาวออกไปทำงานในเมืองบางส่วนหนึ่งไป ทำงานที่อื่นจะกลับมาที่ตอนมีเทศกาลงานบุญ^{๙๘} การทำการเกษตรกรรมส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุที่ไม่ได้ไปไหนก็จะอยู่ทำ^{๙๙} ส่วนแหล่งน้ำอุบลโคกบรีโคกมีพอแต่ขาดน้ำทางการเกษตร^{๑๐๐}

๕) การจัดทำธรรมนูญตำบลเป็นการตั้งกฎ กติกา เพื่อให้ชุมชนเกิดการเคารพกฎ กติกา ร่วมกัน ในภาพรวมแล้วการบริการขั้นพื้นฐานของชาวบ้านประชาชนในตำบลนาเสียว ได้รับการบริการทางการแพทย์จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทำให้ประชาชนรับรู้กฎ กติกา^{๑๐๑}ถ้ามีอาการหนักหรือมา โรงพยาบาลส่งเสริมเพื่อสุขภาพตำบลไม่สามารถรักษาได้จะส่งต่อไป รพ.ชัยภูมิ^{๑๐๒} มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)^{๑๐๓} อสม.ให้ความรู้คำแนะนำ ตามชุมชนในการป้องกันโรคติดต่อต่าง ๆ ประชาชนก็จะทราบและให้ความร่วมมือ^{๑๐๔} ส่วนมากคนของชุมชนที่ป่วยเล็กน้อยก็จะมาใช้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล^{๑๐๕} อยากให้มีบุคลากรทางการแพทย์มากกว่านี้^{๑๐๖} และมีความรู้ ความสามารถในการรักษาพยาบาลเบื้องต้นตามขั้นตอนก่อนนำส่งไป รพ.ชัยภูมิ^{๑๐๗} ถ้าเป็นไปได้ให้มี อาสาสมัครสาธารณสุขและได้รับการอบรม (อสม.)^{๑๐๘}

สรุปผลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า ตำบลนาเสียวมีเส้นทางเข้าออกเชื่อมต่อทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงชนบทมีทางสะดวกสบาย แต่เส้นทางภายในทางร่วมทางแยกในหมู่บ้านที่มีชุมชนหนาแน่นยังต้องการไฟส่องสว่างและให้เพิ่มสัญญาณจราจรที่มี

^{๙๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๙๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖ .

^{๙๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๙๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๐๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

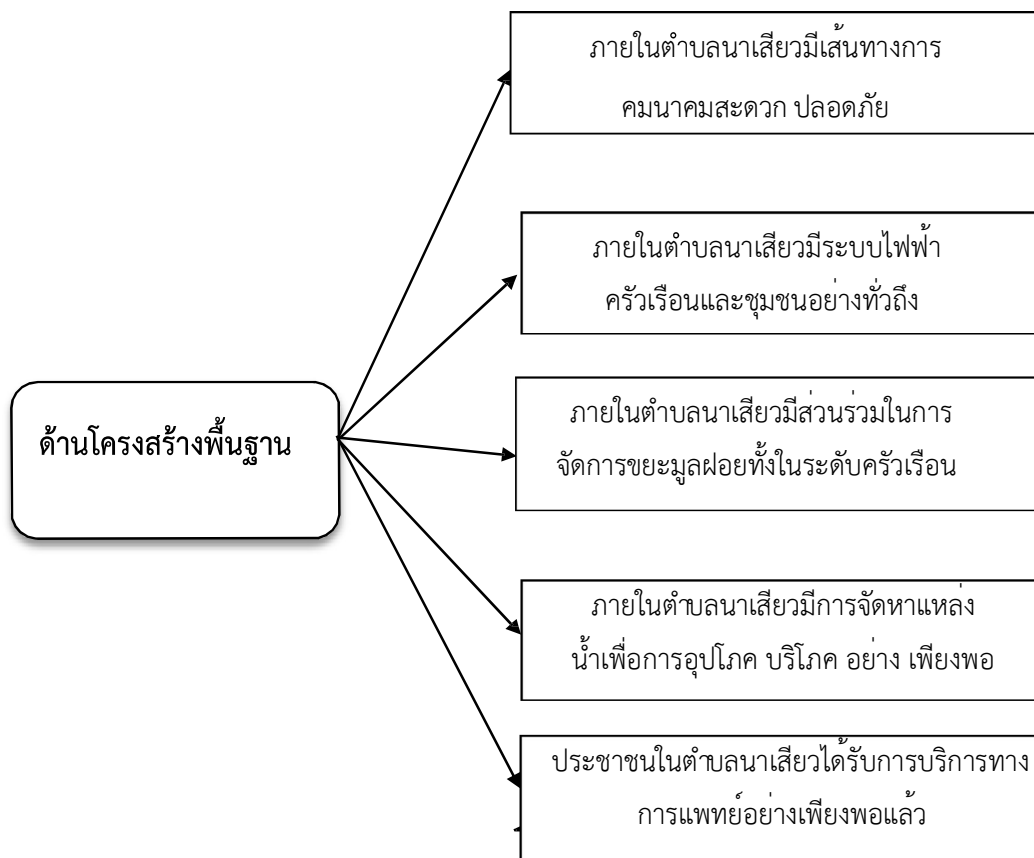
^{๑๐๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๑๐๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๑๐๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๐๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๒ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

ทางโค้งและมีโรงเรียน และบางแห่งถนนยังแคบขยายออกอีกเพื่อความสะดวกในการเดินทาง พื้นที่ทำการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่อาศัยน้ำจากบ่อบาดาลของตนเอง และอาศัยน้ำฝน ในการใช้ทำนาทำไร่ และทำสวน แต่ฤดูแล้งมักจะเจอปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร ดังภาพที่ ๔.๑

ภาพที่ ๔.๑ แสดงสรุปผลความต้องการในการพัฒนาธรรมณูญตำบล ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

๒. ด้านการเมือง พบว่า

๑) คนในพื้นที่ส่วนใหญ่เวลาที่มีการเลือกตั้งไม่ว่าจะระดับชาติหรือท้องถิ่นไม่มีการซื้อสิทธิขายเสียง มีบ้างแต่เป็นส่วนน้อยมาก การเลือกตั้งของท้องถิ่นนาเสียวไม่มี^{๑๐๙}การเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นเลือกตั้งหรือระดับท้องถิ่นหรือเป็นการเลือกตั้งระดับชาติประชาชนให้ความสนใจในการไปเลือกตั้ง^{๑๑๐} คนในท้องถิ่นให้ความสนใจในทางการเมืองตัดสินใจด้วยตนเองว่าจะเลือกใคร^{๑๑๑} และ

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นให้ความร่วมมือในการเป็นกรรมการ^{๑๑๒}ในการเลือกตั้งทั้ง การเมืองท้องถิ่นและการเมืองใหญ่สิ่งที่ควรระมัดระวังในการเลือกตั้งคือการซื้อสิทธิขายเสียง^{๑๑๓} โดยรวมแล้วการเลือกตั้งแต่ละครั้งก็มีหวัคเนนเข้ามาพุดจาหวานล้อมอยู่บ้าง^{๑๑๔} อาจมีบ้างบางกลุ่ม ที่ไม่สามารถรู้ ได้ว่ามี การซื้อสิทธิขายเสียง^{๑๑๕}

๒) ในพื้นที่ของตำบลนาเสียวผู้ที่เข้ามารับใช้ประชาชนหรืออาสา เข้ามาทำงานให้ ท้องถิ่น เป็นผู้บริหาร สมาชิกส่วนมากจะเป็นผู้สูงอายุ^{๑๑๖} เป็นคนดี ที่มีคุณธรรมที่ประชาชนให้ ความเคารพนับถือ^{๑๑๗} ส่วนมากเป็นผู้ที่เสียสละและประชาชนให้ความเชื่อถือที่ลงมาสมัคร รับใช้ใน ท้องถิ่น^{๑๑๘} ประชาชนของท้องถิ่นจะเป็นคนที่ให้ความสำคัญทางวันสำคัญทางศาสนา^{๑๑๙} เป็นอีก แนวทางหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่อาสาเข้ามาทำงานให้ท้องถิ่นหรือการเมืองท้องถิ่นเป็นคนดีมีคุณธรรม^{๑๒๐} การเข้ามารับใช้พี่น้องในพื้นที่ส่วนมากเป็นแบบกันเอง^{๑๒๑}

๓) ผู้นำท้องถิ่นที่ได้เข้ามารับใช้ในการทำงานเพื่อให้ท้องถิ่นเจริญจะทำตามนโยบาย ที่เคยหาเสียงไว้หรือบางครั้งก็มีการประชุมของหมู่บ้านว่าต้องการให้ทำอะไร^{๑๒๒} สมาชิกของแต่ละหมู่บ้านจะมาประชุมร่วมกันหาข้อยุติปัญหาที่คนของท้องถิ่นเราต้องการให้ทำอะไร^{๑๒๓} การ เข้ามา ทำงานให้กับท้องถิ่นหรือระดับชาติก็อยากให้ทำตามนโยบายที่ให้ไว้^{๑๒๔} การทำตามนโยบาย ที่ให้ไว้กับประชาชนก็เป็นความต้องการของประชาชน^{๑๒๕} นโยบายของผู้เข้ามาบริหารต้องทำตาม ที่เคยให้ไว้กับประชาชนบางครั้งก็ใช้เสียงมติจากชุมชน^{๑๒๖} เป็นการหาข้อยุติตามนโยบายที่ให้ไว้

^{๑๑๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๑๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๑๑๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๑๑๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๑๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๒๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๑๒๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๒๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๒๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๒๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๒๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๒๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

ต่อนหาเสียง^{๑๒๗} นโยบายที่หาเสียงไว้ว่าจะทำโน่นนี่บางครั้งก็มีการเปลี่ยนแปลงโดยใช้เสียงของประชาชนเป็นหลัก^{๑๒๘} บางครั้งนโยบายที่วางไว้ว่าจะทำไม่ได้ก็ต้องไปทำตามเสียงของประชาชนมีส่วนร่วมต้องการ^{๑๒๙}

๔) ส่วนมากชาวบ้านก็ให้ความร่วมมือกันดีจะมีบ้างความคิดเห็นอาจไม่ตรงกันแต่สรุปก็ต้องการให้ท้องถิ่นมีความเจริญ^{๑๓๐} นักการเมืองที่อาสาเข้ามารับใช้ประชาชนต้องทำงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต^{๑๓๑} ผู้อาสาเข้ามารับใช้ท้องถิ่นต้องทำให้ท้องถิ่นเกิดความเจริญก้าวหน้า^{๑๓๒} สร้างผลงานให้เห็นเป็นรูปธรรมชาวบ้านให้ความไว้วางใจ^{๑๓๓} การมีส่วนร่วมของของคนในท้องถิ่นก็มีความสำคัญ^{๑๓๔} เพื่อให้ผลงานที่ต้องเกิดผลเป็นรูปธรรม^{๑๓๕}

๕) คนของท้องถิ่นก็ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆมีส่วนร่วมช่วยกัน^{๑๓๖} ในทางการเมืองไม่ว่าการเลือกตั้งของท้องถิ่นในทุกระดับจะให้ความสำคัญ^{๑๓๗} รวมถึงการเลือกตั้งสภา ผู้แทนราษฎรที่ผ่านมา^{๑๓๘} ทหารการเมืองชาวบ้านก็ตื่นตัวกันดีมากเมื่อก่อนนั้นชาวบ้านไม่ค่อยสนใจเท่าไร^{๑๓๙} ภาระยะสามสี่ปีมาเริ่มให้ความสนใจมากขึ้นเริ่มเข้าใจปัญหาของบ้านเมือง^{๑๔๐} การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและร่วมทำกิจกรรมของท้องถิ่น^{๑๔๑} การมีส่วนร่วมทางการเมืองของท้องถิ่นมีหลากหลายในการเข้ามามีส่วนร่วม^{๑๔๒}

สรุปผลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาธรรมณูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ “ด้าน

^{๑๒๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๑๒๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๒๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๒ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๓๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๑๓๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๑๓๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๑๓๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๓๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๓๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๑๓๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๓๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๓๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

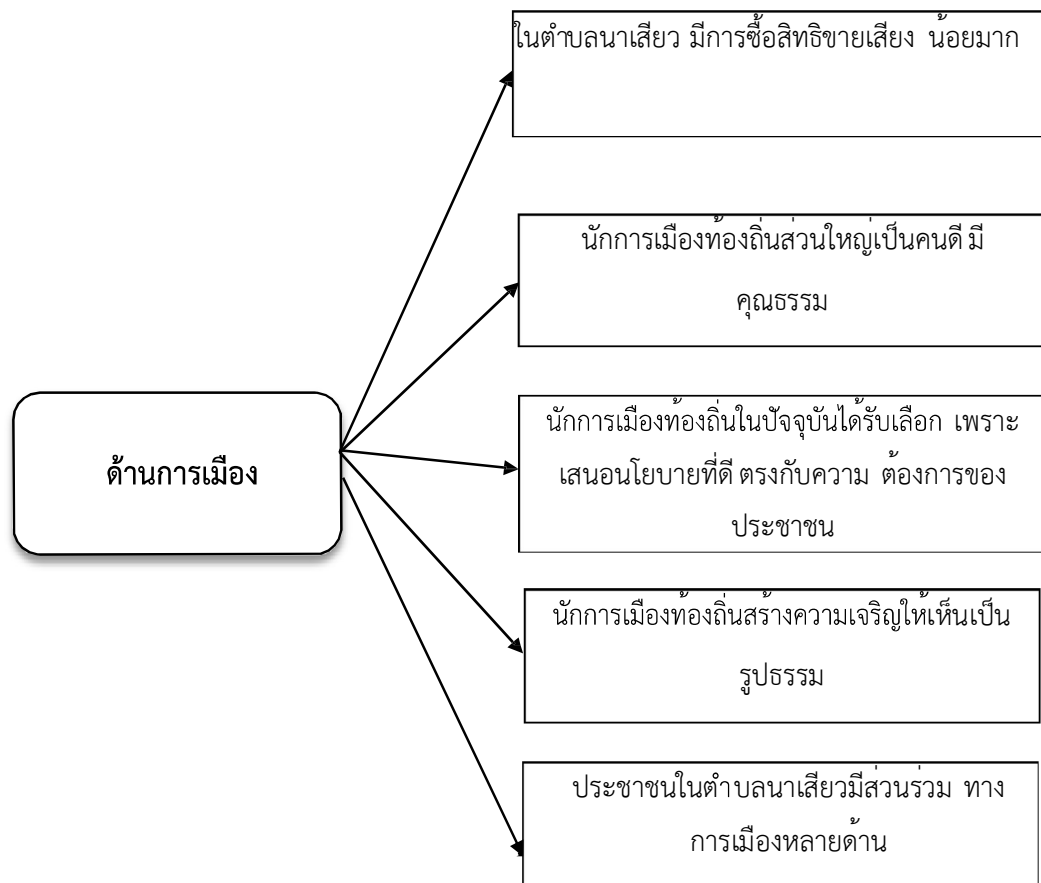
^{๑๓๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๑๔๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๔๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๔๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

การเมือง”พบว่า คนในพื้นที่ส่วนใหญ่เวลาที่มีการเลือกตั้งไม่ว่าจะระดับชาติหรือท้องถิ่น มีการซื้อสิทธิขายเสียงมีบ้างแต่เป็นส่วนน้อยมาก ส่วนมากคนในท้องถิ่นจะให้ความร่วมมือในการเลือกตั้งทั้งการเมืองท้องถิ่นและการเมืองใหญ่สิ่งที่ควรระมัดระวังในการเลือกตั้ง คือการซื้อสิทธิขายเสียงหน่วยงานรัฐต้องสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนและผู้นำท้องถิ่นต้องเป็นตัวอย่างให้กับท้องถิ่นของตนเองในการจัดทำธรรมนูญตำบลต้องให้ประชาชนเข้าใจและมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นด้านการเมืองมากขึ้น ดังภาพที่ ๔.๒

ภาพที่ ๔.๒ แสดงสรุปผลความต้องการในการพัฒนาธรรมนูญตำบล ด้านการเมือง

๓. ด้านเศรษฐกิจ พบว่า

๑) ภายในตำบลนาเสียว เป็นพื้นที่ทำการเกษตรมีทั้งนาข้าว ไร่ มัน เป็นหลักของท้องถิ่น^{๑๔๓} นอกจากนั้นหลังจากการเก็บเกี่ยวแล้วชาวบ้านหันมาปลูกพืชผักที่เก็บไปขายเพิ่มรายได้ภายในครอบครัวอีกทาง^{๑๔๔} ทางองค์การบริหารส่วนตำบลยังเข้ามาให้การสนับสนุนส่งเสริมอาชีพให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น^{๑๔๕} ถ้าท้องถิ่นสามารถปลูกพืชผักสวนครัวได้กันมากขึ้นก็สามารถรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อนำไปขายในท้องตลาดราคาขายก็จะดีขึ้น^{๑๔๖}ทางตำบลได้มีการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพให้กับประชาชนและพัฒนาเทคโนโลยีด้านการเกษตร^{๑๔๗} การทำ นาทำได้ปีละ ๑ ครั้งตามฤดูกาลอาศัยแหล่งน้ำฝนตามธรรมชาติ^{๑๔๘} การทำนาทำได้ปีละ ๑ ครั้งตามฤดูกาลอาศัยแหล่งน้ำฝนตามธรรมชาติจึงพบว่า เป็นอุปสรรคต่อการทำการเกษตร^{๑๔๙} นอกจากนี้ตำบลนาเสียวยังส่งเสริมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ให้ประชาชนในพื้นที่มีงานทำสร้างรายได้ ส่งเสริมนอกฤดูกาล^{๑๕๐} ทำให้การผลิตส่งผลให้มีการพัฒนาการพัฒนาศรษฐกิจระดับรากหญ้าตาม นโยบายรัฐบาล^{๑๕๑}

๒) สถานที่ท่องเที่ยวของตำบลนาเสียวมีธรรมชาติสวยงามป่า ไม้อุ้มสมบูรณ์พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว^{๑๕๒} มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ มีสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งธรรมชาติน้ำตกตาดฟ้า^{๑๕๓} น้ำตกถ้ำเหี้ยบ้านนาเสียวหมู่ ๑,๘,๑๑^{๑๕๔}นอกจากนี้ยังมีน้ำตก ตลาดน้อย บ้านนาสีนวลหมู่ที่ ๕,๗,๙ และน้ำตกเขมาบุญเพ็ง บ้านซับริงไทย หมู่ ๔^{๑๕๕} ยังมีหมู่บ้าน ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติด้านพลังงาน หมู่ ๖^{๑๕๖} มีแหล่งท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานที่เคารพนับถือของคนใน

^{๑๔๓}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๑๔๔}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๑๔๕}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๑๔๖}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๑๔๗}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕	วันที่ ๒๐ มิถุนายน	๒๕๖๖.
^{๑๔๘}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗	วันที่ ๒๗ มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๑๔๙}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๑๕๐}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐	วันที่ ๒๐ มิถุนายน	๒๕๖๖.
^{๑๕๑}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๑	วันที่ ๒๗ มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๑๕๒}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๑๕๓}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๑๕๔}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๑๕๕}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๑๕๖}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.

ชุมชนและมีขนบธรรมเนียมประเพณีสืบทอดกันมายาวนานคือ ประเพณีรำผีฟ้ามีการจัดงานทุก ปี ณ วัดศิลาอาสน์ (เขาภูพระ) เพื่อนมัสการพระเจ้าองค์ตื้อ^{๑๕๗} แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นการสนับสนุน เศรษฐกิจของชุมชนยังขาดการทำนุบำรุงไม่จูงใจให้ผู้คนต่างถิ่นเข้ามาท่องเที่ยวมากนักประชาชน ท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วม^{๑๕๘}

๓) ภายในตำบลนาเสียวมีการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ หรือวิสาหกิจชุมชน บ้านนาวัง อาชีพทอผ้าไหม กลุ่มมะหาดวิดน้ำ กลุ่มจักรสาน^{๑๕๙} ทางตำบลพยายามผลักดันให้มีกลุ่ม อาชีพต่างๆ มากขึ้น^{๑๖๐} อาชีพพวกนี้ต้องอาศัยความอดทนพยายาม^{๑๖๑} อาชีพทอผ้าไหมส่วนมาก จะมีคนที่มีอายุอยู่กับบ้านเด็กรุ่นใหม่ก็จะไปทำงานที่อื่นที่มีรายได้ดี^{๑๖๒} ที่ยังมีต่อนี้ของการทอผ้าไหม อยู่ที่บ้านนาวัง^{๑๖๓} ส่วนใหญ่ชาวบ้านมีส่วนร่วมสนับสนุน^{๑๖๔} วัตถุประสงค์ในการจัดทำเริ่มหายากขึ้น พวกจักสาน^{๑๖๕} กลุ่มอาชีพหรือวิสาหกิจชุมชนถ้าคนในท้องถิ่นมีความสนใจทำ หรือต้องการเรียนรู้คง ต้องหาผู้เชี่ยวชาญมาอบรมเพิ่มเติมความรู้ให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม^{๑๖๖}

๔) ตำบลนาเสียวยังมีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ให้กับประชาชน^{๑๖๗} สนับสนุนและส่งเสริมความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมบุคคล คราวเรือน ชุมชนได้รับการมีส่วนร่วมจากประชาชนเป็นอย่างดี^{๑๖๘} เกิดการผลิตเอง ใช้เองปลูกเอง กิน เองอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นเกษตรอินทรีย์^{๑๖๙} ปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้^{๑๗๐} เลี้ยงเป็ด ไก่ และขุด บ่อเลี้ยงปลา^{๑๗๑}

^{๑๕๗}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๑๕๘}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๑๕๙}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๑๖๐}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๑๖๑}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๑๖๒}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๑๖๓}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๑๖๔}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๑๖๕}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๑๖๖}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๑๖๗}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.
^{๑๖๘}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๑๖๙}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๑๗๐}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๑๗๑}	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖.

๕) ตำบลนาเสียวมีการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการจัดประเพณีรำผีฟ้า บ้านนาไก่เขา ชุมชนต่างมารวมตัวกันทำพิธีเคารพสักการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์^{๑๗๒} มีการจัดการทอผ้าไหมของท้องถิ่น^{๑๗๓}กลุ่มจัดทำระหัดวิดน้ำและกลุ่มจักสาน^{๑๗๔} นอกจากนี้ยังมีการปลูกสมุนไพรของชุมชน^{๑๗๕} มีหลากหลายในการใช้เป็นยาแบบโบราณก็ยังมีปลูกกันอยู่^{๑๗๖} เมื่อตอนมีโควิดระบาดหนัก ๆ คนในชุมชนยังเอามาแปรรูปนำมาต้มกิน ชিং ข่า ตะไคร้ มะนาวเป็นภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นคนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมกันเป็นอย่างดี^{๑๗๗}

สรุปผลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในเขตอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ “ด้านเศรษฐกิจ” พบว่า ภายในตำบลนาเสียว เป็นพื้นที่ทำการเกษตรมีทั้งนาข้าว ไร่มัน เป็นหลักของท้องถิ่นนอกจากนั้นหลังจากการเก็บเกี่ยวแล้วชาวบ้านหัน มาปลูกพืชผักที่เก็บไปขายเพิ่มรายได้การทำนาทำได้ปีละ ๑ ครั้งตามฤดูกาลอาศัยแหล่งน้ำฝนตามธรรมชาติจึงพบว่าเป็นอุปสรรคต่อการทำการเกษตรแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นการสนับสนุนเศรษฐกิจเศรษฐกิจของชุมชนยังขาดการทำนุบำรุงไม่จูงใจให้ผู้คนต่างถิ่นเข้ามาท่องเที่ยวต้องเสริมสร้างสิ่งใหม่ๆให้เป็นที่สนใจกลุ่มอาชีพของชุมชนยังมีน้อยต้องเพิ่มกลุ่มอาชีพให้มากขึ้นและประชาชนต้องมีส่วนร่วม ดังภาพที่ ๔.๓

^{๑๗๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๖.

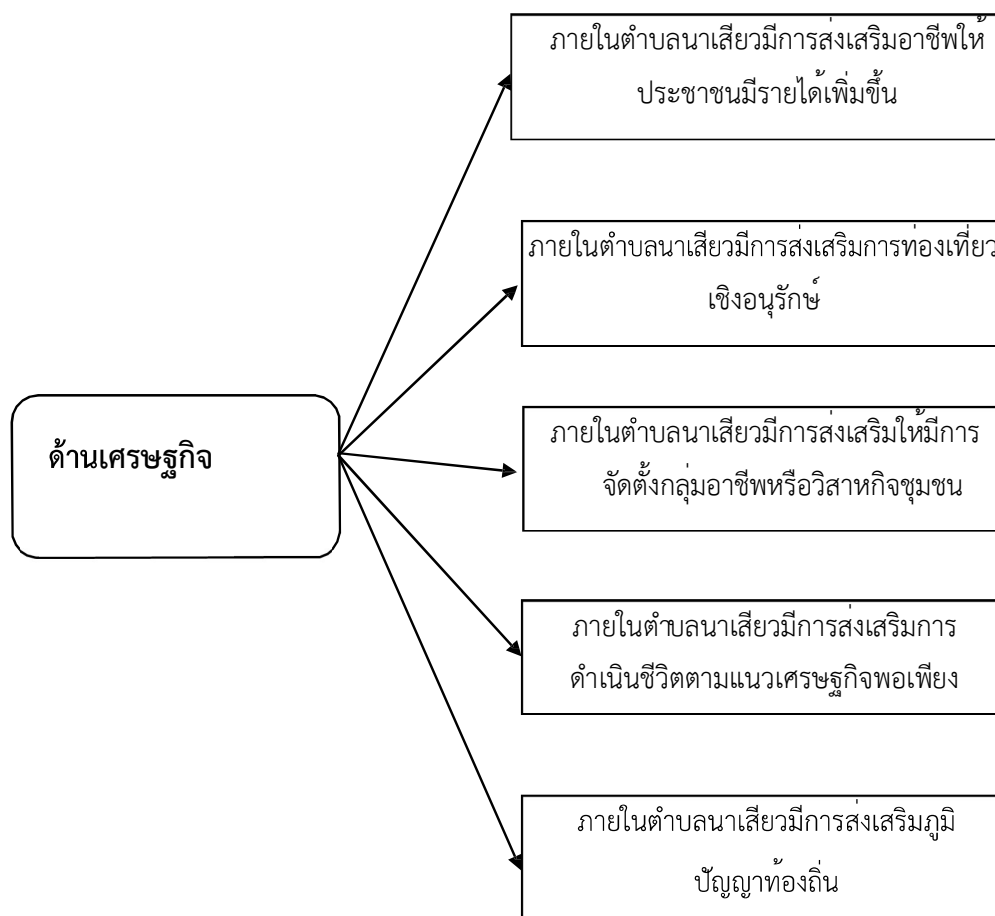
^{๑๗๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๑๗๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๗๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๗๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๗๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๒ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

ภาพที่ ๔.๓ แสดงสรุปผลความต้องการในการพัฒนาธรรมนุญตำบล ด้านเศรษฐกิจ

๔. ด้านสังคม

๑) ภายในตำบลนาเสียวมีการส่งเสริมกิจกรรมและสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น^{๑๗๘} ประชากรของตำบลนาเสียว มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย อุนนีสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี ตั้งหมู่บ้านเป็นกลุ่ม^{๑๗๙} มีความสัมพันธ์แบบเครือญาตินับถือศาสนาพุทธโดยมีวัดเป็น ศูนย์รวมของคนในชุมชน^{๑๘๐} การมีส่วนร่วมมีการส่งเสริมกิจกรรมและสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น ประชาชนยึดมั่นในวัฒนธรรม และประเพณี^{๑๘๑} มีองค์กรทางศาสนา คือ วัด และสำนัก

^{๑๗๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๑๗๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๑๘๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

^{๑๘๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

สงฆ์^{๑๘๒} การจัด ประเพณีรำผีฟ้า บ้านนาไโก่เขาชุมชนต่าง ๆ มารวมตัวกันทำพิธี เคารพสักการบูชา
สิ่งศักดิ์สิทธิ์^{๑๘๓} การ ทำบุญตักบาตรในประเพณีสำคัญ ๆ^{๑๘๔} จัดงานประเพณีสงกรานต์^{๑๘๕}
ทำบุญเข้าพรรษา-ออก พรรษา^{๑๘๖}

๒) คนในชุมชนยังมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติมีการช่วยเหลือ ดูแลผู้ยากไร้
ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส^{๑๘๗} และเข้ามาดูแลการเจ็บไข้การป่วยของผู้สูงอายุที่ขาดคนดูแล^{๑๘๘}
ส่งเสริม การเรียนรู้ของผู้สูงอายุให้รับรู้ถึงข่าวสารขององค์การบริหารส่วนตำบล^{๑๘๙} ติดตามดูแล
อย่างใกล้ชิดกับผู้สูงอายุทุกๆด้าน^{๑๙๐} สมาชิก อบต.แต่ละหมู่บ้านช่วยสอดส่องให้ความเอาใจใส่
ตลอด^{๑๙๑} การมีส่วนร่วมแล้วยังมีอาสาสมัครสาธารณสุขช่วยดูแลเมื่อเจ็บป่วย^{๑๙๒}

๓) ประชากรของตำบลนาเสียว มีส่วนร่วมกันการทำงานบำรุง ศาสนาและมีความ
ศรัทธาต่อศาสนา^{๑๙๓} ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม^{๑๙๔} ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ยังมี
ส่วนร่วมสืบสานทำนุบำรุงวัดวาอารามประจำ^{๑๙๕} ให้ความร่วมมือกับการศึกษาของบุตรหลาน^{๑๙๖}
เข้าวัดฟังธรรมในเทศกาลต่าง ๆ ไม่ขาด^{๑๙๗} ให้การสนับสนุนกิจการทางศาสนาตลอด^{๑๙๘} การมี
ส่วนร่วมจัดงานทอดกฐิน-ผ้าป่าเพื่อทำนุบำรุงศาสนา^{๑๙๙}

๔) สำหรับความขัดแย้งในชุมชนส่วนใหญ่ยุติได้ด้วยการไกล่เกลี่ย^{๒๐๐} ความ

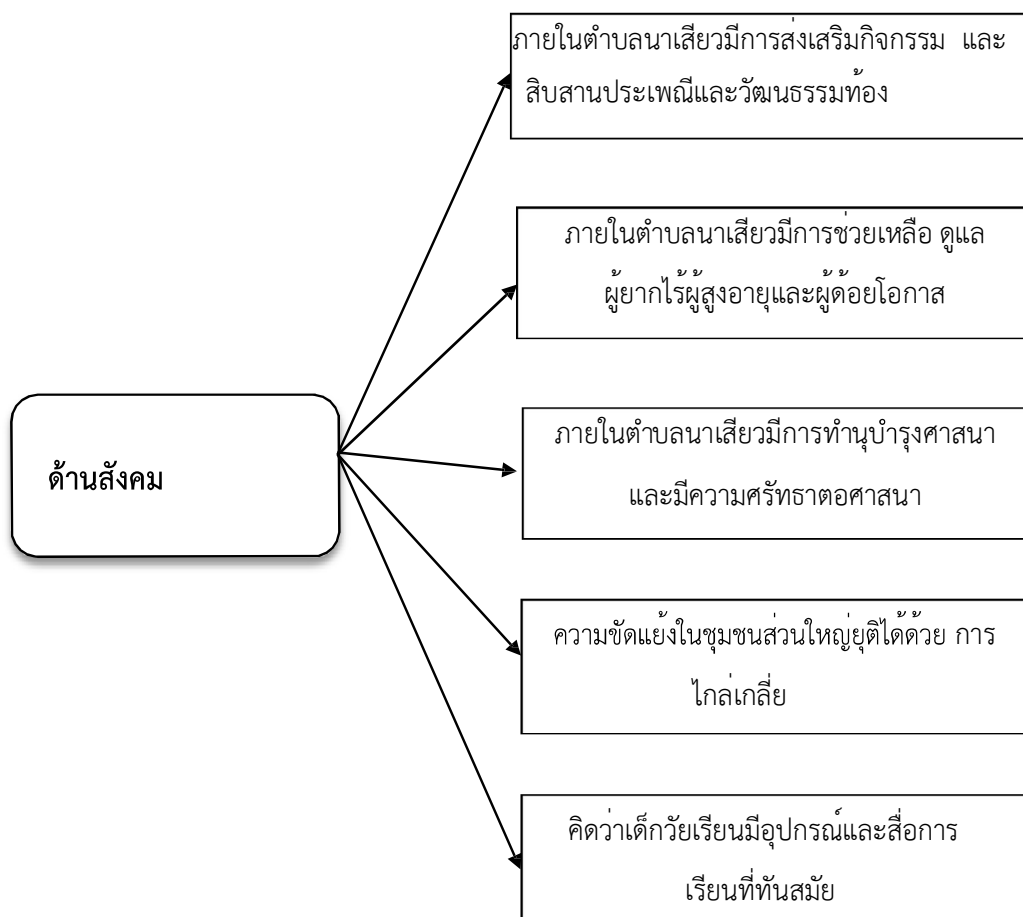
^{๑๘๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๕	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๑๘๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๑๗	วันที่ ๒๗ มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๑๘๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๑๙	วันที่ ๒๐ มิถุนายน	๒๕๖๖.
^{๑๘๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๒๐	วันที่ ๒๐ มิถุนายน	๒๕๖๖.
^{๑๘๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๒๑	วันที่ ๒๗ มิถุนายน	๒๕๖๖.
^{๑๘๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๓	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๑๘๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๕	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๑๘๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๖	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๑๙๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๗	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๑๙๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๑๗	วันที่ ๒๗ มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๑๙๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๒๒	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๑๙๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๑	วันที่ ๒๕ มิถุนายน	๒๕๖๖.
^{๑๙๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๒	วันที่ ๒๕ มิถุนายน	๒๕๖๖.
^{๑๙๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๓	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๑๙๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๘	วันที่ ๒๒ มิถุนายน	๒๕๖๖.
^{๑๙๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๙	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๑๙๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๑๐	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๑๙๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๑๑	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๒๐๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๓	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.

ขัดแย้งในชุมชนส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีปัญหา คนในชุมชนส่วนมากจะเป็นแบบเครือญาติกัน^{๒๐๑} ส่วนมากชุมชนอยู่กันแบบพี่แบบน้องไม่ค่อยมีปัญหา^{๒๐๒} ไม่มีเรื่องราวอะไรกันมีปัญหาก็คูงกันได้ไม่ถึงต้องมีการไกล่เกลี่ย^{๒๐๓} การอยู่ของชุมชนส่วนมากเป็นคนที่เกิดในพื้นที่ที่มีคนต่างถิ่นเข้ามาเป็นส่วนน้อยมาก^{๒๐๔}

๕) ทางด้านการศึกษาในตำบลนาเสียวมีโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน ๒ แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน ๑ แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน ๑ แห่งอยากให้มีบุคลากรและงบประมาณเพิ่มขึ้น และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (กศน.) จำนวน ๑ แห่งเด็กวัยเรียนมีอุปกรณ์ และสื่อการเรียน^{๒๐๕} การมีส่วนร่วมของประชาชนส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม^{๒๐๖} พัฒนาการเรียนรู้ของทางการรับรู้ ข่าวสาร เงินอุดหนุนด้านการจัดการศึกษาท้องถิ่น^{๒๐๗} กศน. ตำบลนาเสียว ได้จัดให้บริการการเรียน การสอนที่หลากหลายรูปแบบ โดยจัดให้มีบริการยืมหนังสือแบบเรียน แผ่นซีดีสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ระดับประถม มัธยมศึกษาตอนต้นนักเรียนส่วนมากจะเป็นเด็กที่พ่อแม่อยู่ในพื้นที่^{๒๐๘} อุปกรณ์การเรียนการสอนยังต้องพัฒนาเพื่อให้ทันสมัยมากขึ้น ผู้ปกครองเด็กนักเรียนที่มีฐานะดีหน่อยก็จะส่งลูกไปเรียนในเมือง^{๒๐๙}

สรุปผลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในเขตอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ “ด้านสังคม” พบว่า ประชาชนของตำบลนาเสียว มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย อุปนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี ตั้งหมู่บ้านเป็นกลุ่ม มีความสัมพันธ์แบบเครือญาตินับถือศาสนาพุทธโดยมีวัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน ประชาชนยึดมั่นในวัฒนธรรม และประเพณี ความขัดแย้งในชุมชนส่วนใหญ่ยุติได้ด้วยการไกล่เกลี่ยไม่ค่อยมีปัญหา ส่วนทางด้านการศึกษามีเด็กเล็กที่ต้องคอยดูแลเอาใจเพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครองในเวลาไปทำงานแต่ยังขาดบุคลากรที่เข้ามาช่วยดูแลและงบประมาณต้องการให้มีเพิ่มขึ้นอีกและในการจัดทำพัฒนาธรรมนุญตำบลที่ต้องเพิ่มความคิดเห็นด้านสังคมและประชาชนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่น จึงสรุปได้ดังภาพที่ ๔.๔

^{๒๐๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๘	วันที่	๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๖.
^{๒๐๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๑๑	วันที่	๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๒๐๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๑๒	วันที่	๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.
^{๒๐๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๒๑	วันที่	๒๗ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๒๐๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๑๔	วันที่	๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๖.
^{๒๐๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๑๕	วันที่	๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.
^{๒๐๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๑๖	วันที่	๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๖.
^{๒๐๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๑๗	วันที่	๒๗ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๒๐๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๑๘	วันที่	๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

ภาพที่ ๔.๔ แสดงสรุปผลความต้องการในการพัฒนาธรรมณูญตำบล ด้านสังคม

๕. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พบว่า

๑) ภายในตำบลเสียชีวิต มีการติดตั้งระบบการจราจรและ ติดตั้งป้ายสัญญาณในจุดเสี่ยงตามจุดต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นและประชาชนอื่น ๆ เดินทางผ่านไปมาด้วยความปลอดภัย^{๒๑๐} แสงสว่างตามเส้นทางต่างๆ ที่เป็นจุดอับที่ประชาชนสัญจรไป มาควรได้รับ การปรับปรุง^{๒๑๑} ถ้าเป็นไปได้อยากจะให้มีวงจรปิดในจุดอับในสถานที่ที่ประชาชนชน ผ่านไปมา^{๒๑๒} ดำเนินการตามโครงการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ช่วงเทศกาลปีใหม่ โดย ตั้งจุดบริการ

^{๒๑๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๒๑๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๒๑๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

ประชาชน^{๒๑๓} ถนนผ่านมีรถสัญจรผ่านไปมาหน้าโรงเรียนช่วงเช้าและโรงเรียนเลิก ต้องจัดให้มีอาสาสมัครคอยอำนวยความสะดวกให้กับเด็กนักเรียนและประชาชนมีส่วนร่วม^{๒๑๔} รวมถึงประชาชนผ่านไป มาในช่วงนั้นควรระมัดระวัง^{๒๑๕} ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินชุมชนต้องมีส่วนร่วมกันดูแล^{๒๑๖}

๒) ภายในตำบลนาเสียว มีการช่วยเหลือจัดเวรยาม ดูแลผู้ ยากไร้ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาสยังมีการเฝ้าระวัง^{๒๑๗} มีการจัดเวรยามเพื่อรักษาชุมชน ^{๒๑๘} มีอาสาสมัครช่วยกันดูแลความปลอดภัยเมื่อมีเหตุการณ์แจ้งเจ้าหน้าที่ได้ทันทีผ่านการอบรมจาก เจ้าหน้าที่^{๒๑๙} นอกจากนี้ยังมีสายตรวจตำรวจเข้ามาประจำ^{๒๒๐} และมีการจัดเวรยามเฝ้าระวังเหตุร้ายภายในชุมชนส่วนมากจะเป็นการรวมใจกันของชุมชน^{๒๒๑} ที่สำคัญที่สุดที่จะดูแลกันในเวลาจำเป็น ให้มีความปลอดภัยของคนในชุมชนเวลาเดินทางเขาออก^{๒๒๒}

๓) มีการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในชุมชนอย่างต่อเนื่องการป้องกัน เฝ้าระวัง และแก้ไขปัญหาเสพติด^{๒๒๓} ขอความร่วมมือรายงานผลการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา^{๒๒๔} กิจกรรมการป้องกันและเฝ้าระวังโดยการติดตั้งกล้องวงจรปิด^{๒๒๕} การจัดทำแผนรณรงค์ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ^{๒๒๖} และมีการเฝ้าระวังบุคคลต่างถิ่นที่แอบแฝงเข้ามาในชุมชน

๒๑๓	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
๒๑๔	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
๒๑๕	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
๒๑๖	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
๒๑๗	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
๒๑๘	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
๒๑๙	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
๒๒๐	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘	วันที่ ๒๒ มิถุนายน	๒๕๖๖.
๒๒๑	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
๒๒๒	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
๒๒๓	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
๒๒๔	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
๒๒๕	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.
๒๒๖	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙	วันที่ ๑๐ มีนาคม	๒๕๖๖.

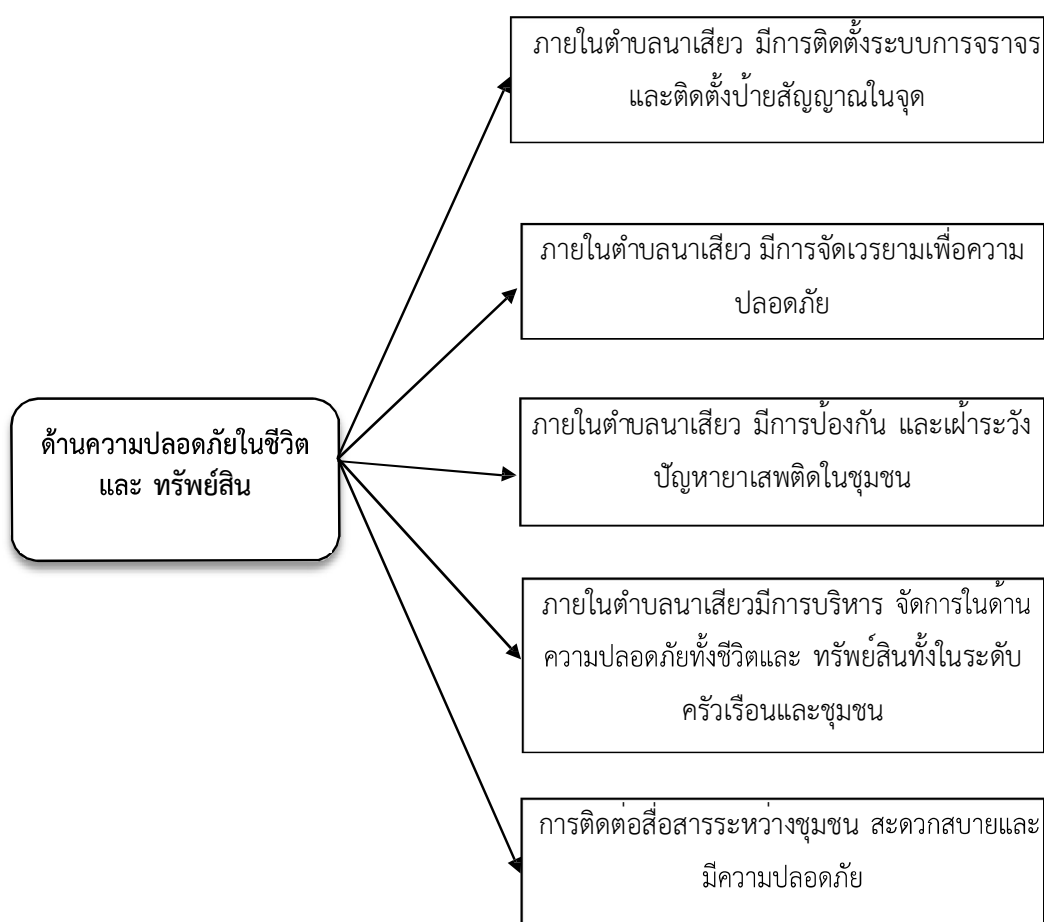
เข้ามาเสพหรือขาย^{๒๒๗} การมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยสอดส่องดูแล^{๒๒๘} ติดตามพฤติกรรมของเด็ก และ เยาวชนมิให้มีการเสพ^{๒๒๙} ถ้าพบว่ามิใช่เสพติดจะให้ไปรับการรักษาที่สถานบำบัด^{๒๓๐}

๔) ด้านความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินทั้งในระดับครัวเรือน มีที่พักสายตรวจประจำตำบลอีกหนึ่งแห่ง ชุมชนได้รับความคุ้มครองจากการมีส่วนร่วมของประชาชน^{๒๓๑} ยังมีมวลชนจัดตั้งอาสาป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)^{๒๓๒} ยังมีชมรมตำรวจบ้านที่คอยช่วยกันสอดส่องดูแล ชุมชน^{๒๓๓} สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต้องช่วยกันคอยดูแลอย่างใกล้ชิด^{๒๓๔} โดยเฉพาะบุคคล แลกหน้าเข้ามาในชุมชน^{๒๓๕} ถ้ามีเหตุวุ่นเหตุน่ากลัวในชุมชนควรมีสัญญาณแจ้งเตือนภัย^{๒๓๖} ชาวชุมชนมีส่วนร่วมในการแจ้งเหตุวุ่นเหตุน่ากลัวให้ทราบ^{๒๓๗} มีเส้นทางเดินทางเข้าออกภายในชุมชนจากถนนสายหลักมีความปลอดภัย^{๒๓๘} มีบางแห่งที่ถนนยังไม่ได้ลาดยางหน้าฝนก็จะลำบากบ้าง^{๒๓๙}

๕) การติดต่อสื่อสารระหว่างชุมชนสะดวกสบายและมีความปลอดภัย^{๒๔๐} การติดต่อสื่อสารกันระหว่างบุคคลก็จะใช้โทรศัพท์^{๒๔๑} ในชุมชนหมู่บ้านมีเวรยามสายตรวจมาดูแลชาวบ้านเป็นหูเป็นตาก็สามารถแจ้งข่าวทางมือถือโดยความร่วมมือของประชาชน^{๒๔๒} พื้นที่ห่างไกลก็มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตเข้าได้ทั่วถึง^{๒๔๓} มีหอกระจายข่าวสารให้ชุมชนทราบ^{๒๔๔}

^{๒๒๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๐	วันที่ ๑๐	มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๒๒๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๑	วันที่ ๑๐	มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๒๒๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๒	วันที่ ๒๐	มิถุนายน	๒๕๖๖.
^{๒๓๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๓	วันที่ ๑๐	มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๒๓๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๓	วันที่ ๑๐	มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๒๓๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๔	วันที่ ๑๐	มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๒๓๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๕	วันที่ ๒๐	มิถุนายน	๒๕๖๖.
^{๒๓๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๖	วันที่ ๒๒	มิถุนายน	๒๕๖๖.
^{๒๓๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๗	วันที่ ๒๗	มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๒๓๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๙	วันที่ ๒๐	มิถุนายน	๒๕๖๖.
^{๒๓๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๒๐	วันที่ ๒๐	มิถุนายน	๒๕๖๖.
^{๒๓๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๒๑	วันที่ ๒๗	มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๒๓๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๒๒	วันที่ ๑๐	มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๒๔๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๘	วันที่ ๑๑	มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๒๔๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๙	วันที่ ๒๐	มิถุนายน	๒๕๖๖.
^{๒๔๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๒๐	วันที่ ๒๐	มิถุนายน	๒๕๖๖.
^{๒๔๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๒๑	วันที่ ๒๗	มีนาคม	๒๕๖๖.
^{๒๔๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๒๒	วันที่ ๑๐	มีนาคม	๒๕๖๖.

สรุปผลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ “ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน” พบว่า ภายในตำบลนาเสียว มีการติดตั้งระบบการจราจรและติดตั้งป้ายสัญญาณในจุดเสี่ยงตามจุดต่างๆ แต่ก็ยังไม่ทั่วถึงต้องให้ครอบคลุมให้มีวงจรปิดในจุดอับในสถานที่ประชาชนผ่านไปมาการช่วยเหลือดูแลผู้ยากไร้ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส ยังขาดพี่เลี้ยงและผู้ผ่านการอบรมจากเจ้าหน้าที่วิชาชีพและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต้องให้ความร่วมมือเพื่อพัฒนาและการจัดทำธรรมนุญตำบลเพื่อให้เกิดผลดีในท้องถิ่นของตน จึงสรุปได้ดังภาพที่ ๔.๕

ภาพที่ ๔.๕ แสดงสรุปผลความต้องการในการพัฒนาธรรมนุญตำบล ด้านความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน

๖.ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า

๑) ภายในตำบลนาเสียว ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ทำการคุ้มครองป่าไม้^{๒๕๕} มีส่วนร่วมการปลูกป่าทดแทน^{๒๕๖} มีส่วนร่วมในการตั้งหน่วยดูแลป้องกันไฟป่า^{๒๕๗} ร่วมกันปลูกจิตสำนึกให้เห็นความสำคัญของป่าไม้^{๒๕๘} ไม่จุดไฟหรือเผากิ่งไม้ในบริเวณป่าไม้^{๒๕๙} มีป้ายบอกการป้องกันไฟป่า^{๒๕๐}

๒) มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำสาธารณะ^{๒๕๑} การสงวนน้ำไว้ใช้ ใน บางฤดูหรือในสภาวะที่มีน้ำมากเหลือใช้ ควรมีการเก็บน้ำไว้ใช้^{๒๕๒} การใช้น้ำอย่างประหยัด นอกจากจะ ช่วยลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าน้ำลงได้แล้ว ยังทำให้ปริมาณน้ำเสียที่จะทิ้งลงแหล่งน้ำลดลง และป้องกัน การขาดแคลนน้ำได้ด้วย^{๒๕๓} พื้นที่ขาดแคลนน้ำ จำเป็นที่จะต้องหาแหล่งน้ำเพิ่มเติม^{๒๕๔} เพื่อเป็นการให้มีน้ำไว้ใช้ทั้งในครัวเรือนและในการเกษตรได้อย่างเพียงพอ^{๒๕๕} การมีส่วนร่วมไม่ทิ้งขยะ สิ่งปฏิกูล และสารพิษลงในแหล่งน้ำ^{๒๕๖} ควรมีการบำบัดและขจัดสารพิษก่อนที่จะปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ^{๒๕๗} ชุมชน ต้องมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำสาธารณะ^{๒๕๘}

๓) มีการส่งเสริมให้ประชาชนอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ เช่น การปลูกป่าชุมชน ชุมชนร่วมบริหารจัดการป่าได้ร่วมกับรัฐ^{๒๕๙} ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู จัดการ บำรุงรักษา ตลอดจนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ^{๒๖๐} ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมปลูกต้นไม้ การบำรุงรักษาป่าชุมชน^{๒๖๑}

^{๒๕๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๑	วันที่	๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๖.
^{๒๕๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๒	วันที่	๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๖.
^{๒๕๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๓	วันที่	๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๒๕๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๔	วันที่	๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๒๕๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๕	วันที่	๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๒๕๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๖	วันที่	๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๒๕๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๕	วันที่	๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๒๕๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๖	วันที่	๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๒๕๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๗	วันที่	๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.
^{๒๕๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๘	วันที่	๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๖.
^{๒๕๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๙	วันที่	๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๒๕๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๑๐	วันที่	๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๒๕๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๑๑	วันที่	๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๒๕๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๒๑	วันที่	๒๗ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๒๕๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๓	วันที่	๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๒๖๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๙	วันที่	๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
^{๒๖๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่	๑๐	วันที่	๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.

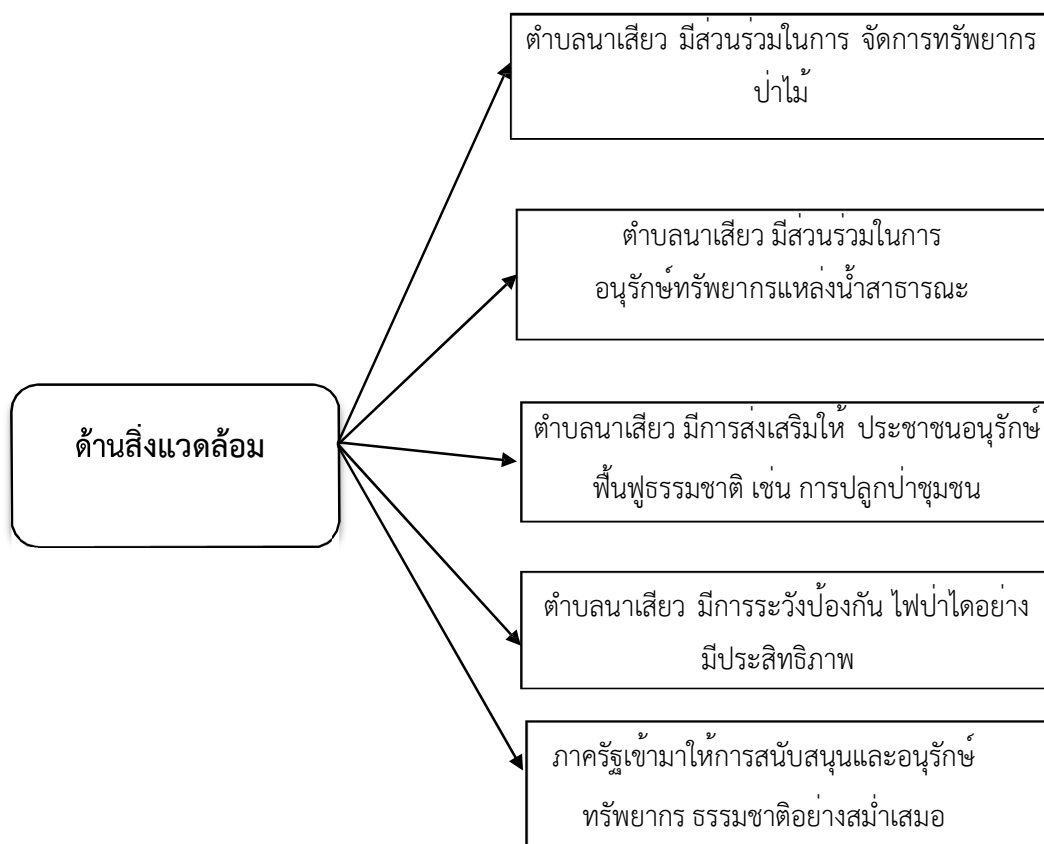
การส่งเสริม และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ให้ “คน” กับ “ธรรมชาติ” อยู่ร่วมกันอย่างพึ่งพาอาศัย และเอื้อประโยชน์ต่อกันได้อย่างยั่งยืน^{๒๖๒} การมีส่วนร่วมของชุมชนไม่ตัดไม้ทำลายป่า^{๒๖๓} จัดให้มีป้ายบอกระวังไฟฟ้าตลอดเส้นทาง^{๒๖๔} ช่วยกันปลูกต้นไม้ซ่อมแซมต้นไม้ที่แห้งตายไปแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชน^{๒๖๕}

๔) ประชาชนมีส่วนร่วมการระวังป้องกันไฟฟ้า^{๒๖๖} มีส่วนร่วมดูแลพื้นที่ริมแนวชายป่าไม่ให้เกิดไฟไหม้^{๒๖๗} ประชาชนช่วยมีส่วนร่วมกันสร้างแนวกันไฟล้อมรอบพื้นที่^{๒๖๘} หลีกเลียงการประกอบกิจกรรมที่เป็นสาเหตุให้เกิดไฟฟ้า^{๒๖๙} ประชาชนมีส่วนร่วมสร้างแนวกันไฟล้อมพื้นที่^{๒๗๐} และระมัดระวังการจุดไฟในป่าต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน^{๒๗๑}

๕) ภาครัฐให้การสนับสนุนและอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น การควบคุม กลิ่นขยะ สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย เสียง ฝุ่นละออง แสงควัน^{๒๗๒} เพื่อให้ชุมชนอยู่ในระดับที่เหมาะสมแต่ยังขาดงบประมาณบางส่วนสนับสนุนเพื่อให้มีทรัพยากรธรรมชาติใช้อย่างยั่งยืนประหยัดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยการใช้เท่าที่จำเป็น^{๒๗๓} ลดการใช้น้ำปิดใช้เท่าที่จำเป็น ปิดก๊อกน้ำเมื่อไม่ใช้ ไม่ใช้จานพลาสติกแก้วกระดาษ หรือกล่องโฟมในการมีส่วนร่วมของประชาชน^{๒๗๔} การดูแลไม่ให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย^{๒๗๕} การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นผู้ดูแลและสนับสนุนอนุรักษ์ทรัพยากรให้คงอยู่^{๒๗๖}

๒๖๒	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๑	วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖.
๒๖๓	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๒	วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖
๒๖๔	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๒๐	วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖
๒๖๕	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๒๑	วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๖
๒๖๖	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๓	วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖
๒๖๗	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๔	วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖
๒๖๘	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๕	วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖
๒๖๙	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๖	วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๖
๒๗๐	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๘	วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖
๒๗๑	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๙	วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖
๒๗๒	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๖	วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๖
๒๗๓	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๑๗	วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๖
๒๗๔	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๒๐	วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖
๒๗๕	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๒๑	วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๖
๒๗๖	สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ลำดับที่ ๒๒	วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖

สรุปผลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ “ด้านสิ่งแวดล้อม” พบว่า ภายในตำบลนาเสียว ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ทำการคุ้มครอง ป่าไม้มีส่วนร่วมการปลูกป่าทดแทน ส่วนร่วมในการตั้งหน่วยดูแลป้องกันไฟป่า มีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำสาธารณะ ไม่ทิ้งขยะ สิ่งปฏิกูล และสารพิษลงในแหล่งน้ำ การส่งเสริมและ พัฒนาทรัพยากรป่าไม้ให้ “คน” กับ “ธรรมชาติ” อยู่ร่วมกันได้ สิ่งแวดล้อมต่างๆ เหล่านี้ยังขาดความเข้มแข็งของคนในชุมชนในการช่วยกันดูแลอย่างจริงจัง ด้านสิ่งแวดล้อมถ้าขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่นแล้วย่อมจะทำให้เกิดมลภาวะตามมา ดังภาพที่ ๔.๖

ภาพที่ ๔.๖ แสดงสรุปผลความต้องการในการพัฒนาธรรมนุญตำบล ด้านสิ่งแวดล้อม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับสภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ใน ๖ ด้าน สรุปได้ดังนี้

๑. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า ตำบลนาเสียวมีเส้นทางเข้าออกเชื่อมต่อทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงชนบทมีทางสะดวกสบาย แต่เส้นทางภายในทางร่วมทางแยกในหมู่บ้านที่มีชุมชนหนาแน่นยังต้องการไฟส่องสว่างและให้เพิ่มสัญญาณจราจรที่มีทางโค้งและมีโรงเรียน และบางแห่งถนนยังแคบขยายออกอีกเพื่อความสะดวกในการเดินทาง พื้นที่ทำการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่อาศัยน้ำจากบ่อบาดาลของตนเอง และอาศัยน้ำฝน ในการใช้ทำนาทำไร่ และทำสวน แต่ฤดูแล้งมักจะเจอปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร

๒. ด้านการเมือง พบว่า คนในพื้นที่ส่วนใหญ่เวลาที่มีการเลือกตั้งไม่ว่าจะระดับชาติหรือท้องถิ่น มีการซื้อสิทธิขายเสียงมีบ้างแต่เป็นส่วนน้อยมาก ส่วนมากคนในท้องถิ่นจะให้ความร่วมมือในการเลือกตั้งทั้งการเมืองท้องถิ่นและการเมืองใหญ่สิ่งที่ควรระมัดระวังในการเลือกตั้ง คือ การซื้อสิทธิขายเสียง หน่วยงานรัฐต้องสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนและผู้นำท้องถิ่นต้องเป็นตัวอย่างให้กับท้องถิ่นของตนเองในการจัดทำธรรมนุญตำบลต้องให้ประชาชนเข้าใจและมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นด้านการเมืองมากขึ้น

๓. ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ภายในตำบลนาเสียว เป็นพื้นที่ทำการเกษตรมีทั้งนาข้าวไร้มัน เป็นหลักของท้องถิ่นนอกจากนั้นหลังจากการเก็บเกี่ยวแล้วชาวบ้านหัน มาปลูกพืชผักที่เก็บไปขายเพิ่มรายได้การทำนาทำได้ปีละ ๑ ครั้งตามฤดูกาลอาศัยแหล่งน้ำฝนตามธรรมชาติจึงพบว่าเป็นอุปสรรคต่อการทำการเกษตรแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นการสนับสนุนเศรษฐกิจเศรษฐกิจของชุมชนยังขาดการทำงานบำรุงไม่จูงใจให้ผู้คนต่างถิ่นเข้ามาท่องเที่ยวต้องเสริมสร้างสิ่งใหม่ๆให้เป็นที่สนใจกลุ่มอาชีพของชุมชนยังมีน้อยต้องเพิ่มกลุ่มอาชีพให้มากขึ้นและประชาชนต้องมีส่วนร่วม

๔. ด้านสังคม พบว่า ประชาชนของตำบลนาเสียว มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย อุบิสัยเอื้อเฟื้อเพื่อแม่ โอบอ้อมอารี ตั้งหมู่บ้านเป็นกลุ่ม มีความสัมพันธ์แบบเครือญาตินับถือศาสนาพุทธโดยมีวัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน ประชาชนยึดมั่นในวัฒนธรรม และประเพณี ความขัดแย้งในชุมชนส่วนใหญ่ยุติได้ด้วยการไกล่เกลี่ยไม่ค่อยมีปัญหา ส่วนทางด้านการศึกษามีเด็กเล็กที่ต้องคอยดูแลเอาใจเพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครองในเวลาไปทำงานแต่ยังขาดบุคลากรที่เข้ามาช่วยดูแลและงบประมาณต้องการให้มีเพิ่มขึ้นอีกและในการจัดทำพัฒนาธรรมนุญตำบลที่ต้องเพิ่มความเห็นด้านสังคมและประชาชนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่น

๕. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พบว่า ภายในตำบลนาเสียว มีการติดตั้งระบบการจราจรและติดตั้งป้ายสัญญาณในจุดเสี่ยงตามจุดต่างๆ แต่ก็ยังไม่ทั่วถึงต้องให้ครอบคลุมให้มีวงจรปิดในจุดอับในสถานที่ ประชาชนชนผ่านไปมาการช่วยเหลือดูแลผู้ยากไร้ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส ยังขาดพี่เลี้ยงและผู้ผ่านการอบรมจากเจ้าหน้าที่วิชาชีพและการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในพื้นที่ต้องให้ความร่วมมือเพื่อพัฒนาและการจัดทำธรรมนูญตำบลเพื่อให้เกิดผลดีในท้องถิ่นของตน

๖. ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ภายในตำบลนาเสียว ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ทำการคุ้มครอง ป่าไม้มีส่วนร่วมในการปลูกป่าทดแทน ส่วนร่วมในการตั้งหน่วยดูแลป้องกันไฟป่า มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำสาธารณะไม่ทิ้งขยะ สิ่งปฏิกูล และสารพิษลงในแหล่งน้ำ การส่งเสริมและ พัฒนาทรัพยากรป่าไม้ให้ “คน” กับ “ธรรมชาติ” อยู่ร่วมกันได้ สิ่งแวดล้อมต่างๆ เหล่านี้ยังขาดความเข้มแข็งของคนในชุมชนในการช่วยกันดูแลอย่างจริงจัง ด้านสิ่งแวดล้อมถ้าขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่นแล้วย่อมจะทำให้เกิดมลภาวะตามมา

๔.๑.๓ ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณเกี่ยวกับสภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในเขตอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

ผู้วิจัยจึงได้นำเอาผลสรุปจากการวิจัยเชิงคุณภาพนำมาวิเคราะห์ และพัฒนาเป็นแบบสอบถามสำหรับเป็นเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ โดยพัฒนาเป็นแบบสอบถามการวิจัยเพื่อสอบถามเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย นำแบบสอบถามแจกให้กับประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ เพื่อนำข้อมูลวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลและพัฒนาเป็นธรรมนูญตำบลต่อไป

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในเขตอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน ดังนี้

๑) ผลการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

(n = ๔๐๐)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๑๕๘	๓๙.๕
หญิง	๒๔๒	๖๐.๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐
๒. อายุ		
๑๘-๒๐	๙๐	๒๒.๕
๒๑-๓๐	๙๙	๒๔.๗๕
๓๑-๔๐	๙๐	๒๒.๕
๔๑-๕๐	๗๘	๑๙.๕
๕๑ ขึ้นไป	๔๓	๑๐.๗๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐
๓. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓๒๔	๘๑.๐
ปริญญาตรี	๕๖	๑๔.๐
สูงกว่าปริญญาตรี	๒๐	๕.๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐
๔. อาชีพ		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๕๗	๑๔.๒๕
พนักงานบริษัท	๑๐๕	๒๖.๒๕
เกษตรกร	๑๕๑	๓๗.๗๕
พอบ้าน/แม่บ้าน	๗๙	๑๙.๗๕
ธุรกิจส่วนตัว	๘	๒.๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐
๕. รายได้		
ต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท	๓๓๓	๘๓.๒๕
๑๕,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท	๒๓	๕.๗๕

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท	๘	๒.๐
๒๕,๐๐๐ บาทขึ้นไป	๓๖	๙.๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า **เพศ** ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เพศหญิงจำนวน ๒๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๕ และเพศชาย จำนวน ๑๕๘ คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๕ ตามลำดับ

อายุ พบว่าประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๒๑-๓๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๘ รองลงมาคือ ๑๘-๒๐ ปีจำนวน ๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๕ อายุ ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๕ อายุ ๓๑-๔๐ จำนวน ๗๘ คนคิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕ และน้อยสุด อายุ ๕๑ปีขึ้นไปจำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๘ ตามลำดับ

การศึกษา พบว่าประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระดับการศึกษาระดับต่ำกว่า ปริญญาตรี จำนวน ๓๒๔ คนคิดเป็นร้อยละ ๘๑.๐ รองลงมาคือระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๐ สูงกว่าปริญญาตรีจำนวน ๒๐ คนคิดเป็นร้อยละ ๕.๐ ตามลำดับ

อาชีพ พบว่าประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาชีพเกษตรกรจำนวน ๑๕๑ คิดเป็น ร้อยละ ๓๗.๘ รองลงมาคือ พนักงานบริษัท จำนวน ๑๐๕ คนคิดเป็นร้อยละ ๒๖.๓ และ อาชีพพ่อบ้าน/แม่บ้าน จำนวน ๗๙ คนคิดเป็นร้อยละ ๑๙.๘ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน ๕๗ คนคิดเป็นร้อยละ ๑๔.๓ และน้อยที่สุดคือธุรกิจส่วนตัวจำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๐ ตามลำดับ

รายได้ พบว่าประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้สูง ๒๕,๐๐๐ บาทขึ้นไปจำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๐ รองลงมาคือ รายได้ ๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๐ รายได้ ๑๕,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาทจำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๘ และรายได้ต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๓ ตามลำดับ

**๒) ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการในการพัฒนาธรรมณูญตำบลเพื่อพัฒนา
ประชาธิปไตยชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ**

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาธรรมณูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนใน ๖ ด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านสภาพโครงสร้างพื้นฐาน ๒) ด้านการเมือง ๓) ด้านเศรษฐกิจ ๔) ด้านสังคม ๕) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และ ๖) ด้านสิ่งแวดล้อม โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) นำเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบด้วยตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการในการพัฒนา
ธรรมณูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในเขตอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัด
ชัยภูมิ โดยรวมและรายด้าน

(n ๔๐๐)

ข้อที่	ความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมณูญตำบลเพื่อ พัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมือง ชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ	ระดับความต้องการ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑	ด้านสภาพโครงสร้างพื้นฐาน	๓.๗๗	๐.๔๒	มาก
๒	ด้านการเมือง	๓.๓๖	๐.๗๔	มาก
๓	ด้านเศรษฐกิจ	๓.๖๔	๐.๔๘	มาก
๔	ด้านสังคม	๓.๕๕	๐.๕	มาก
๕	ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	๓.๕๔	๐.๕๑	มาก
๖	ด้านสิ่งแวดล้อม	๒.๕๗	๐.๒๒	ปานกลาง
รวม		๓.๔๑	๐.๓๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ประชาชนมีความต้องการในการพัฒนาธรรมณูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.41$)

เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านสภาพโครงสร้างพื้นฐาน ($\bar{X} = 3.77$) รองลงมาด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.64$) ด้านสังคม ($\bar{X} = 3.55$) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ($\bar{X} = 3.54$) ด้านการเมือง (\bar{X}

=3.36) และด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 2.57$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในรายด้าน มีผลการวิเคราะห์ในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการในการพัฒนา
ธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในเขตอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัด
ชัยภูมิ ด้านสภาพโครงสร้างพื้นฐาน

(n = ๔๐๐)

ข้อที่	๑. ด้านสภาพโครงสร้างพื้นฐาน	ระดับความต้องการ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑	มีเส้นทางคมนาคมสะดวก ปลอดภัย	๓.๙๕	๐.๒๒	มาก
๒	มีระบบไฟฟ้า ครัวเรือนและชุมชนอย่าง ทั่วถึง	๓.๙๒	๐.๒๗	มาก
๓	มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยทั้งในระดับ ครัวเรือนและชุมชน	๓.๖๐	๐.๕๐	มาก
๔	มีการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค อย่าง เพียงพอ	๓.๗๕	๐.๔๕	มาก
๕	ได้รับการบริการทางการแพทย์อย่างเพียงพอ	๓.๖๕	๐.๔๘	มาก
รวม		๓.๗๗	๐.๔๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ความต้องการในการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนา
ประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ด้านสภาพโครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในระดับ
มาก ($\bar{X} = 3.77$)

เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย
ดังนี้ ๑) มีเส้นทางคมนาคมสะดวก ปลอดภัย ($\bar{X} = 3.95$) รองลงมา คือ มีระบบไฟฟ้า
ครัวเรือนและชุมชนอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 3.92$) มีการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค อย่างเพียงพอ
($\bar{X} = 3.75$) ได้รับการบริการทางการแพทย์อย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 3.65$) มีส่วนร่วมในการ
จัดการขยะมูลฝอยทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชน ($\bar{X} = 3.60$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการในการพัฒนา
 ธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในเขตอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัด
 ชัยภูมิ ด้านการเมือง

(n = ๔๐๐)

ข้อที่	๒.ด้านการเมือง	ระดับความต้องการ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑	มีการซื้อสิทธิขายเสียงน้อยมาก	๓.๗๘	๐.๔๗	มาก
๒	นักการเมืองท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นคนดี มีคุณธรรม	๓.๖๒	๐.๔๙	มาก
๓	นักการเมืองท้องถิ่นในปัจจุบันได้รับเลือกเพราะ เสนอนโยบายที่ดี ตรงกับความต้องการของ ประชาชน	๓.๗๐	๐.๔๖	มาก
๔	นักการเมืองท้องถิ่นสร้างความเจริญให้เห็นเป็น รูปธรรม	๓.๒๓	๐.๔๒	มาก
๕	มีส่วนร่วมทางการเมือง หลายด้าน	๒.๔๖	๐.๘๔	น้อย
โดยรวม		๓.๓๖	๐.๗๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ความต้องการในการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนา
 ประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.36$)

เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อย พบว่า มีการซื้อ
 สิทธิขายเสียงน้อยมาก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) รองลงมา คือ นักการเมืองท้องถิ่นในปัจจุบัน
 ได้รับเลือกเพราะเสนอนโยบายที่ดี ตรงกับความต้องการ ของประชาชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} =$
 3.70) นักการเมืองท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นคนดี มีคุณธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) นักการเมือง
 ท้องถิ่นสร้างความเจริญให้เห็นเป็นรูปธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$) ประชาชนมีส่วนร่วม
 ทางการเมืองหลายด้าน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.46$)

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการในการพัฒนา
 ธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในเขตอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัด
 ชัยภูมิ ด้านเศรษฐกิจ

(n = ๔๐๐)

ข้อที่	ด้านเศรษฐกิจ	ระดับความต้องการ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑	ท่านคิดว่าภายในตำบลนาเสียวมีการส่งเสริมอาชีพ ให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น	๓.๖๙	๐.๔๗	มาก
๒	ท่านคิดว่าภายในตำบลนาเสียวมีการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	๓.๖๔	๐.๔๘	มาก
๓	ท่านคิดว่าภายในตำบลนาเสียวมีการส่งเสริมให้มี การจัดตั้งกลุ่มอาชีพหรือวิสาหกิจชุมชน	๓.๖๒	๐.๔๙	มาก
๔	ท่านคิดว่าภายในตำบลนาเสียวมีการส่งเสริม การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	๓.๖๖	๐.๔๗	มาก
๕	ท่านคิดว่าภายในตำบลนาเสียวมีการส่งเสริมภูมิ ปัญญาท้องถิ่น	๓.๕๙	๐.๔๙	มาก
โดยรวม		๓.๖๔	๐.๔๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการพัฒนา
 ธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนในตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่
 ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$)

เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้
 ด้านภายในตำบลนาเสียวมีการส่งเสริมอาชีพให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 3.69$) รองลงมา คือ
 มีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.66$) มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง
 อนุรักษ์ ($\bar{X} = 3.64$) มีการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพหรือวิสาหกิจชุมชน ($\bar{X} = 3.62$) มีการ
 ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.59$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการในการพัฒนา
 ธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในเขตอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัด
 ชัยภูมิ ด้านสังคม

(n = ๔๐๐)

ข้อที่	ด้านสังคม	ระดับความต้องการ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑	มีการส่งเสริม กิจกรรมและสืบสานประเพณีและ วัฒนธรรมท้องถิ่น	๓.๘๓	๐.๔๐	มาก
๒	มีการช่วยเหลือ ดูแล ผู้ยากไร้ผู้สูงอายุ และ ผู้ด้อยโอกาส	๓.๖๐	๐.๔๙	มาก
๓	มีการทำนุบำรุง ศาสนาและมีความศรัทธาต่อ ศาสนา	๓.๗๗	๐.๔๒	มาก
๔	ความขัดแย้งในชุมชนส่วนใหญ่ยุติได้ด้วย การไกล่ เกลี่ย	๓.๓๘	๐.๔๘	มาก
๕	เด็กวัยเรียนมีอุปกรณ์และสื่อการเรียนที่ ทันสมัย	๓.๑๘	๐.๓๘	มาก
โดยรวม		๓.๕๕	๐.๕๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ความต้องการในการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย
 ชุมชนในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$)

เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้
 มีการส่งเสริมกิจกรรมและสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.83$) รองลงมา คือ มีการ
 ทำนุบำรุงศาสนาและมีความศรัทธาต่อศาสนา ($\bar{X} = 3.77$) มีการช่วยเหลือดูแลผู้ยากไร้ผู้สูงอายุและ
 ผู้ด้อยโอกาส ($\bar{X} = 3.60$) ความขัดแย้งในชุมชนส่วนใหญ่ยุติได้ด้วยการไกล่เกลี่ย ($\bar{X} = 3.38$) เด็กวัย
 เรียนมีอุปกรณ์และสื่อการเรียนที่ทันสมัย ($\bar{X} = 3.18$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการในการพัฒนา
 ธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในเขตอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัด
 ชัยภูมิ ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

(n = ๔๐๐)

ข้อที่	ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	ระดับความต้องการ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑	มีการติดตั้งระบบ การจราจรและติดตั้งป้ายสัญญาณ ในจุดเสี่ยงอย่างทั่วถึง	๓.๕๕	๐.๕๔	มาก
๒	มีการจัดเวรยามเพื่อความปลอดภัย	๓.๖๐	๐.๔๙	มาก
๓	มีการป้องกันและ เผ่าระวังปัญหาเสพติดในชุมชน	๓.๖๓	๐.๔๘	มาก
๔	มีการบริหารจัดการ ในด้านความปลอดภัยทั้งชีวิต และทรัพย์สินทั้งใน ระดับครัวเรือนและชุมชน	๓.๗๒	๐.๔๙	มาก
๕	การติดต่อสื่อสารระหว่างชุมชนสะดวกสบาย และมี ความปลอดภัย	๓.๒๓	๐.๔๒	มาก
โดยรวม		๓.๕๔	๐.๕๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ความต้องการในการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนา
 ประชาธิปไตยชุมชนในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$)

เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย
 ดังนี้ มีการบริหารจัดการในด้านความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชน
 ($\bar{X} = 3.72$) รองลงมา คือ มีการป้องกัน และเผ่าระวังปัญหาเสพติดในชุมชน ($\bar{X} = 3.63$) มี
 การจัดเวรยามเพื่อความปลอดภัย ($\bar{X} = 3.60$) มีการติดตั้งระบบการจราจรและติดตั้งป้ายสัญญาณ
 ในจุดเสี่ยงอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 3.55$) และ การติดต่อสื่อสารระหว่างชุมชนสะดวกสบาย ($\bar{X} = 3.23$)
 ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการในการพัฒนา
 ธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในเขตอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัด
 ชัยภูมิ ด้านสิ่งแวดล้อม

(n = ๔๐๐)

ข้อที่	ด้านสิ่งแวดล้อม	ระดับความต้องการ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑	มีส่วนร่วมในการ จัดการทรัพยากรป่าไม้	๓.๐๐	๐.๐๐	ปานกลาง
๒	มีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำ สาธารณะ	๓.๗๗	๐.๔๒	มาก
๓	มีการส่งเสริมให้ ประชาชนอนุรักษ์ พื้นฟูธรรมชาติ เช่น การปลูกป่า ชุมชน เป็นต้น	๓.๗๑	๐.๔๕	มาก
๔	มีการระวังป้องกันไฟฟ้า ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	๑.๓๘	๐.๔๙	น้อยที่สุด
๕	ภาครัฐเข้ามาให้การสนับสนุนและอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติอย่างสม่ำเสมอ	๑.๐๐	๐.๐๐	น้อยที่สุด
โดยรวม		๒.๕๗	๐.๒๒	น้อย

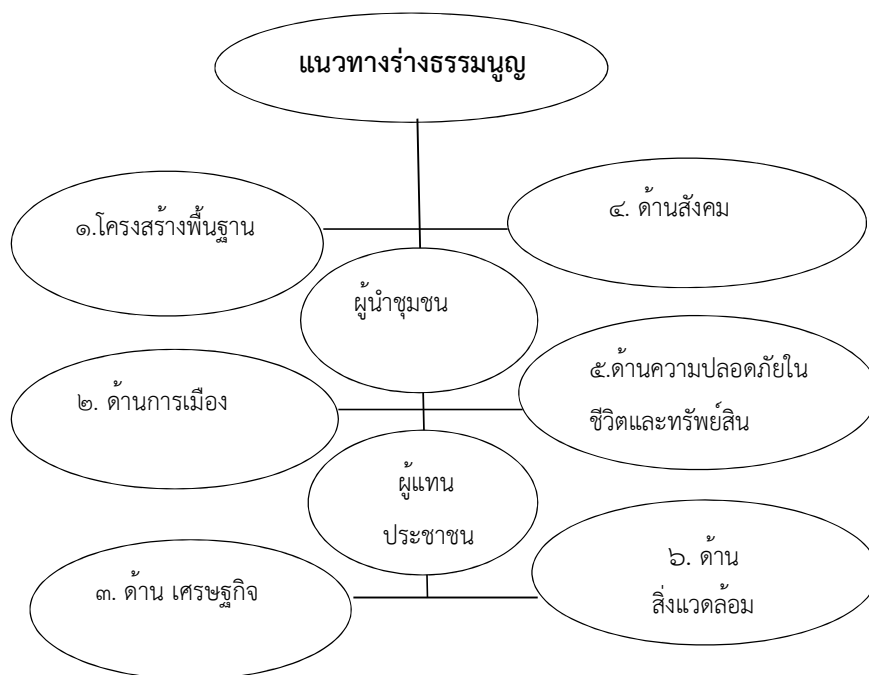
จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ความต้องการในพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนา
 ประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.57$)

เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีส่วนร่วมใน
 การอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำสาธารณะ อยู่ ใน ระดับ มาก ($\bar{X} = 3.77$) รองลงมา คือ มีการ
 ส่งเสริมให้ประชาชนอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ เช่น การปลูกป่าชุมชน อยู่ ใน ระดับ มาก ($\bar{X} =$
 3.71) มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่า ไม้ อยู่ ใน ระดับ ปาน กลาง ($\bar{X} = 3.00$) มีการ
 ระวังป้องกันไฟฟ้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ ใน ระดับ น้อย ที่ สุก ด ($\bar{X} = 1 . 3 8$) ภาครัฐ
 เข้ามาให้การสนับสนุนและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} =$
 1.00) ตามลำดับ

๔.๒ การพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

๔.๒.๑ แนวทางการจัดทำร่างธรรมนูญตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

จากการสัมภาษณ์และเสนอปัญหาและความต้องการของประชาชน กลุ่ม ผู้นำชุมชนได้เสนอปัญหาชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางการจัดทำธรรมนูญตำบล โดยมีผู้ให้ความสำคัญในการจัดทำธรรมนูญร่วมกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาาร่วมกัน การจัดทำธรรมนูญตำบลจะต้องอาศัยความร่วมมือและสร้างความเข้าใจให้กับชุมชน ผู้นำในชุมชนมีส่วนสำคัญในการให้ประชาชนรับทราบและแนะนำในการจัดทำธรรมนูญตำบล การจัดทำธรรมนูญตำบล เป็นการตั้งกฎกติกาของชุมชน ให้คนในชุมชนปฏิบัติตาม การมีประชามติในแต่ละหมู่บ้านเพื่อให้คนชุมชนได้เข้าใจและมีส่วนร่วมในการตั้งกฎกติกาของตนเองในชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง

ภาพที่ ๔.๗ แสดงการวิเคราะห์แนวทางการร่างธรรมนูญตำบล

๔.๒.๒ กระบวนการพัฒนารัฐธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วมในตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

๑. การจัดทำข้อตกลงร่วมกันของชุมชน

สภาพโครงสร้างพื้นฐานการจัดทำข้อตกลงร่วมกันของชุมชนในการพัฒนารัฐธรรมนูญตำบลต้องมีการศึกษาและการจัดทำข้อตกลงร่วมกันของชุมชน โดยเฉพาะการสร้าง ความเข้าใจกับชุมชน การวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน และการทราบปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาาร่วมกัน นำไปสู่การตั้งกฎ กติกาของชุมชน การสร้างความเข้าใจในชุมชนเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการเคารพ กฎ กติกาที่อยู่ร่วมกันในชุมชนและเพื่อให้เกิดการยอมรับและปฏิบัติตามมติของชุมชน โดยมีการประชาคมในแต่ละหมู่บ้านเพื่อให้คนในชุมชนได้เข้าใจและมีส่วนร่วมในการตั้งกฎ กติกาในชุมชน และมีการตั้งคณะกรรมการเพื่อการจัดทำร่างธรรมนูญตำบลร่วมกันเพื่อช่วยในการขับเคลื่อนพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

๒. การจัดทำร่างธรรมนูญตำบล

ความคิดเห็นด้านการเมืองเพื่อใช้เป็นกฎ กติกาในการอยู่ร่วมกันของท้องถิ่น เกิดการพัฒนาและชุมชนสร้างความสงบสุข การนำเสนอต่อประชาชนทุกหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนมีความเห็นพ้องต้องกันข้อปฏิบัติหรือ กฎกติกา ในการอยู่ร่วมกันของสังคม ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกันและเข้าใจในการจัดทำธรรมนูญตำบล เพื่อเป็นกรอบในการจัดทำร่างธรรมนูญตำบลในการกำหนดทิศทางกร่างธรรมนูญเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และคณะกรรมการที่จัดตั้งไว้จัดทำร่างธรรมนูญตำบลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๔๓ ว่าด้วยบุคคล และชุมชนย่อมมีสิทธิ และกำหนดกรอบการร่างธรรมนูญไว้ ๖ ด้าน ๑. ด้านสภาพโครงสร้างพื้นฐาน ๒. ด้านการเมือง ๓. ด้านเศรษฐกิจ ๔. ด้านสังคม ๕. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ๖. ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นกรอบในการจัดทำร่างธรรมนูญตำบล

๓. การกำหนดแนวทางธรรมนูญตำบล

การกำหนดแนวทางธรรมนูญตำบลกรอบและแนวทางการดำเนินนโยบาย ยุทธศาสตร์ด้าน เศรษฐกิจ การเมืองสังคมและสิ่งแวดล้อม ประชาชนมีส่วนร่วมกันกำหนด กฎกติกาของธรรมนูญตำบล เพื่อยกระดับให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น สร้างสังคม สร้างเศรษฐกิจชุมชน และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นดีขึ้น ชุมชนมีการสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชน และส่งเสริมการจำหน่ายสินค้า มีศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๔. การร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา

การร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาความคิดเห็นด้านสังคมในชุมชนว่ามีปัญหาอะไรบ้างที่ประชาชนในชุมชนยังต้องการแก้ไข หรือมีกฎ กติกาที่ประชาชนยังไม่เข้าใจหรือมีการขัดแย้งให้คณะกรรมการชุมชนมีการปรึกษาหารือกันและมีมติ โดยยึดหลักกฎหมาย เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของสังคม

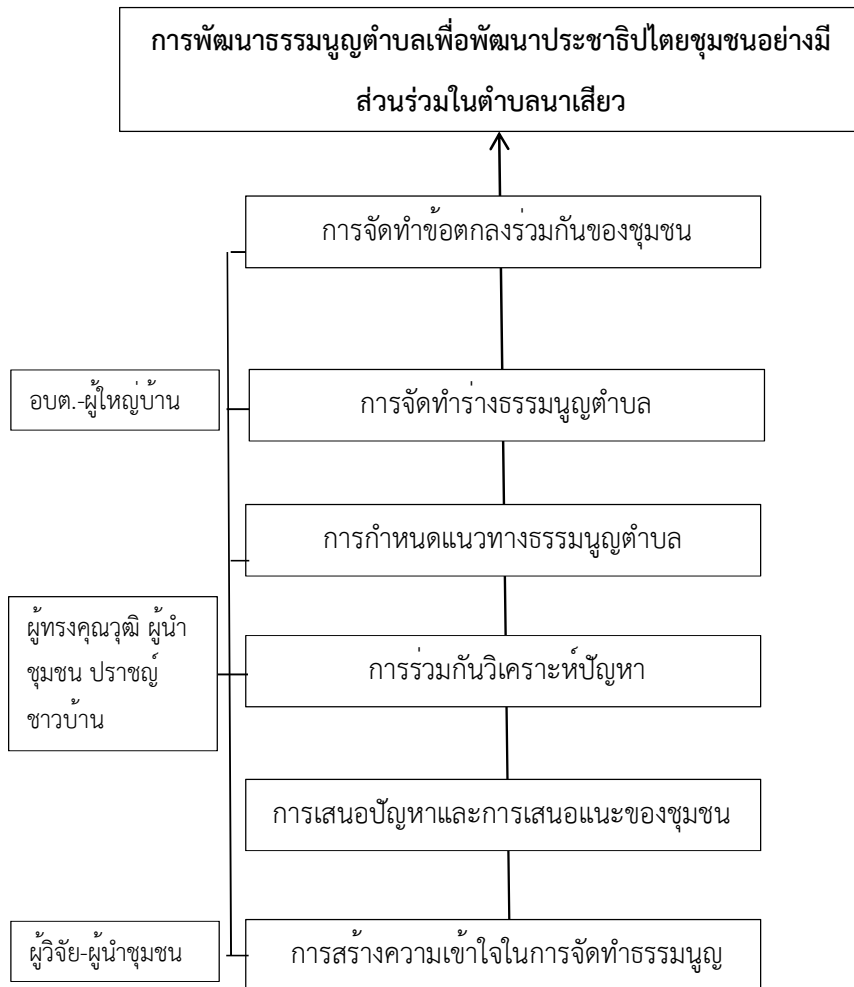
๕. การเสนอปัญหาและการเสนอแนะของชุมชน

การเสนอปัญหาและการเสนอแนะของชุมชน ว่ามีปัญหาหรือความต้องการของชุมชนในการร่วมใช้ธรรมนุญตำบลของประชาชน มีอะไรบ้างที่ต้องปรับปรุงแก้ไข หรือข้อเสนอแนะปัญหาต่าง ๆ เช่นการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น การทำนุบำรุงศาสนา ภายในชุมชน ช่วยกันรักษาทรัพย์สินที่เป็นสาธารณะ หรือด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๖. การสร้างความเข้าใจในการจัดทำธรรมนุญ

การสร้างความเข้าใจในการจัดทำธรรมนุญ เป็นข้อกำหนด กฎกติกาในการปฏิบัติของชุมชน เป็นแบบแผน เกิดการตกลงร่วมกันของคนในชุมชนเป็นการยอมรับและปฏิบัติ โดยมีเป้าหมายความสงบสุข และสิ่งแวดล้อมของชุมชน นำไปสู่ความสงบสุขของท้องถิ่น ธรรมนุญตำบลไม่ใช่กฎหมาย

สรุปขั้นตอนการพัฒนาธรรมนุญตำบล การจัดทำข้อตกลงร่วมกันของชุมชนในการพัฒนาธรรมนุญตำบลต้องมีการศึกษาและการจัดทำข้อตกลงร่วมกันของชุมชน โดยเฉพาะการสร้าง ความเข้าใจกับชุมชน การวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน และการทราบปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาร่วมกัน นำไปสู่การตั้งกฎ กติกาของชุมชน การสร้างความเข้าใจในชุมชนเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการเคารพ กฎ กติกาที่อยู่ร่วมกันในชุมชนและเพื่อให้เกิดการยอมรับ และปฏิบัติตามมติของชุมชน โดยมีการประชาคมในแต่ละหมู่บ้านเพื่อให้คนในชุมชนได้เข้าใจและมี ส่วนร่วมในการตั้งกฎ กติกาในชุมชน และมีการตั้งคณะกรรมการเพื่อการจัดทำร่างธรรมนุญตำบล ร่วมกันเพื่อช่วยในการขับเคลื่อนพัฒนาท้องถิ่น การสร้างความเข้าใจในการจัดทำธรรมนุญเกิดการตกลงร่วมกันของคนในชุมชนเป็นการยอมรับและปฏิบัติ โดยมีเป้าหมายความสงบสุข และสิ่งแวดล้อมของชุมชน นำไปสู่ความสงบสุขของท้องถิ่น ธรรมนุญตำบลไม่ใช่กฎหมาย แต่เป็นกฎกติกา ข้อตกลง ร่วมกันของชุมชนท้องถิ่น ดังภาพที่ ๔.๒

ภาพที่ ๔.๘ แสดงขั้นตอนการพัฒนาธรรมนูญตำบล

๔.๒.๓ ร่างธรรมนูญตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

การพัฒนาธรรมนูญตำบลจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า และมีกฎ กติกา คือธรรมนูญตำบล เป็นการขับเคลื่อนโดยเฉพาะผู้นำท้องถิ่น ผู้นำฝ่ายปกครองและสมาชิกท้องถิ่นที่เป็นตัวแทนของชุมชน ต้องช่วยกันขับเคลื่อนและพัฒนาธรรมนูญตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีกฎ กติกาของชุมชนในทุกทุกด้าน เป็นธรรมนูญตำบลของประชาชนทุกคนในท้องถิ่นที่ช่วยกันคิดช่วยกันทำและร่างธรรมนูญตำบลนาเสียวขึ้นมา ๗ หมวด ดังนี้

หมวด ๑ : ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

มาตรา ๑ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในตำบลนาเสียว เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา ประชาชนมีเส้นทางการคมนาคมสะดวก ปลอดภัย

มาตรา ๒ โครงสร้างพื้นฐานในตำบลนาเสียว เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา ประชาชนต้องช่วยกันดูแลรักษา และแจ้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเมื่อมีการชำรุดเสียหายมีระบบไฟฟ้าครัวเรือนและชุมชนอย่างทั่วถึง

มาตรา ๓ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบ และให้ความร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอย และรักษาความสะอาด ทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชน

มาตรา ๔ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการ ดูแล รักษา และจัดหาแหล่งน้ำ เพื่อการอุปโภคบริโภค การจัดหาแหล่ง น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ

มาตรา ๕ ประชาชนต้องร่วมพัฒนา ทำนุบำรุง สนับสนุน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ให้มีประสิทธิภาพในการรักษาพยาบาล ประชาชนในตำบลนาเสียวได้รับการบริการทางการแพทย์อย่างเพียงพอ

หมวด ๒ : ด้านการเมือง

มาตรา ๖ ประชาชนต้องร่วมมือในการรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง อย่างเป็นรูปธรรม และต่อเนื่อง

มาตรา ๗ ประชาชนต้องร่วมมือในการรณรงค์ให้กับการเมืองท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นคนดี มีคุณธรรม

มาตรา ๘ ประชาชนควรต้องศึกษานโยบายของผู้นำท้องถิ่นต่างๆให้เข้าใจเสียก่อนที่จะตัดสินใจเลือกเข้ามาทำหน้าที่ผู้นำท้องถิ่น

มาตรา ๙ ผู้นำท้องถิ่นที่อาสาเข้ามารับใช้ประชาชนต้องสร้างความเจริญให้เห็นเป็นรูปธรรม

มาตรา ๑๐ ประชาชนในตำบลนาเสียวมีส่วนร่วมทางการเมืองหลายด้านอย่างสม่ำเสมอ และประชาชนต้องให้ความร่วมมือกับท้องถิ่น

หมวด ๓ : ด้านเศรษฐกิจ

มาตรา ๑๑ ตำบลต้องมีการ สนับสนุน ส่งเสริมอาชีพ ที่สุจริตอย่างหลากหลายเพื่อให้ ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

มาตรา ๑๒ ตำบลต้องมีการสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างเป็น รูปธรรม รวมทั้งการประสานหน่วยราชการในพื้นที่เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

มาตรา ๑๓ ตำบลต้องมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพหรือวิสาหกิจ ชุมชนอย่างหลากหลาย และดูแลสนับสนุนในเรื่องการตลาดและการจำหน่ายด้วย

มาตรา ๑๔ ตำบลมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนเห็นความสำคัญในการดำเนิน ชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

มาตรา ๑๕ ตำบลต้องมีการสนับสนุนและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ประชาชน ประชาชน สร้างผลงานตามภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นรูปธรรม

หมวด ๔ : ด้านสังคม

มาตรา ๑๖ ตำบลและภาคประชาชนต้องร่วมมือ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมและสืบสานประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

มาตรา ๑๗ ตำบลต้องให้การช่วยเหลือ ดูแลผู้ยากไร้, ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส แล้วอย่าง พอเพียงและต่อเนื่อง

มาตรา ๑๘ ตำบลและภาคประชาชนต้องให้ความร่วมมือกับคณะสงฆ์ ในการสร้างความ ศรัทธาให้เกิดขึ้นต่อพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง

มาตรา ๑๙ ตำบลและภาคประชาชนต้องร่วมมือในการไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทหรือความ ชัดแย้งที่เกิดขึ้นด้วยความยุติธรรม เพื่อป้องกันมิให้ลุกลามในภายหลัง

มาตรา ๒๐ ตำบลต้องส่งเสริมสนับสนุนเด็กวัยเรียนมีอุปกรณ์และสื่อการเรียนที่ทันสมัย. สร้างความรู้สึกร่วมรับผิดชอบของประชาชนที่ต้องมีต่อสังคมของตน

หมวด ๕ : ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

มาตรา ๒๑ ตำบลมีหน้าที่และความจำเป็นในการติดตั้งระบบการจราจรและติดตั้งป้าย สัญญาณในจุดเสี่ยงอย่างทั่วถึง และประชาชนมีหน้าที่ในการดูแลรักษา แจ่งเตือนเมื่อเกิดเหตุบกพร่อง หรือมีความต้องการเพิ่มขึ้น

มาตรา ๒๒ ตำบลมีการจัดเวรยามเพื่อความปลอดภัยให้กับประชาชนในพื้นที่

มาตรา ๒๓ ตำบลและภาคประชาชนต้องร่วมมือในการป้องกันและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้โทษในชุมชนอย่างใกล้ชิด

มาตรา ๒๔ ประชาชนมีหน้าที่ร่วมมือ แจ้งเตือนให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อสอดส่องดูแลป้องกัน ในด้านความปลอดภัยทั้งชีวิต และทรัพย์สิน และระวังภัยอันอาจจะเกิดขึ้น

มาตรา ๒๕ ตำบลต้องมีการติดต่อสื่อสารระหว่างชุมชนสะดวกสบายและมีความปลอดภัย

หมวด ๖ : ด้านสิ่งแวดล้อม

มาตรา ๒๖ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องการจัดการทรัพยากรป่าชุมชน โดยได้รับการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนตามระยะเวลา

มาตรา ๒๗ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องการการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำและแหล่งน้ำสาธารณะเพื่อการอุปโภคบริโภค

มาตรา ๒๘ ตำบลต้องมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ในการดูแล อนุรักษ์ และฟื้นฟูธรรมชาติ ให้เห็นถึงความสำคัญของป่า และการอยู่กับป่าอย่างเกื้อกูลกัน

มาตรา ๒๙ ประชาชนมีหน้าที่ป้องกันและระวังไฟป่า เจ้าหน้าที่รัฐต้องให้การอบรมกับประชาชนถึงการควบคุมไฟป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๓๐ ตำบลมีหน้าที่ในการประสานหน่วยงานของรัฐ และหาหนทางให้การสนับสนุนและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้กับประชาชนตามความจำเป็น

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๓๑ ให้นายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาเสียว และกำนันตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ร่วมกันรักษาธรรมณูตำบลนี้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๓๒ ในระหว่างที่ยังไม่มี นายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาเสียว และกำนันตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ให้นายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาเสียว หรือ กำนันตำบลนาเสียว ที่ยังดำรงตำแหน่งอยู่รักษาการณ้ไปก่อน จนกว่าจะมี นายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาเสียว หรือ กำนันตำบลนาเสียว มาดำรงตำแหน่ง

มาตรา ๓๓ หากมีการว่างเว้น นายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาเสียว และกำนันตำบลนาเสียว ทั้งสองตำแหน่ง ให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะไฟหวาน รักษาการณ้ไปก่อน จนกว่าจะมี นายกองค้การบริหารส่วนตำบลท่ามะไฟหวาน และ/หรือ กำนันตำบลท่ามะไฟหวาน มาดำรงตำแหน่ง

มาตรา ๓๔ การแก้ไขข้อความในมาตราต่างๆสามารถกระทำได้โดยประชาชนที่มีชื่อในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ เข้าชื่อเป็นลายลักษณ์อักษรมากกว่า ๕๐ คน ให้กับนายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาเสียว หรือ กำนันตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ร่วมพิจารณาตามความเหมาะสม

มาตรา ๓๕ การแก้ไขข้อความในมาตราต่างๆสามารถกระทำได้ตามความเหมาะสมและได้รับความเห็นชอบจาก นายองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว และ กำนันตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

.....
 นายไชยกร คชนาวัง
 นายองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว
 อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

.....
 นายสุเทพ สมณะ
 กำนันตำบลนาเสียว
 อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

สรุปการจัดทำธรรมนูญตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการประสานหน่วยงานภาครัฐให้มีการอบรมให้ความรู้ด้านกฎหมายที่ประชาชนควรทราบตามห้วงระยะเวลา และควรมีหรือแสวงหาเครือข่ายของภาคเอกชน เพื่อให้การสนับสนุนประชาชนในด้านต่างๆทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สนับสนุนพิจารณา คัดเลือก ให้มีหน่วยงานหรือมูลนิธิเพื่อการกุศลที่ไม่แสวงประโยชน์จัดตั้งช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ ควรมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างภาครัฐ ประชาชน และคณะสงฆ์ ในการร่วมมือเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรให้ความสำคัญในเรื่องการประชาสัมพันธ์ ทั้งการติดแผ่นป้ายโฆษณา การใช้หอกระจายข่าว และการพบเยี่ยมเยียนประชาชนในพื้นที่ท้องที่การบริหารส่วนตำบล

๔.๓ การพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ธรรมนูญตำบลเพื่อขับเคลื่อน ประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

๔.๓.๑ การสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ธรรมนูญตำบล เพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

ผลการสังเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ธรรมนูญตำบลเพื่อขับเคลื่อน
ประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า

ธรรมนูญตำบล หมายถึง เป็นข้อตกลง ข้อตกลงร่วมกันของคนในชุมชนที่เกิดจาก
สำนึกของคนในตำบลที่มาอยู่ร่วมกันและสามารถกำหนดเป้าหมายอนาคตของตนเองตามวิถีชีวิตแห่ง
จิตสำนึกร่วมกันโดยชุมชนสู่การปฏิบัติเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการจัดทำธรรมนูญตำบลของตนเอง
ธรรมนูญตำบล จึงมีองค์ประกอบหลายส่วนหลายระดับและหลากหลายกระบวนการขั้นตอน
เทคนิครวมทั้งหลายคำเรียกขาน ไม่ว่าจะเป็นธรรมนูญ ข้อบัญญัติท้องถิ่นระเบียบชุมชน ซึ่งมี
กระบวนการวิเคราะห์ด้วยกันดังนี้ ๑. ด้านสภาพโครงสร้างพื้นฐาน ๒. ด้านการเมือง ๓. ด้าน
เศรษฐกิจ ๔. ด้านสังคม ๕. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และ ๖. ด้านสิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้

๑. ด้านสภาพโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า ตำบลนาเสียวมีเส้นทางหลวงแผ่นดินใน
พื้นที่ ๑ สายที่สำคัญคือทางหลวง แผ่นดิน ๒๐๑ และทางหลวงชนบท จากทางแยกนาเสียวถึงห้วย
ชัน นอกจากนั้นมีทางเชื่อมระหว่าง หมู่บ้านทุกหมู่บ้านภายในตำบลนาเสียว มีเส้นทางกา
รคมนาคม สะดวก ปลอดภัยประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๐ ประกอบอาชีพเกษตรกร ทำนา ทำไร่ และ
เลี้ยงสัตว์ สภาพทั่วไปของตำบลนาเสียว มีเส้นทางคมนาคมสะดวกปลอดภัยการเดินทางไม่
ไกลเกินไปแต่มีสิ่งที่จะต้องเพิ่มเติมติดตั้งสัญญาณจราจรเพิ่มเติมเพราะเส้นทางมีทางโค้ง มาก และ
มีโรงเรียนและถนนแคบ ภายในตำบลนาเสียวมีระบบไฟฟ้าคร่าวเรือนและชุมชน เข้าถึงทุก ชุมชน
ส่วนมาก และมีบ้างที่ไกลออกไปมีบ้านปลูกใหม่ยังต้องขอติดตั้งแต่ตอนนี้ยังไม่มีบางครั้งฝนตก ลม
แรงไฟฟ้าจะดับแต่ไม่นาน แต่ถ้านานทางองค์การบริหารส่วนตำบลจะแจ้งให้การไฟฟ้าทราบมา
แก้ไข จากการสอบถามพบปะชาวบ้านตามชุมชนอยากให้ไฟฟ้าส่องสว่างตามจุดต่างๆ ให้ทั่วถึง

ขยะมูลฝอยภายในครัวเรือน ชาวบ้านจะเก็บฝังดินกันเอง ส่วนขยะทั่วไปทางองค์การ
บริหารส่วนตำบลจะมาเก็บตามระยะเวลา มีสถานที่กำจัดขยะห่างจากหมู่บ้านไม่มากนักปริมาณขยะ
มูลฝอยเข้าสู่สถานที่ มีทั้งขยะที่คัดแยกมีทั้งขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดนำไปเทกอง พื้นที่ภายในตำบลนา
เสียวเป็นพื้นที่ทำการเกษตรและมีพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นภูเขาป่าไม้มีน้ำซับที่ชาวบ้านได้ใช้น้ำจากน้ำซับ
เป็นบางพื้นที่ทำการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่อาศัยน้ำจากบ่อบาดาลของตนเอง และอาศัยน้ำฝน ใน
การใช้ทำนาทำ ไร่ และทำสวน แต่ฤดูแล้งมักจะเจอปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร และมีการ
จัดหาแหล่งน้ำเพื่อ การอุปโภค บริโภค

การบริการขั้นพื้นฐานของชาวบ้านประชาชนในตำบลนาเสียวได้รับการบริการทางการแพทย์จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลยังไม่พอเพียงถ้ามีผู้ป่วยอาการหนักหรือมาโรงพยาบาลส่งเสริมเพื่อสุขภาพตำบลไม่สามารถรักษาได้จะส่งต่อไป รพ.ชัยภูมิ

๒ .ด้านการเมือง พบว่า คนในพื้นที่ส่วนใหญ่เวลาที่มีการเลือกตั้งไม่ว่าจะระดับชาติหรือท้องถิ่นไม่มีการซื้อสิทธิขายเสียง มีบ้างแต่เป็นส่วนน้อยมาก การเลือกตั้งของท้องถิ่นนาเสียว การเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นเลือกตั้งระดับท้องถิ่นหรือ เป็นการเลือกตั้งระดับชาติประชาชนให้ความสนใจในการไปเลือกตั้ง คนในท้องถิ่นให้ความสนใจ ในทางการเมืองตัดสินใจด้วยตนเองว่าจะเลือกใคร และการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นให้ความร่วมมือในการเป็นกรรมการในการเลือกตั้งทั้งการเมืองท้องถิ่นและการเมืองใหญ่สิ่งที่ควรระมัดระวังในการเลือกตั้ง คือ การซื้อสิทธิขายเสียง ในพื้นที่ของตำบลนาเสียวผู้ที่เข้ามารับใช้ประชาชนหรืออาสาเข้ามาทำงานให้ท้องถิ่น เป็นผู้บริหารสมาชิกส่วนมากจะเป็นผู้สูงอายุ เป็นคนดี ที่มีคุณธรรมที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือ ส่วนมากเป็นผู้ที่เสียสละและประชาชนให้ความเชื่อถือที่ลงมาสมัครรับใช้ในท้องถิ่น ประชาชนของท้องถิ่นจะเป็นคนที่ให้ความสำคัญทางวันสำคัญทางศาสนา เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่อาสาเข้ามาทำงานให้ท้องถิ่นหรือการเมืองท้องถิ่นเป็นคนดีมีคุณธรรม ผู้นำท้องถิ่นที่ได้เข้ามารับใช้ในการทำงานเพื่อท้องถิ่นเจริญจะทำตามนโยบายที่เคยหาเสียงไว้หรือ บางครั้งก็มีการประชุมของหมู่บ้านว่าต้องการให้ทำอะไร การเมืองไม่ว่าการเลือกตั้งของท้องถิ่นในทุกระดับจะให้ความสำคัญรวมถึงการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรที่ผ่านมา ประชาชนส่วนมากต้องการผู้นำที่ดีทำตามนโยบายที่ให้ไว้

๓. ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ทางภายในตำบลนาเสียว เป็นพื้นที่ทำการเกษตรมีทั้งนาข้าวไร่มัน เป็นหลักของท้องถิ่น นอกจากนั้นหลังจากการเก็บเกี่ยวแล้วชาวบ้านหันมาปลูกพืชผักที่เก็บไปขายเพิ่มรายได้ภายในครอบครัวอีกทาง การทำนาทำได้ปีละ ๑ ครั้งตามฤดูกาลโดยอาศัยแหล่งน้ำฝนตามธรรมชาติ จึงพบว่า เป็นอุปสรรคต่อการทำการเกษตร

สถานที่ท่องเที่ยวของตำบลนาเสียวมีธรรมชาติ สวยงามป่าไม้อุดมสมบูรณ์พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานที่เคารพนับถือของคนในชุมชนและมีขนบธรรมเนียมประเพณีสืบทอดกันมายาวนานคือ ประเพณีรำผีฟ้ามีการจัดงานทุกปี ณ วัดศิลาอาสน์ (เขาภูพระ) เพื่อนมัสการพระเจ้าองค์ตื้อ ภายในตำบลนาเสียวมีการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพหรือวิสาหกิจชุมชนบ้านนาวัง อาชีพทอผ้าไหม กลุ่มระหัดวิดน้ำ กลุ่มจักสาน ที่ต้องรับการพัฒนาต่อไป และแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นการสนับสนุนเศรษฐกิจของชุมชนยังขาดการทำนุบำรุงไม่จูงใจให้ผู้คนต่างถิ่นเข้ามาท่องเที่ยวไม่มากนัก

๔.ด้านสังคม พบว่า ประชาชนในพื้นที่ตำบลนาเสียว มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย อุดมไปด้วยเอื้อเฟื้อเพื่อแผ่ โอบอ้อมอารี ตั้งหมู่บ้านเป็นกลุ่ม มีความสัมพันธ์แบบเครือญาตินับถือศาสนาพุทธ โดยมีวัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน มีการส่งเสริมกิจกรรมและสืบสานประเพณีและ

วัฒนธรรมท้องถิ่นประชาชนยึดมั่นในวัฒนธรรมและประเพณี มีองค์กรทางศาสนาคือ วัด และสำนักสงฆ์ คนในชุมชนยังมีความสัมพันธ์ แบบเครือญาติมีการช่วยเหลือ ดูแลผู้ยากไร้ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส และเข้ามาดูแลการเจ็บไข้การป่วยของผู้สูงอายุที่ขาดคนดูแล ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุให้รับรู้ถึงข่าวสารของตำบล และอยากให้ประชาชนมีส่วนร่วมกันการทำงานบำรุงศาสนาและมีความศรัทธาต่อศาสนา ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสืบต่อไป

๕.ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พบว่า ภายในตำบลนาเสียว มีการติดตั้งระบบการจราจรและติดตั้งป้ายสัญญาณในจุดเสี่ยงตามจุดต่างๆ เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นและประชาชนอื่นๆ เดินทางผ่านไปมาด้วยความปลอดภัย แสงสว่างตามเส้นทางต่างๆ ที่เป็นจุดอับที่ประชาชนสัญจรไปมา ควรได้รับการปรับปรุงถ้าเป็นไปได้อยากจะให้มีวงจรปิดในจุดอับในสถานที่ประชาชนชนผ่านไปมา ดำเนินการตามโครงการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ช่วงเทศกาลปีใหม่ โดยตั้งจุดบริการ ประชาชน การช่วยเหลือ ดูแลผู้ยากไร้ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสยังมีการเฝ้าระวัง มีบริการจัดส่งพนักงานดูแลผู้สูงอายุพนักงานเฝ้าไข้ พี่เลี้ยงเด็กก่อน เด็กโต แม่บ้าน แม่ครัว ศูนย์จัดส่งพนักงานที่ได้ มาตรฐาน ต้องผ่านการอบรมจากเจ้าหน้าที่วิชาชีพทุกคนโครงการห่วงใย ใส่ใจ ดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ผู้พิการ ประจําการช่วยเหลือดูแลผู้ยากไร้ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส ยังขาดพี่เลี้ยงและผู้ผ่านการอบรมจากเจ้าหน้าที่วิชาชีพ ปัญหาเสพติดในชุมชนอย่างต่อเนื่องการป้องกัน เฝ้าระวัง และแก้ไขปัญหาเสพติดขอความร่วมมือรายงานผลการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา การป้องกันและเฝ้าระวังโดยการติดตั้งกล้องวงจรปิด การจัดทำแผนรณรงค์ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ และมีการเฝ้าระวังบุคคลต่างถิ่นที่แอบแฝงเข้ามาในชุมชนเข้ามาเสพหรือขาย ความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินทั้งในระดับครัวเรือน มีที่פקสายตรวจประจำตำบลอีกหนึ่งแห่ง ชุมชนได้ความคุ้มครองยังมีมวลชนจัดตั้งอาสาป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ยังมีชมรมตำรวจบ้านที่คอยช่วยกันสอดส่องดูแลชุมชนอย่างเพียงพอ

๖.ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ภายในตำบลนาเสียว ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ทำการคุ้มครองป่าไม้ มีส่วนร่วมการปลูกป่าทดแทน มีส่วนร่วมในการตั้งหน่วยดูแลป้องกันไฟป่า ร่วมกันปลูกจิตสำนึกให้เห็นความสำคัญของป่าไม้ ไม่จุดไฟ หรือ เผากิ่งไม้ในบริเวณป่าไม้ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำสาธารณะ การสงวนน้ำไว้ใช้ในบางฤดูไม่ทิ้งขยะ สิ่งปฏิกูล และสารพิษลงในแหล่งน้ำควรมีการบำบัดและขจัดสารพิษก่อนที่จะปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ ส่งเสริมให้ประชาชนอนุรักษ์ ฟื้นฟูธรรมชาติในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู จัดการ บำรุงรักษาตลอดจนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

สรุปได้ว่า การพัฒนาธรรมนุญตำบล ต้องยืนอยู่บนพื้นฐานหลักการความมุ่งมั่นที่จะก่อให้เกิดการสร้างสำนึกของคนในชุมชน,หลักร่วมคิดร่วมทำและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและ

หน่วยงานภาคที่เกี่ยวข้องที่เห็นความสำคัญ, หลักการจัดความสัมพันธ์ แนวราบโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง นั่นคือคนในชุมชนลุกขึ้นมาจัดการตนเอง, หลักความเข้าใจที่จะนำไปสู่ความมั่นใจในการจัดการตนเองของชุมชน เพื่อเป็นการจัดทำธรรมนูญตำบลต่อไป

๔.๓.๒ แนวทางการพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ธรรมนูญตำบลเพื่อขับเคลื่อน ประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

จากการสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้สรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ธรรมนูญตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ได้ดังนี้

๑. เครือข่ายความร่วมมือจากผู้นำท้องถิ่น

เนื่องจากการจัดทำธรรมนูญตำบลเป็นเรื่องที่จะต้องทำความเข้าใจทั้งกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ที่มีความสำคัญและความเป็นระเบียบของชุมชน นอกเหนือกฎหมายของบ้านเมืองที่มีอยู่แล้ว ซึ่งเป็นเรื่องของการจัดระเบียบสังคม การใช้ประโยชน์ในพื้นที่วัดอย่างเต็มศักยภาพ การพัฒนาการศึกษาเป็นประเด็นสำคัญ ดังนั้นการจัดการศึกษา ควรให้ชุมชนมีบทบาท ให้นักเรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน ศึกษาความเป็นมาด้วยการขอความร่วมมือจากปราชญ์ชาวบ้าน รวมทั้งการเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้แก่เรียนด้วย ดังนั้น ผู้นำท้องถิ่นจึงเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นผู้นำให้การเผยแพร่และให้องค์ความรู้เกี่ยวกับธรรมนูญตำบลให้กับประชาชนทุกภาคส่วนในหมู่บ้านของตนเอง เนื่องจากผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะเป็นผู้ประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐระดับบนกับประชาชนในพื้นที่ซึ่งสามารถที่เป็นเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ธรรมนูญตำบลได้เป็นอย่างดี

๒. เครือข่ายความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) คือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว เป็นหน่วยงานราชการที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน มีการบริการประชาชนในพื้นที่ ทำให้เป็นจุดศูนย์กลางในการประสานงานในทุกด้าน มีความคล่องตัวจึงสามารถจัดการข้อมูลและสามารถจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ธรรมนูญตำบลและสารสนเทศธรรมนูญตำบลจะมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความมั่นคง ยั่งยืน อีกทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมในการบริหารจัดการและพร้อมที่จะนำเอาธรรมนูญตำบลไปเป็นกรอบในการบริหารงานในการพัฒนาท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ธรรมนูญตำบลให้กับประชาชนได้อย่างชัดเจนที่สุด

๓. เครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานด้านสาธารณสุข

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.) จัดว่าเป็นหน่วยงานพื้นฐานด้านสาธารณสุขที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมช่วยในการเผยแพร่ธรรมนูญตำบลและสร้างความรู้ความเข้าใจในธรรมนูญตำบลได้เป็นอย่างดี เนื่องจากประชาชนในพื้นที่จะเข้ามาขอรับบริการด้านการรักษา

สุขภาพอนามัยแล้ว รพ.สต.ยังมีกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งจะเข้ามามีส่วนในการสร้างความตระหนักและความตื่นตัวในรับรู้และร่วมกันพัฒนาตำบล หมู่บ้านของตนเองให้เป็นไปตามกรอบของธรรมนูญตำบลที่ร่วมกันกำหนดไว้ ดังนั้น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานด้านสาธารณสุขซึ่งเป็นเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ธรรมนูญตำบลได้อีกหน่วยงานหนึ่ง

๔. เครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานด้านการศึกษา

เนื่องจากสถานศึกษาเป็นแหล่งเพาะบ่มองค์ความรู้ให้กับประชาชนในพื้นที่ และในพื้นที่ใกล้เคียงตำบลนาเสียวเองก็มีหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ คือ โรงเรียนระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานด้านการศึกษาเพื่อช่วยกันเผยแพร่และตระหนักในการนำเอาธรรมนูญตำบลสู่ประชาชนในรูปแบบของเครือข่ายความร่วมมือโดยใช้เป็นศูนย์การเรียนรู้ธรรมนูญตำบลก็จะประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น

๕. เครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐอื่นในพื้นที่

เนื่องจากในพื้นที่ตำบลนาเสียวมีพื้นที่ติดกับเขตอุทยานแห่งชาติตาไถ่ อันเป็นเขตพื้นที่อนุรักษ์สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ดูแลและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและร่วมกันใช้ประโยชน์จากป่าไม้ร่วมกัน ดังนั้น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐอื่นในพื้นที่ที่จะมีส่วนช่วยให้เกิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ธรรมนูญตำบลได้อย่างทั่วถึง

๖. เครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานด้านศาสนาในพื้นที่

เนื่องจากในพื้นที่ตำบลนาเสียว มีวัดทางพระพุทธศาสนาอยู่และบางวัดเป็นที่ท่องเที่ยวทางศาสนาที่สำคัญ ประกอบกับศาสนาเองก็เป็นแหล่งกลมเกลียวและพฤติกรรมของประชาชนให้ปฏิบัติตามกรอบแห่งศีลธรรมจรรยา อันเป็นการสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนในทางอ้อมอีกทางหนึ่งเช่นกัน ดังนั้น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในวัดเพื่อให้มีการเรียนรู้และเป็นแหล่งสารสนเทศธรรมนูญตำบลก็จะทำให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับรู้และเข้าใจในหลักการแห่งธรรมนูญตำบลเพิ่มขึ้น

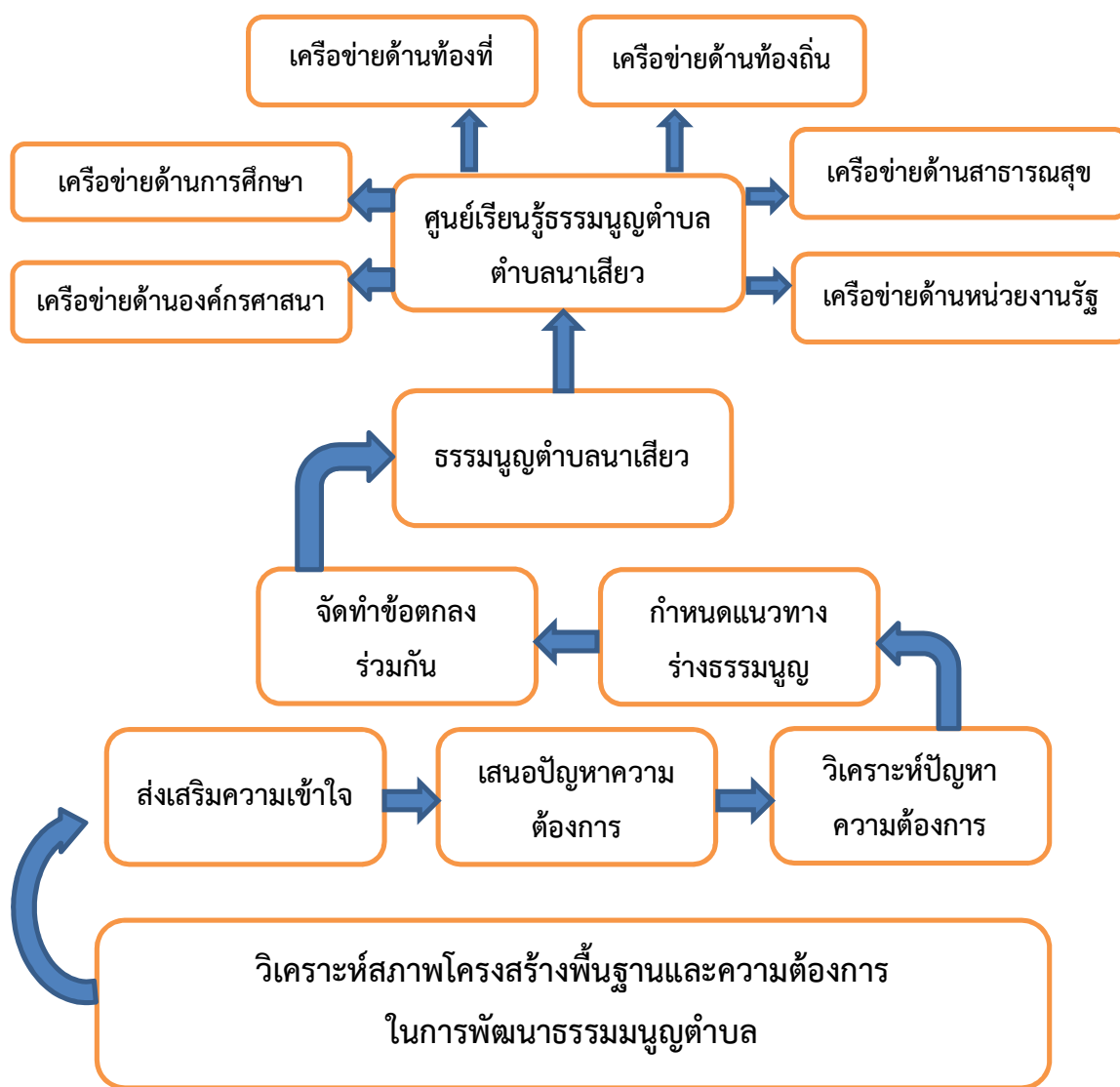
ดังนั้น ในการพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ตำบลการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน จึงมีองค์ประกอบของเครือข่ายจำนวน ๖ เครือข่าย ดังภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ ๔.๙ แสดงเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ธรรมานุญตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย พบว่า การพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย เริ่มต้นด้วยการสำรวจและวิเคราะห์สภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาธรรมนูญตำบลของประชาชนในพื้นที่ จากนั้นจึงดำเนินการส่งเสริมความเข้าใจ ร่วมกันเสนอปัญหาและวิเคราะห์ความต้องการ กำหนดแนวทางร่างธรรมนูญ และจัดทำข้อตกลงร่วมกัน แล้วจัดทำธรรมนูญตำบล นำไปสู่การพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ธรรมนูญตำบลและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันของทุกภาคส่วนในพื้นที่ ซึ่งผู้วิจัยได้นำสรุปเป็นความสัมพันธ์เชิงแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ ๔.๑๐ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ ๑) เพื่อวิเคราะห์สภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ๒) เพื่อพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ๓) เพื่อการพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ธรรมนุญตำบลเพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Study) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ก่อนจะนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) นำแจก สอบถามจำนวน ๔๐๐ ชุด จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ, ผู้นำชุมชน ผู้แทนประชาชน และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน ๒๒ รูป/คน นำข้อมูลมาวิเคราะห์แล้ว มาร่างเป็นธรรมนุญตำบล ก่อนที่จะทำข้อตกลงร่วมกัน เพื่อจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ธรรมนุญตำบล ซึ่งจะเป็ผลให้เกิดการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ผู้วิจัยได้สรุป อภิปรายผล และมีเสนอข้อเสนอแนะในการวิจัย ตามลำดับดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะการวิจัย

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ การวิเคราะห์สภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนา
 ธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ตำบลนา
 เสียว เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอเมืองชัยภูมิ ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ ๑๖ กิโลเมตร มี
 ประชากรทั้งหมด จำนวน ๗,๕๐๓ คน แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๒ หมู่บ้าน มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๔
 แห่ง โรงเรียนระดับประถมศึกษา ๖ แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา ๑ แห่ง มีวัดทางพระพุทธศาสนา
 จำนวน ๙ วัด

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนา
 ธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ใน ๖ ด้าน พบว่า

๑. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า ตำบลนาเสียวมีเส้นทางเข้าออกเชื่อมต่อทางหลวง
 แผ่นดินและทางหลวงชนบทมีทางสะดวกสบาย แต่เส้นทางภายในทางร่วมทางแยกในหมู่บ้านที่มี
 ชุมชนหนาแน่นยังต้องการไฟส่องสว่างและให้เพิ่มสัญญาณจราจรที่มีทางโค้งและมีโรงเรียน และบาง
 แห่งถนนยังแคบขยายออกอีกเพื่อความสะดวกในการเดินทาง พื้นที่ทำการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่
 อาศัยน้ำจากบ่อบาดาลของตนเอง และอาศัยน้ำฝน ในการใช้ทำนาทำไร่ และทำสวน แต่ฤดูแล้ง
 มักจะเจอปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร และเมื่อสอบถามความต้องการในการพัฒนาธรรมนูญ
 ตำบลของประชาชนในพื้นที่ พบว่า ประชาชนมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$)

๒. ด้านการเมือง พบว่า คนในพื้นที่ส่วนใหญ่เวลาที่มีการเลือกตั้งไม่ว่าจะระดับชาติ
 หรือท้องถิ่น มีการซื้อสิทธิขายเสียงมีบ้างแต่เป็นส่วนน้อยมาก ส่วนมากคนในท้องถิ่นจะให้ความ
 ร่วมมือในการเลือกตั้งทั้งการเมืองท้องถิ่นและการเมืองใหญ่สิ่งที่ควรระมัดระวังในการเลือกตั้ง คือ
 การซื้อสิทธิขายเสียง หน่วยงานรัฐต้องสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนและผู้นำท้องถิ่นต้องเป็น
 ตัวอย่างให้กับท้องถิ่นของตนเองในการจัดทำธรรมนูญตำบลต้องให้ประชาชนเข้าใจและมีส่วนร่วม
 แสดงความคิดเห็นด้านการเมืองมากขึ้น และเมื่อสอบถามความต้องการในการพัฒนาธรรมนูญตำบล
 ของประชาชนในพื้นที่ พบว่า ประชาชนมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.36$)

๓. ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ภายในตำบลนาเสียว เป็นพื้นที่ทำการเกษตรมีทั้งนาข้าว
 ไร่มัน เป็นหลักของท้องถิ่นนอกจากนั้นหลังจากการเก็บเกี่ยวแล้วชาวบ้านหัน มาปลูกพืชผักที่เก็บไป
 ขายเพิ่มรายได้การทำนาทำได้ปีละ ๑ ครั้งตามฤดูกาลอาศัยแหล่งน้ำฝนตามธรรมชาติจึงพบว่าเป็น
 อุปสรรคต่อการทำการเกษตรแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นการสนับสนุนเศรษฐกิจของชุมชนยังขาด
 การทำนุบำรุงไม่จูงใจให้ผู้คนต่างถิ่นเข้ามาท่องเที่ยวต้องเสริมสร้างสิ่งใหม่ๆให้เป็นที่สนใจกลุ่มอาชีพ
 ของชุมชนยังมีน้อยต้องเพิ่มกลุ่มอาชีพให้มากขึ้นและประชาชนต้องมีส่วนร่วม และเมื่อสอบถามความ
 ต้องการในการพัฒนาธรรมนูญตำบลของประชาชนในพื้นที่ พบว่า ประชาชนมีความต้องการอยู่ใน
 ระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$)

๔. ด้านสังคม พบว่า ประชาชนของตำบลนาเสียว มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย อุปนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี ตั้งหมู่บ้านเป็นกลุ่ม มีความสัมพันธ์แบบเครือญาตินับถือศาสนาพุทธโดยมีวัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน ประชาชนยึดมั่นในวัฒนธรรม และประเพณี ความขัดแย้งในชุมชนส่วนใหญ่ยุติได้ด้วยการไกล่เกลี่ยไม่ค่อยมีปัญหา ส่วนทางด้านการศึกษาามีเด็กเล็กที่ต้องคอยดูแลเอาใจเพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครองในเวลาไปทำงานแต่ยังขาดบุคลากรที่เข้ามาช่วยดูแลและงบประมาณต้องการให้มีเพิ่มขึ้นอีกและในการจัดทำพัฒนาธรรมนุญตำบลที่ต้องเพิ่มความคิดเห็นด้านสังคมและประชาชนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่น และเมื่อสอบถามความต้องการในการพัฒนาธรรมนุญตำบลของประชาชนในพื้นที่ พบว่า ประชาชนมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$)

๕. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พบว่า ภายในตำบลนาเสียว มีการติดตั้งระบบการจราจรและติดตั้งป้ายสัญญาณในจุดเสี่ยงตามจุดต่างๆ แต่ก็ยังไม่ทั่วถึงต้องให้ครอบคลุมให้มีวงจรปิดในจุดอับในสถานที่ที่ประชาชนชนผ่านไปมาการช่วยเหลือดูแลผู้ยากไร้ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส ยังขาดพี่เลี้ยงและผู้ผ่านการอบรมจากเจ้าหน้าที่วิชาชีพและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต้องให้ความร่วมมือเพื่อพัฒนาและการจัดทำธรรมนุญตำบลเพื่อให้เกิดผลดีในท้องถิ่นของตน และเมื่อสอบถามความต้องการในการพัฒนาธรรมนุญตำบลของประชาชนในพื้นที่ พบว่า ประชาชนมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$)

๖. ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ภายในตำบลนาเสียว ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ทำการคุ้มครอง ป่าไม้มีส่วนร่วมการปลูกป่าทดแทน ส่วนร่วมในการตั้งหน่วยดูแลป้องกันไฟป่า มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำสาธารณะไม่ทิ้งขยะ สิ่งปฏิกูล และสารพิษลงในแหล่งน้ำ การส่งเสริมและ พัฒนาทรัพยากรป่าไม้ให้ “คน” กับ “ธรรมชาติ” อยู่ร่วมกันได้ สิ่งแวดล้อมต่างๆ เหล่านี้ยังขาดความเข้มแข็งของคนในชุมชนในการช่วยกันดูแลอย่างจริงจัง ด้านสิ่งแวดล้อมถ้าขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่นแล้วย่อมจะทำให้เกิดมลภาวะตามมา และเมื่อสอบถามความต้องการในการพัฒนาธรรมนุญตำบลของประชาชนในพื้นที่ พบว่า ประชาชนมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.57$)

๕.๑.๒ การพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ๑) ได้ดำเนินการพัฒนาโดยกำหนดแนวทางการจัดทำร่างธรรมนุญตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ โดยดำเนินการสัมภาษณ์และเสนอปัญหาและความต้องการของประชาชน กลุ่ม ผู้นำชุมชนได้เสนอปัญหาชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางการจัดทำธรรมนุญตำบล โดยได้รับความสนใจและมีส่วนร่วมจากประชาชนในชุมชนทุกภาคส่วน ๒.กำหนดกระบวนการการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วมในตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ มีขั้นตอน คือ ๑) ส่งเสริมความเข้าใจในการจัดทำธรรมนุญตำบล

(๒) ร่วมเสนอปัญหาความต้องการ (๓) วิเคราะห์ปัญหาความต้องการของตำบล (๔) ร่วมการจัดทำร่างธรรมนูญตำบล และ (๕) จัดทำข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งผลจากการดำเนินการดังกล่าวนี้ ได้ร่างธรรมนูญตำบล ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๑ ฉบับพร้อมนำไปจัดทำเป็นเสนอและเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับรู้ต่อไป

๕.๑.๓ การพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ธรรมนูญตำบลเพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า การพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ธรรมนูญตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ มีจำนวน ๖ เครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย ๑) เครือข่ายความร่วมมือจากผู้นำท้องที่ คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ๒) เครือข่ายความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) คือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ๓) เครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานด้านสาธารณสุข ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.) และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ๔) เครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานด้านการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ ๕) เครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐอื่นในพื้นที่ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติตาดโตน และอื่นๆ และ ๖) เครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานด้านศาสนาในพื้นที่ ได้แก่ วัดในพื้นที่ ตลอดจนถึงคณะสงฆ์ จังหวัดชัยภูมิ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ มีประเด็นในการอภิปรายจำแนกตามวัตถุประสงค์ดังนี้

๕.๒.๑ การวิเคราะห์สภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ จากผลการวิจัยพบว่า ในพื้นที่ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ มีสภาพโครงสร้างพื้นฐานที่มีความพร้อม และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในการพัฒนาธรรมนูญตำบล ใน ๖ ด้าน คือ ด้านสภาพโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และด้านสิ่งแวดล้อม และประชาชนในพื้นที่มีความต้องการในการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ธรรมนูญตำบลเป็นกรอบกติกาชุมชนที่เกิดขึ้นจากพื้นฐานความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก เป็นความต้องการที่ประชาชนทุกภาคส่วนในพื้นที่สามารถนำเสนอความคิดเห็นของตนเองผ่านกลุ่มอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การกำหนดกติการ่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งผลงานวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ธัญญ์ณ**

ภัทร์ เจริญพานิช และเพ็ญพร ตั้งปฏิการ^{๒๗๗} ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ธรรมนูญชุมชน เครื่องมือของการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก” พบว่า การก่อร่างหรือขาขึ้นของธรรมนูญชุมชนนั้น เกิดจากการให้ความร่วมมือของชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และแกนนำภาคประชาสังคม และการตระหนักในปัญหาของชุมชนเป็นปัจจัยหลักสำคัญ ส่วนลักษณะของธรรมนูญชุมชนส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากปัญหาและความต้องการในชุมชนเป็นหลัก โดยเฉพาะด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและสังคม และสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประกันชัย ไกรรัตน์^{๒๗๘} ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาารูปแบบขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลในการคัดแยกขยะมูลฝอยเขตเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า บริบทของชุมชนเป็นชุมชนกึ่งเขตเมือง ขาดความชัดเจนความต่อเนื่องและไม่เข้าใจในหลักการธรรมนูญสุขภาพตำบล ได้มีการประยุกต์แนวทางตามหลักการธรรมนูญสุขภาพตำบลเพื่อการคัดแยกขยะมูลฝอยผ่านแผนงานโครงการ ๓ โครงการ ๑) โครงการให้ความรู้ประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย ๒) โครงการธนาคารขยะชุมชนลดปริมาณขยะในชุมชนเพิ่มรายได้ ๓) โครงการส่งเสริมการคัดแยกขยะมูลฝอยในชุมชนซึ่งตามกระบวนการพัฒนารูปแบบ ๓ ขั้นตอนพบว่า กลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนแปลงระดับการมีส่วนร่วมก่อนและหลังดำเนินการระดับปานกลางระดับความรู้ก่อนและหลังดำเนินการ ระดับสูงสุดระดับการปฏิบัติตนก่อนดำเนินการระดับปานกลางและหลังดำเนินการระดับมากส่วนกลุ่มตัวอย่างประชาชนอายุ ๑๕ ถึง ๕๙ ปีหลังดำเนินการมีความรู้ส่วนใหญ่ระดับสูงมีการปฏิบัติตนส่วนใหญ่ระดับปานกลางโดยสรุปกระบวนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลในการคัดแยกขยะมูลฝอยครั้งนี้ได้อंकประกอบกระบวนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลเรียก visit model ซึ่งองค์ประกอบคือ ๑) การสมัครใจเข้าร่วม ๒) การตรวจสอบได้มีความโปร่งใส ๓) การประสานงานระหว่างภาคี ๔) การสร้างรายได้ ๕) มีทีมให้ความรู้เทคโนโลยีคัดแยกขยะซึ่งเป็นแนวทางที่จะพัฒนาเป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพระดับตำบล

๕.๒.๒ การพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ได้ดำเนินการพัฒนาโดยกำหนดแนวทางการจัดทำร่างธรรมนูญตำบลเสีย เริ่มตั้งแต่กำหนดกระบวนการการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม โดยดำเนินตามขั้นตอน คือ (๑) ส่งเสริมความเข้าใจในการจัดทำ

^{๒๗๗} ธีรณภัทร์ เจริญพานิช และเพ็ญพร ตั้งปฏิการ “ธรรมนูญชุมชน: เครื่องมือของการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก” บทความวิจัย, วารสารราชภัฏ Rajabhat Journal of Sciences, Humanities and Social Sciences ๒๐ (๑): ๒๕๖๓ : ๑๒๘- ๑๔๐.

^{๒๗๘} ประกันชัย ไกรรัตน์, การพัฒนารูปแบบขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลในการคัดแยกขยะมูลฝอยเขตเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ, บทความวิจัย, วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๕ (๒๕๖๐) : ๖๓๕-๖๔๙.

ธรรมนูญตำบล (๒) ร่วมเสนอปัญหาความต้องการ (๓) วิเคราะห์ปัญหาความต้องการของตำบล (๔) ร่วมการจัดทำร่างธรรมนูญตำบล และ (๕) จัดทำข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งผลจากการดำเนินการดังกล่าวนี้ ได้ร่างธรรมนูญตำบล ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๑ ฉบับพร้อมนำไปจัดทำเป็นเสนอและเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับรู้ต่อไป ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ในการพัฒนาธรรมนูญตำบลต้องเกิดขึ้นจากความต้องการของประชาชนภายในชุมชน และมีกระบวนการจัดทำดำเนินการอย่างเป็นระบบและเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำ และร่วมกันกำหนดเป็นธรรมนูญตำบลขึ้นใช้ในพื้นที่ ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัย ของจักรพงษ์ พวงงามชื่น และคณะ^{๒๗๙} ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการป่าชุมชน : กรณีศึกษากำแพงป่าเปา ตำบลทาบลาด อำเภอมะทิง จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า ชาวบ้านมีประวัติการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าในระดับหนึ่งผ่านมิติของวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อต่างๆ ก่อให้เกิดกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง ในภาพรวม ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนในระดับปานกลาง (x=3.58) การพัฒนาการมีส่วนร่วมเห็นคุณค่า (A) พบว่าผลของการทำลายป่าในอดีตทำให้ปัจจุบันชาวบ้านหันมาฟื้นฟูป่าด้วยกิจกรรมต่างๆอย่างจริงจังซึ่งในอนาคตชาวบ้านต้องการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการผล ประโยชน์ของป่าชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติแก่ประชาชนทั่วไปและกลุ่มเยาวชน ให้มากขึ้นในชั้นปฏิสัมพันธ์ชุมชนได้ระบุและจัดลำดับความสำคัญของโครงการในอนาคตเพื่อส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน ให้ประสบผลความสำเร็จยิ่งขึ้น สำหรับการประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วม พบว่าชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจก่อนและหลังการพัฒนาไม่แตกต่างกันส่วนด้านการดำเนินงานการรับผลประโยชน์และประเมินผลชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมมากขึ้นหลังจากการพัฒนาการมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีดา พูนสิน,^{๒๘๐} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม;กรณีศึกษาชุมชนวัดโสมนัส” ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนวัดโสมนัสมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่หลากหลายมีความโดดเด่นและทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์รวมถึงยังคงสืบทอดศิลปประเพณีและสาธิตปฏิบัติจนถึงปัจจุบันผลการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนแห่งนี้ ผู้วิจัยพบว่าแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมในชุมชน ๔ แห่งคือ ๑) วัดโสมนัสราชวรวิหาร ๒) ศูนย์ศึกษาพุทธศาสนา

^{๒๗๙} จักรพงษ์ พวงงามชื่น, และคณะ, การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน;การศึกษาบ้านทาบป่าเปา ตำบลทาบลาด อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน, วารสารวิจัยและพัฒนา มจร., ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๕๖), หน้า ๒๑๕ - ๒๓๔.

^{๒๘๐} ปรีดา พูนสิน, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม ; กรณีศึกษาชุมชนวัดโสมนัส, รายงานการวิจัย (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ;กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๔).

วันอาทิตย์ ๓) โรงเรียนวัดโสมนัส ๔) ศูนย์เยาวชนวัดโสมนัสนอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่าชุมชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ผ่านรูปแบบกิจกรรมต่างๆได้แก่กิจกรรมการเรียนการสอนการฝึกอบรมและกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมชุมชนมีการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีในชุมชนร่วมกันแหล่งเรียนรู้ทั้งหมดมีการจัดการองค์ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมและมีผู้นำชุมชนและเยาวชนเป็นผู้กำหนดแนวทางการดำเนินงานในชั้น ตอนการวางแผนการจัดกิจกรรมวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เยาวชน โดยแหล่งเรียนรู้ทั้ง ๔ แหล่งมีความร่วมมือในชั้นการดำเนินงานเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามผลการวิจัยพบว่าแหล่งเรียนรู้ยังมีปัญหาด้านงบประมาณการจัดการพื้นที่และการประชาสัมพันธ์เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๕.๒.๓ การพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ธรรมนูญตำบลเพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า การพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ธรรมนูญตำบลเสีย อำเภอมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ มีจำนวน ๖ เครือข่ายความร่วมมือประกอบด้วย ๑) เครือข่ายความร่วมมือจากผู้นำท้องที่ ๒) เครือข่ายความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ๓) เครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานด้านสาธารณสุข ๔) เครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานด้านการศึกษา ๕) เครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐอื่นในพื้นที่ และ ๖) เครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานด้านศาสนา ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การสร้างเครือข่ายมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของประชาชนทุกภาคส่วนในชุมชนและเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนในชุมชนไปด้วยในตัว ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งสุริยา หอมวัน และคณะ^{๒๔๑} ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “เครือข่ายชุมชน ๙ ดี: กระบวนการสร้างสรรค์คุณค่าทางสังคมในจังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการเสริมสร้างเครือข่าย ๙ ดี เพื่อสร้างสรรค์คุณค่าทางสังคมในจังหวัดบุรีรัมย์ มีแนวทางการเสริมสร้างเครือข่าย ทั้งในระดับจังหวัด ระดับตำบล และระดับชุมชนหรือหมู่บ้าน มีกระบวนการดังนี้ ๑) การสร้างความเข้าใจ ในกระบวนการวางแผนและการบริหารงานทุกระดับ ๒) จัดตั้งองค์กรและคณะทำงานขับเคลื่อนธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข ๙ ดี ในทุกระดับ ๓) จัดทำธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข ๙ ดี ๔) กำหนดแผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนธรรมนูญหมู่บ้านฯ ในภาพรวมทั้งจังหวัด ๕) การขับเคลื่อนการทำแผนชีวิตหมู่บ้านสันติสุข ๙ ดี เพื่อให้ทุกหมู่บ้านนำธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข ๙ ดี มาสู่การปฏิบัติในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาหมู่บ้านให้บรรลุวัตถุประสงค์ ส่วนการวิเคราะห์การเชื่อมโยงเครือข่าย ๙ ดี พบว่า ประเภทของเครือข่าย ประกอบด้วยเครือข่ายเชิงพื้นที่ เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม และเครือข่าย

^{๒๔๑} รุ่งสุริยา หอมวัน และคณะ “เครือข่ายชุมชน ๙ ดี: กระบวนการสร้างสรรค์คุณค่าทางสังคมในจังหวัดบุรีรัมย์” บทความวิจัย วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (๒๕๖๖): (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๖) หน้า ๗๑๙-๗๓๑.

แบ่งตามโครงสร้างหน้าที่ สำหรับปัจจัยความสำเร็จในการจัดทำธรรมนูญสันติสุขชุมชนที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืนในจังหวัดบุรีรัมย์ มี ๕ องค์ประกอบคือ มีผู้นำ มีคณะกรรมการหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมของประชาชนหรือชุมชน ความศรัทธาของชุมชน และการประเมินผลที่มีคุณภาพ

๕.๓ ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนใน อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ” มีข้อเสนอแนะการวิจัย ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการกำหนดแนวทางการพัฒนานโยบายของท้องถิ่นโดยการพัฒนากรอบนโยบายให้เป็นธรรมนูญตำบล
๒. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีการกำหนดกรอบแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาธรรมนูญตำบลให้เป็นที่รู้จัก
๓. ควรมีการพัฒนาเป็นเครือข่ายการพัฒนาธรรมนูญตำบลในระดับอำเภอ และระดับจังหวัดทั่วประเทศ

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาธรรมนูญตำบลในด้านต่างๆ ที่หลากหลาย เช่น ธรรมนูญด้านสิ่งแวดล้อม ธรรมนูญด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยครอบคลุมเชิงพื้นที่หรือ มีเป้าหมายเฉพาะส่วนตามความเหมาะสม
๒. ควรวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนในพื้นที่อื่นๆ
๓. ควรวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

บรรณานุกรม

๑. หนังสือ :

- โกวิทย์ พวงงาม. (๒๕๔๕). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน, ม.ป.ท.,
โกวิทย์ พวงงาม. (๒๕๔๖), การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต,
กรุงเทพมหานคร: วิทยุชน.
- จรรยา สุภาพ. (๒๕๓๕). ระบบการเมืองเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช.
- ชาติชาย ณ เชียงใหม่, (๒๕๔๔) การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สุด. กรุงเทพมหานคร :
สถาบันพระปกเกล้า.
- ชวงค์ ฉายะบุตร. (2539). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิชเนศพริ้นท์ติ้ง เซ็น
เตอร์ จำกัด.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (๒๕๕๓). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (นนทบุรี : ไทเนรมิตกิจ
อินเตอร์โปรเกรสซีฟ,
- บัณฑิต จันทร์โรจน์กิจ. (๒๕๕๘) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย : ความเป็นมาและสาระสำคัญ
, กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- ประทาน คงฤทธิศึกษากร. (๒๕๓๕) การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.
- ประเวศ วะสี. (๒๕๓๗) การพัฒนาประชาธิปไตยและการปฏิรูปทางการเมือง. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- ปรัชญา เวสารัชช์, (๒๕๔๗), การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท, กรุงเทพฯ:
รายงานการวิจัยสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันพระปกเกล้า. (๒๕๔๔) แผนพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุ
สภาลาดพร้าว.
- สถาบันพระปกเกล้า. (๒๕๕๐). การเสริมสร้างระบบกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิง
สร้างสรรค์ : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล.
กรุงเทพมหานคร : ส เจริญการพิมพ์.
- สถาบันพระปกเกล้า. (๒๕๔๗). สารานุกรมการปกครองท้องถิ่น หมวดประชาสังคมกับการปกครอง
ท้องถิ่น การเมืองและการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : บริษัทธรรมดาเพรส
จำกัด.

- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, (๒๕๕๙) **ชุดความรู้การจัดการทำธรรมนุญปกครองตนเอง**, กรุงเทพฯ : สำนักสนับสนุนสภาพองค์กรชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๕๖). **ตัวอย่างการดำเนินงานพัฒนาเมืองนำอยู่ชุมชนนำอยู่ของหน่วยงานองค์กรส่วนกลาง**. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (๒๕๕๒). **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ : ศูนย์บริการประชาชน.
- อคิน ระพีพัฒน์. (๒๕๒๗) **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.
- อมร รักษาสัตย์. (๒๕๔๑) **การศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อภิชัย พันธุ์เสน, (๒๕๔๑). **แนวคิดทฤษฎีและภาพรวมของการพัฒนา**, กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- อรทัย ก๊กผล. (๒๕๔๖) . **การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการมีส่วนร่วมของประชาชน**. บรรณาธิการ โดย พัชรี สีโรรส. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- “-----”. (๒๕๕๖). “การมีส่วนร่วมของประชาชน: ความท้าทายของนักบริหารรัฐกิจในสังคมประชาธิปไตย”ในการบริหารการปกครองสาธารณะ: การบริหารรัฐกิจในศตวรรษที่ ๒๑ (พิมพ์ครั้งที่ ๒). (อัมพร ชำรงลักษณะ, บรรณาธิการ). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

๒. วิทยานิพนธ์และรายงานวิจัย

- อชพล ยรรยง. (๒๕๖๐). “การเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำจังหวัดน่าน”. **รายงานการวิจัย**. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณและคณะ. (๒๕๕๒). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ”. **รายงานการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- ปรัชญา เวสารัชช. (๒๕๔๗). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ : รายงานการวิจัย, สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรีดา พูนสิน. (๒๕๕๔) **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม ; กรณีศึกษาชุมชนวัดโสมนัส**, รายงานการวิจัย, กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.

สุรัชชัย ไวยะววรรณจิตร และคณะ. (๒๕๕๔) การมีส่วนร่วมของผู้นำ 4 เสาหลักในการบริหารจัดการ ส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่น;กรณีศึกษา “นารีอีน่า” ตำบลกายูคละ อำเภอเวียง จังหวัดนราธิวาส, รายงานการวิจัย, กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.

อรรถพล ศรีประภา, (๒๕๕๘) กระบวนการขับเคลื่อนธรรมนุชนูสุภาพเฉพาะพื้นที่ในประเด็นการ ส่งเสริมสุขภาพด้วยการออกกำลังกายในชุมชนตำบลโคกกวาง อำเภอทุ่งคา จังหวัด บึงกาฬ, วิทยานิพนธ์ศาสตราจารย์มหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.

๓. วารสารวิชาการ

ชัยวัฒน์ โยธี และคณะ, (๒๕๕๙) การสร้างและจรรโลงประชาธิปไตยชุมชนในจังหวัดสงขลา, วารสาร ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ (๒๕๕๙) หน้า ๒๑-๒๗

ธัญญ์ณภัทร์ เจริญพานิช และเพ็ญพร ตั้งปฏิภากร (๒๕๖๓) “ธรรมนุญชุมชน: เครื่องมือของการพัฒนา ประชาธิปไตยชุมชน กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก” บทความวิจัย, วารสารราชภัฏ Rajabhat Journal of Sciences, Humanities and Social Sciences ปีที่ ๒๐ ฉบับ ที่ ๑ หน้า ๑๒๘- ๑๔๐.

ประกันชัย ไกรรัตน์ และคณะ, (๒๕๖๐) การพัฒนารูปแบบขับเคลื่อนธรรมนุชนูสุภาพตำบลในการ คัดแยกขยะมูลฝอยเขตเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ, บทความวิจัย, วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๕ หน้า ๖๓๕-๖๔๙.

จักรพงษ์ พวงงามชื่น และคณะ. (๒๕๕๖) การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดการป่าชุมชน;การศึกษาบ้านทาป่าเปา ตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัด ลำพูน, วารสารวิจัยและพัฒนา มจร., ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๕๖), หน้า ๒๑๕ – ๒๓๔.

รุ่งสุริยา หอมวัน และคณะ (๒๕๖๖) เครือข่ายชุมชน ๙ ตี: กระบวนการสร้างสรรค์คุณค่าทางสังคม ในจังหวัดบุรีรัมย์. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๖) หน้า ๗๑๙-๗๓๑.

สหทัยา วิเศษ และชัยวัฒน์ จันธิมา. (๒๕๕๙). แนวทางการกำหนดธรรมนุญการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติโดยวิธีการสานเสวนา : กรณีศึกษาถ้ำวันพะเยา, วารสารสันติ ศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒. หน้า ๒๘-๕๖.

เสกสรร ตันตวิวิช (2562) แนวคิด กระบวนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ
แนวโน้มการปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคต วารสารนวัตกรรมการบริหารและการ
จัดการ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (2562): มกราคม - เมษายน 2562: 80-85.

โอฬาร ถิ่นบางเตียว. (๒๕๕๙). การฟื้นฟูค่านิยมประชาธิปไตยชุมชน: กรณีศึกษาการใช้กลไกและ
กระบวนการของสภาองค์กรชุมชนตำบล. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ๓๓ (๒)
พ.ค. - ส.ค. ๒๕๕๙. หน้า ๑๒๐-๑๔๑.

อำนาจ เหมือนวงศ์ธรรม, (๒๕๕๖) . บทบาทผู้นำองค์กรปกครองท้องถิ่นในการส่งเสริมโครงการ
ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงศึกษากรณีพื้นที่ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม,
วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม
๒๕๕๖), หน้า ๓๖-๕๐.

๔.ระเบียบคำสั่งข้อบังคับ กฎหมาย

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๑ ตอนที่ ๕๕ ก, ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗ หน้า ๓.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก, ๖ เมษายน ๒๕๖๐.

๕.เว็บไซต์

สันต์ชัย รัตนะขวัญ “ประชาธิปไตยท้องถิ่น” เว็บไซต์ฐานข้อมูลการเมืองสถาบันพระปกเกล้า
(<http://wiki.kpi.ac.th>) [สืบค้นเมื่อ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๔].

สงบ เชื้อทอง, รัฐศาสตร์ตามแนวพุทธ, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <http://psiba.blogspot.com/2012/12/3.html> [สืบค้นเมื่อ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕].

บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค, การปกครองระบอบประชาธิปไตย, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล:

<http://www.maceducation.com/e-knowledge/2507005100/03.htm> [สืบค้นเมื่อ
๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๕].

พิมพ์พิมพ์ นวชัย, รูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล:
<http://wanwila.exteen.com/20130523/entry-1> [สืบค้นเมื่อ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕].

โรงเรียนกันทรารมณ, ประวัติการปกครองระบอบประชาธิปไตย, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล:
<http://www.kr.ac.th/ebook/saiyud/b1.htm> [สืบค้นเมื่อ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๕].

วิทยากร เชียงกุล, หลักการของระบอบประชาธิปไตย, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล:
<http://witayakornclub.wordpress.com/2007/06/26/democratic/>[สืบค้นเมื่อ ๒๙
สิงหาคม ๒๕๖๕].

๕.หนังสือภาษาอังกฤษ

Conley, H. Dillon, et al. (1968) Introduction to Political Science, Van Nostrand, East – West ed.

Lasswell, Harold. D. (1958) Politics: who gets what, when and how? New York : Meridian Books.

Robert A. Dahl, (1967) “The City in the Future of Democracy” in American Political Science Review, (APSR) December, 1967 pp. 953 – 970.

Weber, M. (1947). The Theory of Social and Economic Organizations. New York: Free Press.

Easton David, (1957) The Political System, New York: Knopf.

Heywood, Andrew. (2002) Politics. 2nd ed. New York : Palgrave.

Key V.O. Jr.. (1958). **Politics. Partics and Presure Groups**. 4th ed. Cronwell.

Rod Hague and Martin Harrop (2007) Comparative Government and Politics: An Introduction, New York: Palgrave Macmillan.

S.S. Wolin, (1960) Politics and Vision, Little, Brown.

Sartori, G. (1965) Democratic Theory. New York: F.A. Pracger.

Taro Yamane, (1973) Statistic: An Introductory Analysis, 3^{ed}, Singapore: Time Printers.

ภาคผนวก

ผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาธรรมาวุฒิตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัด
ชัยภูมิ

แบบสัมภาษณ์เพื่อการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาธรรมาวุฒิตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน
ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ แบ่งเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ (In-depth Interview)

ตอนที่ ๒ แนวทางการพัฒนาธรรมาวุฒิตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน

ตอนที่ ๓ รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้และสารสนเทศธรรมาวุฒิตำบลเพื่อ
ขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ (In-depth Interview)

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

วัน เดือน ปี.....

ตอนที่ ๒ แนวทางการพัฒนาธรรมาวุฒิตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน

๑. ท่านคิดว่าการพัฒนาธรรมาวุฒิตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ใน
ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีแนวทางอย่างไร

๒. ท่านคิดว่าการพัฒนาธรรมาวุฒิตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ใน
ด้านการเมือง มีแนวทางอย่างไร

๓. ท่านคิดว่าการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ในด้านเศรษฐกิจ มีแนวทางอย่างไร

๔. ท่านคิดว่าการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ในด้านสังคม มีแนวทางอย่างไร

๕. ท่านคิดว่าการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีแนวทางอย่างไร

๖. ท่านคิดว่าการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแนวทางอย่างไร

ตอนที่ ๓ แนวทางการพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้และสารสนเทศธรรมนูญตำบลเพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

*****ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์*****

หมายเลขแบบสอบถาม

การวิจัยเรื่อง

การพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อสภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จึงขอความอนุเคราะห์ท่านในการกรอกข้อมูลทุกข้อตามความคิดเห็นที่แท้จริงของท่าน เพื่อความถูกต้องในการวิเคราะห์ และเป็นแนวทางในการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ซึ่งแบบสอบถามชุดนี้ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

ดร.นิติพันธ์ อินทโชติ และ พ.ต.ท.ดร.ชุมพล เพ็งศิริ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนารรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน (กรุณาตอบทุกข้อ)

๑. เพศ

ชาย

หญิง

๒. อายุ

๑๘ - ๒๐ ปี

๔๑ - ๕๐ ปี

๒๑ - ๓๐ ปี

๕๑ ปีขึ้นไป

๓๑ - ๔๐ ปี

๓. ระดับการศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

๔. อาชีพ

ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ

ประกอบธุรกิจส่วนตัว

พนักงานบริษัท

อื่นๆ.....

เกษตรกร

พ่อบ้านแม่บ้าน

๕. รายได้

ต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท

๑๕,๐๐๑ - ๒๕,๐๐๐ บาท

๒๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป

ตอนที่ ๒ ความต้องการของประชาชนต่อการพัฒนาธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน
ใน อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	ความต้องการของประชาชนต่อการพัฒนา ธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ชุมชนใน อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ	ระดับความต้องการ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
๑.	ด้านสภาพโครงสร้างพื้นฐาน ภายในตำบลนาเสียวมีเส้นทางคมนาคม สะดวก ปลอดภัย					
๒.	ภายในตำบลนาเสียวมีระบบไฟฟ้าครัวเรือน และชุมชนอย่างทั่วถึง					
๓.	ภายในตำบลนาเสียวมีส่วนร่วมในการจัดการ ขยะมูลฝอยทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชน					
๔.	ภายในตำบลนาเสียวมีการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อ การอุปโภค บริโภค อย่างเพียงพอ					
๕.	ประชาชนในตำบลนาเสียวได้รับการบริการทาง การแพทย์อย่างเพียงพอแล้ว					
	ด้านการเมือง					
๑.	ในตำบลนาเสียว มีการซื้อสิทธิขายเสียงน้อย มาก					
๒.	นักการเมืองท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นคนดี มี คุณธรรม					
๓.	นักการเมืองท้องถิ่นในปัจจุบันได้รับเลือกเพราะ เสนอนโยบายที่ดี ตรงกับความต้องการของ ประชาชน					
๔.	นักการเมืองท้องถิ่นสร้างความเจริญให้เห็นเป็น รูปธรรม					
๕.	ประชาชนในตำบลนาเสียวมีส่วนร่วมทางการ เมืองหลายด้าน					
	ด้านเศรษฐกิจ					
๑.	ภายในตำบลนาเสียวมีการส่งเสริมอาชีพให้					

ข้อที่	ความต้องการของประชาชนต่อการพัฒนา ธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ชุมชนใน อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ	ระดับความต้องการ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น					
๒.	ภายในตำบลนาเสียวมีการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์					
๓.	ภายในตำบลนาเสียวมีการส่งเสริมให้มีการ จัดตั้งกลุ่มอาชีพหรือวิสาหกิจชุมชน					
๔.	ภายในตำบลนาเสียวมีการส่งเสริมการดำเนิน ชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง					
๕.	ภายในตำบลนาเสียวมีการส่งเสริมภูมิปัญญา ท้องถิ่น					
	ด้านสังคม					
๑.	ภายในตำบลนาเสียวมีการส่งเสริมกิจกรรมและ สืบสานประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น					
๒.	ภายในตำบลนาเสียวมีการช่วยเหลือ ดูแลผู้ ยากไร้ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส					
๓.	ภายในตำบลนาเสียวมีการทำนุบำรุงศาสนา และมีความศรัทธาต่อศาสนา					
๔.	ความขัดแย้งในชุมชนส่วนใหญ่ยุติได้ด้วยการ ไกล่เกลี่ย					
๕.	เด็กวัยเรียนมีอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย					
	ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน					
๑.	ภายในตำบลนาเสียว มีการติดตั้งระบบ การจราจรและติดตั้งป้ายสัญญาณในจุดเสี่ยง อย่างทั่วถึง					
๒.	ภายในตำบลนาเสียว มีการจัดเวรยามเพื่อ ความปลอดภัย					
๓.	ภายในตำบลนาเสียว มีการป้องกันและเฝ้า ระวังปัญหาอาชญากรรมในชุมชน					
๔.	ภายในตำบลนาเสียว มีการบริหารจัดการใน					

ข้อที่	ความต้องการของประชาชนต่อการพัฒนา ธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ชุมชนใน อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ	ระดับความต้องการ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	ด้านความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินทั้งใน ระดับครัวเรือนและชุมชน					
๕.	การติดต่อสื่อสารระหว่างชุมชนสะดวกสบายมี ความปลอดภัย					
	ด้านสิ่งแวดล้อม					
๑.	ภายในตำบลนาเสียว มีส่วนร่วมในการจัดการ ทรัพยากรป่าไม้					
๒.	ภายในตำบลนาเสียว มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรแหล่งน้ำสาธารณะ					
๓.	ภายในตำบลนาเสียว มีการส่งเสริมให้ ประชาชนอนุรักษ์ พันธุ์ธรรมชาติ เช่น การ ปลูกป่าชุมชน เป็นต้น					
๔.	ในตำบลนาเสียว มีการระวังป้องกันไฟป่าได้ อย่างมีประสิทธิภาพ					
๕.	ภาครัฐเข้ามาให้การสนับสนุนและอนุรักษ์ ทรัพยากร ธรรมชาติอย่างสม่ำเสมอ					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน
ในตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

ผนวก ข.

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้นำทางพระพุทธศาสนา		
ลำดับที่	ชื่อ - ฉายา / นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	พระครูศรีปริยัติพิมล	รองเจ้าคณะ อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ.
๒	พระครูสุทธิสิริธรรม	เจ้าคณะตำบลนาเสียว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ.
กลุ่มผู้บริหารท้องถิ่น		
๓	นายไชยกร คชนาวัง	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ.
๔	นายชยวัฒน์ สวัสดิ์รักษ์	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ.
๕	นายคำนวน ชนะพาล	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ.
กลุ่มสมาชิกท้องถิ่น/ตัวแทนประชาชน		
๖	นายพบ มวลชัยภูมิ	ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ.
๗	นางลาพันธุ์ ราณรงค์	รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ.
๘	นางสมพิศ กำชัยภูมิ	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ.
๙	นายสายทอง บุษาทิพย์	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ.
๑๐	นายวงศ์ชู มณีวงศ์	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ.
๑๑	น.ส.บัวเรียน งามสมบัติ	เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ.
๑๒	นายประปอง ตอสกุล	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ.
๑๓	นางพัชริน หาญวงศ์	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ.
๑๔	นางสาวธัญญพัทธ์ คิตนอก	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอมืองจังหวัดชัยภูมิ.

๑๕	นางสาวหทัยา ตอสกุล	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ.
กลุ่มสมาชิกท้องถิ่น/ตัวแทนประชาชน		
ลำดับที่	ชื่อ - ฉายา / นามสกุล	ตำแหน่ง
๑๖	นางกองเงิน ทรงจอหอ	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ.
๑๗	กำนันสุเทพ สมณะ	กำนันตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ.
๑๘	นางหนูคล้าย เนื่องแก้ว	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑๐ ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ.
๑๙	นายปรีชา แสงสุข	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๕ ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ.
๒๐	นายสมเกียรติ ศรีวงษ์ชัย	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๗ ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ.
กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน		
๒๑	นายชูชีพ ชัยภูมิ	หมู่ ๔ ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ.
๒๒	นางรุ่งทิพย์ ศรีวิวัฒน์	อสม. หมู่ ๑๐ ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ.

ผนวก ค.

ภาพลงพื้นที่วิจัย

ภาพลงพื้นที่วิจัย

ผนวก ง
ร่าง ธรรมนูญตำบล

ร่าง ธรรมนูญตำบล
ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
พุทธศักราช ๒๕๖๖

การพัฒนาธรรมนูญตำบลจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความร่วมมือแรงร่วมใจของชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า และมีกฎ กติกา คือธรรมนูญตำบล เป็นการขับเคลื่อนโดยเฉพาะผู้นำท้องถิ่น ผู้นำฝ่ายปกครองและสมาชิกท้องถิ่นที่เป็นตัวแทนของชุมชน ต้องช่วยกันขับเคลื่อนและพัฒนาธรรมนูญตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีกฎ กติกาของชุมชนในทุกทุกด้าน เป็นธรรมนูญตำบลของประชาชนทุกคนในท้องถิ่นที่ช่วยกันคิดช่วยกันทำและร่างธรรมนูญตำบลนาเสียวขึ้นมา ๗ หมวดดังนี้

หมวด ๑ : ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

มาตรา ๑ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในตำบลนาเสียว เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา ประชาชน มีเส้นทางการคมนาคมสะดวก ปลอดภัย

มาตรา ๒ โครงสร้างพื้นฐานในตำบลนาเสียว เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา ประชาชนต้องช่วยกันดูแลรักษา และแจ้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเมื่อมีการชำรุดเสียหายมีระบบไฟฟ้าครัวเรือนและชุมชนอย่างทั่วถึง

มาตรา ๓ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบ และให้ความร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอย และรักษาความสะอาด ทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชน

มาตรา ๔ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการ ดูแล รักษา และจัดหาแหล่งน้ำ เพื่อการอุปโภคบริโภค การจัดหาแหล่ง น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ

มาตรา ๕ ประชาชนต้องร่วมพัฒนา ทำนุบำรุง สนับสนุน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ให้มีประสิทธิภาพในการรักษาพยาบาล ประชาชนในตำบลนาเสียวได้รับการบริการทางการแพทย์อย่างเพียงพอ

หมวด ๒ : ด้านการเมือง

มาตรา ๖ ประชาชนต้องร่วมมือในการรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง อย่างเป็นรูปธรรม และต่อเนื่อง

มาตรา ๗ ประชาชนต้องร่วมมือในการรณรงค์ให้นักการเมืองท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นคนดี มีคุณธรรม

มาตรา ๘ ประชาชนควรต้องศึกษานโยบายของผู้นำท้องถิ่นต่างๆให้เข้าใจเสียก่อนที่จะตัดสินใจเลือกเข้ามาทำหน้าที่ผู้นำท้องถิ่น

มาตรา ๙ ผู้นำท้องถิ่นที่อาสาเข้ามารับใช้ประชาชนต้องสร้างความเจริญให้เห็นเป็นรูปธรรม

มาตรา ๑๐ ประชาชนในตำบลนาเสียวมีส่วนร่วมทางการเมืองหลายด้านอย่างสม่ำเสมอ และประชาชนต้องให้ความร่วมมือกับท้องถิ่น

หมวด ๓ : ด้านเศรษฐกิจ

มาตรา ๑๑ ตำบลต้องมีการ สนับสนุน ส่งเสริมอาชีพ ที่สุจริตอย่างหลากหลายเพื่อให้ ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

มาตรา ๑๒ ตำบลต้องมีการสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างเป็น รูปธรรม รวมทั้งการประสานหน่วยราชการในพื้นที่เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

มาตรา ๑๓ ตำบลต้องมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพหรือวิสาหกิจ ชุมชนอย่างหลากหลาย และดูแลสนับสนุนในเรื่องการตลาดและการจำหน่ายด้วย

มาตรา ๑๔ ตำบลมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนเห็นความสำคัญในการดำเนิน ชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

มาตรา ๑๕ ตำบลต้องมีการสนับสนุนและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ประชาชน ประชาชน สร้างผลงานตามภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นรูปธรรม

หมวด ๔ : ด้านสังคม

มาตรา ๑๖ ตำบลและภาคประชาชนต้องร่วมมือ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมและสืบสานประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

มาตรา ๑๗ ตำบลต้องให้การช่วยเหลือ ดูแลผู้ยากไร้, ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส แล้วอย่าง พอเพียงและต่อเนื่อง

มาตรา ๑๘ ตำบลและภาคประชาชนต้องให้ความร่วมมือกับคณะสงฆ์ ในการสร้างความ ศรัทธาให้เกิดขึ้นต่อพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง

มาตรา ๑๙ ตำบลและภาคประชาชนต้องร่วมมือในการไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทหรือความ ขัดแย้งที่เกิดขึ้นด้วยความยุติธรรม เพื่อป้องกันมิให้ลุกลามในภายหลัง

มาตรา ๒๐ ตำบลต้องส่งเสริมสนับสนุนเด็กวัยเรียนมีอุปกรณ์และสื่อการเรียนที่ทันสมัย. สร้างความรู้สึกร่วมกันในการร่วมรับผิดชอบของประชาชนที่ต้องมีต่อสังคมของตน

หมวด ๕ : ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

มาตรา ๒๑ ตำบลมีหน้าที่และความจำเป็นในการติดตั้งระบบการจราจรและติดตั้งป้าย สัญญาณในจุดเสี่ยงอย่างทั่วถึง และประชาชนมีหน้าที่ในการดูแลรักษา แจ้งเตือนเมื่อเกิดเหตุบกพร่อง หรือมีความต้องการเพิ่มขึ้น

มาตรา ๒๒ ตำบลมีการจัดเวรยามเพื่อความปลอดภัยให้กับประชาชนในพื้นที่

มาตรา ๒๓ ตำบลและภาคประชาชนต้องร่วมมือในการป้องกันและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของ ยานพาหนะติดให้โทษในชุมชนอย่างใกล้ชิด

มาตรา ๒๔ ประชาชนมีหน้าที่ร่วมมือ แจ้งเตือนให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อสอดส่องดูแล ป้องกัน ในด้านความปลอดภัยทั้งชีวิต และทรัพย์สิน และระวังภัยอันอาจจะเกิดขึ้น

มาตรา ๒๕ ตำบลต้องมีการติดต่อสื่อสารระหว่างชุมชนสะดวกสบายและมีความปลอดภัย

หมวด ๖ : ด้านสิ่งแวดล้อม

มาตรา ๒๖ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องการจัดการทรัพยากรป่า ชุมชน โดยได้รับการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนตามระยะเวลา

มาตรา ๒๗ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากร น้ำและแหล่งน้ำสาธารณะเพื่อการอุปโภคบริโภค

มาตรา ๒๘ ตำบลต้องมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ในการดูแล อนุรักษ์ และฟื้นฟู ธรรมชาติ ให้เห็นถึงความสำคัญของป่า และการอยู่กับป่าอย่างเกื้อกูลกัน

มาตรา ๒๙ ประชาชนมีหน้าที่ป้องกันและระวังไฟป่า เจ้าหน้าที่รัฐต้องให้การอบรมกับ ประชาชนถึงการควบคุมไฟป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๓๐ ตำบลมีหน้าที่ในการประสานหน่วยงานของรัฐ และหาหนทางให้การสนับสนุน และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้กับประชาชนตามความจำเป็น

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๓๑ ให้นายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาเสียว และกำนันตำบลนาเสียว อำเภอเมือง ชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ร่วมกันรักษาธรรมณูตำบลนี้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๓๒ ในระหว่างที่ยังไม่มี นายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาเสียว และกำนันตำบลนา เสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ให้นายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาเสียว หรือ กำนันตำบล นาเสียว ที่ยังดำรงตำแหน่งอยู่รักษาการณ้ไปก่อน จนกว่าจะมี นายกองค้การบริหารส่วนตำบลนา เสียว หรือ กำนันตำบลนาเสียว มาดำรงตำแหน่ง

มาตรา ๓๓ หากมีการว่างเว้น นายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาเสียว และกำนันตำบลนา เสียว ทั้งสองตำแหน่ง ให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะไฟหวาน รักษาการณ้ไปก่อน จนกว่าจะ มี นายกองค้การบริหารส่วนตำบลท่ามะไฟหวาน และ/หรือ กำนันตำบลท่ามะไฟหวาน มาดำรง ตำแหน่ง

มาตรา ๓๔ การแก้ไขข้อความในมาตราต่างๆสามารถกระทำได้โดยประชาชนที่มีชื่อใน ทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ เข้าชื่อเป็นลายลักษณ อักษรมากกว่า ๕๐ คน ให้กับนายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาเสียว หรือ กำนันตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ร่วมพิจารณาตามความเหมาะสม

มาตรา ๓๕ การแก้ไขข้อความในมาตราต่างๆสามารถกระทำได้ตามความเหมาะสมและได้รับความเห็นชอบจาก นายองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว และ กำนันตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

.....
นายไชยกร คชนาวัง
นายองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว
อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

.....
นายสุเทพ สมณะ
กำนันตำบลนาเสียว
อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

ภาคผนวก จ

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากการวิจัย

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ข้าพเจ้า ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภุมมา ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ที่อยู่ ๑๖๗ หมู่ ๒ ถ.ตลาดโตน-ชัยภูมิ ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ๓๖๐๐๐

โทรศัพท์..... โทรสาร -

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง

การพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

The Sub-District Constitution Development for Community Democracy Development in Muang Chaiya Phum District Chaiya Phum Province

ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ ผศ.ดร.นิติพันธ์ อินทโชติ และ พ.ต.ท.ดร.ชุมพล เพ็งศิริ

โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่น่าไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ จนถึง ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๖ ซึ่งการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

๑. ได้องค์ความรู้และสาระสำคัญเกี่ยวกับหลักประชาธิปไตยชุมชน

๒. ได้แนวทางการพัฒนาเอกสารประกอบรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่นไทย

๓. ได้นำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลงานด้านการวิจัยท้องถิ่นต่อไป
ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

(ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภูมา)

ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

หมายเหตุ: ท่านสามารถประทับตราของหน่วยงานในเอกสารนี้ได้ (ถ้ามี)

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและไบนินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย ว.๑๖๒/๒๕๖๖

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายงานการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อข้อเสนอการวิจัย: การพัฒนาธรรมาณูญัตตบาลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

(The Sub-district Constitution Development for Community Democracy Development in Muang Chaiyaphum District Chaiyaphum Province)

รหัสข้อเสนอการวิจัย: MCU RS 800766096

สถาบันที่สังกัด: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

ผู้วิจัยหลัก: ดร.นิติพันธ์ อินทโชติ

เอกสารที่พิจารณาทบทวน

๑. แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๖
๒. เอกสารชี้แจงข้อมูลผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๖
๓. หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๖
๔. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	ฉบับที่ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๖

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑๐ เมษายน ๒๕๖๖

หมายเลขใบรับรอง: ว.๑๖๒/๒๕๖๖

วันที่ให้การรับรอง: ๑๐ เมษายน ๒๕๖๖

วันหมดอายุใบรับรอง: ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ อว ๘๐๐๗/ว.๑๖๒

๑๐ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง รับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย

เจริญพร ดร.นิตินันท์ อินทโชติ / นักวิจัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

ตามที่ท่านได้มีหนังสือขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย เพื่อทำการวิจัยในเรื่อง “การพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนในอำเภอมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ” มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ได้พิจารณาเครื่องมือการวิจัยของท่าน โดยให้มีการแก้ไขปรับปรุง/เพิ่มเติมเอกสาร ตามเอกสารแนบ

จึงเจริญพรมาทเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป.

ขอเจริญพร

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.)
ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบประเมินผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ชื่อนักวิจัย.....ดร.นิติพันธ์ อินทโชติ.....

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
ส่วนงาน.....

ชื่อโครงการวิจัย การพัฒนาธรรมเนียมปฏิบัติเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

รหัส MCU RS.....

๑.ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

๑. โครงร่าง	- ครบถ้วน
๒. เอกสารชี้แจงข้อมูล แก่ผู้ร่วมโครงการ	<u>ระบุเพิ่มเติม</u> - ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการทำวิจัย ระบุประโยชน์โดยตรงและ/หรือที่ อาสาสมัครจะได้รับ ประโยชน์ต่อชุมชน ต่อสังคม
๓. หนังสือแสดงเจตนา ยินยอมเข้าร่วมวิจัย	-ครบถ้วน
๔. เครื่องมือการวิจัย	-ครบถ้วน
อื่นๆ	

๒.ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรการคำนวณอย่างไร

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

...../...../.....

ที่ สว 26/ต.2567

วารสารเสถียรวิทยปริทัศน์
57 หมู่ 1 ตำบลแสนชาติ อำเภอจันทหาร
จังหวัดร้อยเอ็ด 45000

15 มีนาคม 2567

เรื่อง ตอรับการตีพิมพ์บทความวารสารเสถียรวิทยปริทัศน์
เรียน ผศ.ดร.นิติพันธ์ อินทโชติ, พ.ต.ท.ดร.ชุมพล เพ็งศิริ

วารสารเสถียรวิทยปริทัศน์ TCI กลุ่ม 2 เป็นวารสารด้านสังคมศาสตร์ เปิดรับบทความวิชาการ บทความวิจัย รวมทั้งบทวิจารณ์หนังสือ เปิดรับตีพิมพ์เผยแพร่บทความด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์ กำหนดเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ โดยบทความที่ส่งมาตีพิมพ์เผยแพร่กับวารสารจะได้รับการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ท่าน

ตามที่ท่านได้ส่งบทความเรื่อง “การพัฒนาธรรมเนียมตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ” เผยแพร่ในวารสารเสถียรวิทยปริทัศน์นั้น ในการนี้วารสารได้ดำเนินการส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาแล้ว ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ทั้ง 3 ท่านได้อ่านบทความและผู้เขียนได้แก้ไขตามคำแนะนำแล้ว กองบรรณาธิการเห็นชอบรับบทความของท่านตีพิมพ์ในวารสาร เสถียรวิทยปริทัศน์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม-เมษายน พ.ศ. 2567

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และขอขอบพระคุณที่ท่านได้ส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในครั้งนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.सनัน ประเสริฐ)

บรรณาธิการวารสารเสถียรวิทยปริทัศน์

วารสารเสถียรวิทยปริทัศน์ (TCI กลุ่ม 2)
ติดต่อประสานงาน โทร. 084 886 8052

ภาคผนวก ฉ

ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัย

ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัย

ผลผลิต (Output)	รายละเอียดผลผลิต
๑.องค์ความรู้ใหม่	รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ จำนวน ๔ เรื่อง
๒.ได้ผลงานตีพิมพ์ระดับชาติ	ได้ตีพิมพ์บทความวิจัยในวารสารวิชาการระดับชาติ จำนวน ๔ ฉบับ คือ ๑) บทความวิจัย เรื่อง “การพัฒนาธรรมณูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในจังหวัดชัยภูมิ” ๒) บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาธรรมณูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” ๓) บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาธรรมณูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ” ๔) บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาธรรมณูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ”
กำลังคน หรือหน่วยงาน ที่ได้รับการพัฒนาทักษะ - 1.6 ชุมชนท้องถิ่น/ประชาสังคม	ประชาชนได้รับองค์ความรู้เกี่ยวกับธรรมณูญตำบล จำนวน ๑๕๐ คน
๖. หนังสือ – หนังสือทั้งหมด	หนังสือธรรมณูญตำบล เพื่อประชาชนในพื้นที่ จำนวน 300 เล่ม

ผลลัพธ์ (Outcome)	รายละเอียดผลลัพธ์
๑.ผลงานตีพิมพ์ (Publications)	บทความตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับชาติ หรือนานาชาติ จำนวน ๔ เรื่อง
๒.การอ้างอิง (Citations)	มีอ้างอิงผลการวิจัยจากการนำเสนอผลการวิจัย ในวารสารวิชาการระดับชาติและนานาชาติ
๓. การผลักดัน นโยบาย แนวปฏิบัติ แผน และกฎระเบียบ (Influence on policy, practice, plan and regulations)	จังหวัดชัยภูมิ ผลักดันให้มีโครงการพัฒนาธรรมณูญตำบลในจังหวัดชัยภูมิ ทุกปีอย่างต่อเนื่อง

ผลลัพธ์ (Outcome)	รายละเอียดผลลัพธ์
๔. กิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วม ร่วม (Engagement activities)	มหาวิทยาลัย ได้จัดทำโครงการพัฒนาธรรมนุญตำบลโดยร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ จำนวนอย่างน้อย 3 ครั้ง
๕. มีการผลักดันนโยบาย แนวปฏิบัติ แผนและกฎระเบียบ	จังหวัดชัยภูมิ ผลักดันให้มีโครงการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ ทุกปีอย่างต่อเนื่อง

ผลกระทบ (Impact)	รายละเอียดของผลกระทบ
๑.ด้านเศรษฐกิจ	มีการผลักดันให้เกิดธรรมนุญตำบลชุมชนต้นแบบทำให้แต่ละตำบล มีการกำหนดทิศทางการดำเนินเศรษฐกิจระดับรากหญ้าสามารถพึ่งพาตนเองได้และช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคมได้ ทำให้เศรษฐกิจจะมีการหมุนเวียนอยู่ในชุมชนมากขึ้น
๒.ด้านสังคม	๑. การเพิ่มศักยภาพท้องถิ่นให้เกิดการเรียนรู้ในการปกครองท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่เชื่อมั่นของชุมชน ๒. สังคมมีความเข้มแข็ง มีหลักเกณฑ์และแนวทางในการปกครองท้องถิ่นที่ชัดเจน ๓. การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน รัฐบาลและเอกชน ๔. สร้างเสริมแนวทางพัฒนาพื้นที่ในจังหวัดชัยภูมิอย่างยั่งยืน ๕. สร้างให้เกิดความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน ๖. ประชาชนมีความสามัคคีกลมเกลียวกันมากขึ้นเนื่องมาจากการมีอัตลักษณ์หรือค้นพบอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองได้มากขึ้น
๓.ด้านวิชาการ	การเพิ่มศักยภาพและสร้างสังคมเข้มแข็งของชุมชน โดยมีผู้นำที่มีสมรรถนะที่เข้มแข็ง จะทำให้ลดปัญหาและความเหลื่อมล้ำ สร้างความเข้มแข็ง พร้อมปรับตัวเข้าสู่สังคมอุดมสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้น หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มศักยภาพและสร้างสังคมเอื้ออาทรสำหรับเยาวชนและผู้ด้อยโอกาสในสังคม การพัฒนาผู้คนทุกกลุ่มที่ทำงาน เพื่อจะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับชุมชนไปถึงระดับประเทศให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

ภาคผนวก ช
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ / นามสกุล : ผศ.ดร.นิติพันธ์ อินทโชติ

:
:

การศึกษา

- : ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม.) สาขาการเมืองการปกครอง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- : นิติศาสตรมหาบัณฑิต (น.ม.) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- : นิติศาสตรบัณฑิต (น.บ.) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- : วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ประสบการณ์การทำงาน

- : จบโรงเรียนจ่าอากาศ ครูฝึกนักเรียนจ่าอากาศ (๑๑ ปี) กรมข่าวหลักสูตรการข่าวกรอง, เจ้าหน้าที่ข่าว กอ.รมน., เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยสำคัญ, เจ้าหน้าที่ข่าว แผนกการข่าว กองยุทธวิธี กรมควบคุมปฏิบัติการทางอากาศ, จบหลักสูตรการข่าวพิเศษ กอ.รมน.
- : เป็นอาจารย์รับผิดชอบหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
- ปัจจุบัน : เป็นอาจารย์รับผิดชอบหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

ผลงานวิชาการ

นิติพันธ์ อินทโชติ. (๒๕๖๑). “ที่มาสมาชิกวุฒิสภาของประเทศไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.๒๔๗๕”. บทความวิชาการ. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๒ (MCU Nan Congress II) เรื่อง “การวิจัยและ

นวัตกรรมการพัฒนาจิตใจและสังคมอย่างยั่งยืนในยุค THAILAND ๔.๐”
(Research and Innovation for Sustainable Mental and Social
Development in Thailand ๔.๐) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาสงฆ์นครน่านเฉลิมพระเกียรติฯ กันยายน ๒๕๖๑.

นิติพันธ์ อินทโชติ, (๒๕๖๓) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์, บทความวิชาการ, วารสาร
ชัยภูมิปริทรรศน์ ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๓) หน้า ๕๒-๖๐.

นิติพันธ์ อินทโชติ, (๒๕๖๖) กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อ
องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบเทศบาล (กรณีศึกษา ๓ เทศบาล) ใน
อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ, บทความวิจัย, วารสารพุทธมคค์, ปีที่ ๘ ฉบับ
ที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๖) หน้า ๑๘๐-๑๙๒

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ / นามสกุล : พ.ต.ท.ดร.ชุมพล เฟ็งศิริ
:
:

การศึกษา

- : ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
- : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม.) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- : นิติศาสตรบัณฑิต (น.บ.) มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ประสบการณ์การทำงาน

- : เป็นรองผู้กำกับสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค ๓
- ปัจจุบัน : เป็นอาจารย์รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

ผลงานวิชาการ

ชุมพล เฟ็งศิริ, พ.ต.ท. (๒๕๖๑). “แนวทางการพัฒนาพระพุทธศาสนากับศาสตร์การเมืองการปกครองของไทย”. บทความวิชาการ. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๒ (MCU Nan Congress II) เรื่อง การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาจิตใจและสังคมอย่างยั่งยืนในยุค THAILAND ๔.๐ ”(Research and Innovation for Sustainable Mental and Social Development in Thailand ๔.๐) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาสงฆ์นครน่าน, เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

ชุมพล เฟ็งศิริ, พระปลัดนิเวช ชินวโร (จางแจ้งกลาง) (๒๕๖๒). “ระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองตามหลักธรรมาภิบาลของภาครัฐ”. บทความวิชาการ. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๓ (MCU Nan Congress III) เรื่อง

นวัตกรรมการเมืองการปกครองและการบริหารในยุค THAILAND ๔.๐”
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ ๓๑ เดือน สิงหาคม
๒๕๖๒

ปัญญา คล้ายเดช, สมปอง สุวรรณภูมา, ชุมพล เพ็งศิริ, พระสมพร สมจิตโต (อ่อน
ไรสง), สุพิชญ์ แก้วโพนทอง, (๒๕๖๖) “รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง
เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ” บทความวิจัย,
Journal of Roi Kaensarn Academi ฉบับปีที่ ๘ ฉบับที่ ๙ (เดือน
กันยายน ๒๕๖๖) (TCI 1) หน้า ๕๔๕-๕๕๙